

AUTORSKIE PROGRAMY KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Regionalna Szkoła Turystyczna
Technikum im. Jana Pawła II
w Polanicy-Zdroju**

Polanica-Zdrój 2010

SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI. Ponadregionalny program rozwijania umiejętności uczniów szkół ponadgimnazjalnych Polski centralnej i południowo – zachodniej” realizowany jest w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia: Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia

Publikacja dystrybuowana jest bezpłatnie

LIDER PROJEKTU

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

20-209 Lublin, ul. Mełgiewska 7-9

tel./fax +48 817491777

email: Sekretariat@wsei.lublin.pl

PARTNER PROJEKTU

Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu

53-609 Wrocław, ul. Wagonowa 9

tel./fax +48 713561538

email: skk@dswe.pl

Spis treści

Część I	
Język angielski	5
Część II	
Geografia.....	49
Część III	
Podstawy przedsiębiorczości	99
Część IV	
Technologia informacyjna	149

Część I
JĘZYK ANGIELSKI

Opracowanie: Katarzyna Zachara

Koordynator: Anna Abramczyk

Spis treści

Notatka o autorze.....	7
1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu.....	7
2. Cele edukacyjne- kształcenia i wychowania.....	8
2.1 Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji.....	8
2.2 Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty	9
2.3 Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy	9
2.4 Szczegółowe cele wynikające z postawy programowej	10
3. Materiał związany z celami edukacyjnymi	11
4. Procedury osiągnięcia szczególnych celów edukacyjnych.....	20
4.1 Założenia metodyczne	20
4.2 Proponowany podział godzin	21
4.3 Preferowane metody nauczania –uczenia się.....	22
4.4 Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	28
4.5 Literatura Przedmiotowa	28
5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny.....	29
5.1 Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu język angielski.....	32
5.2 Metody oceny osiągnięć uczniów.....	33
5.3 Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów	38
6. Ewaluacja programu nauczania	43
7. Bibliografia	48

Notatka o autorze

Katarzyna Zachara ukończyła filologię angielską w Instytucie Filologii Angielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego. Od czterech lat pracuje jako nauczyciel języka angielskiego w Regionalnej Szkole Turystycznej w Polanicy-Zdroju. Swoje zainteresowanie językiem oraz kulturą brytyjską rozpoczęła w szkole średniej, wybierając profil klasy dziennikarskiej, dzięki czemu miała okazję wielu zagranicznych wyjazdów między innymi do Wielkiej Brytanii, Dani, Szwecji. Rok spędzony w USA oraz uczęszczanie tam do szkoły również przyczynił się do podniesienia kompetencji językowej, jak również poznania nowej kultury oraz innych środków i metod nauczania.

1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu

Niniejszy autorski program nauczania opracowano na podstawie obowiązującej podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. Nr 51 z dnia 29 maja 2002 r. ze zmianami 6.09.2003 r. oraz 13.01.2005 r.). Program ten uwzględnia standardy wymagań egzaminacyjnych, jest zgodny z rozporządzeniem MEN z dnia 8 czerwca 2009 roku w sprawie dopuszczenia do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programu nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia (DZ.U. nr 89 poz 790 z dnia 8 czerwca 2009 roku). Odnosi się do nauki języka angielskiego jako języka obcego nowożytnego, rozpoczynający się od poziomu zerowego lub jako drugiego gdy stanowi ono kontynuację nauczania gimnazjalnego. Przeznaczony jest dla uczniów I – IV klas techników, do kształcenia w zakresie podstawowym. Program dostosowany jest do specyficznych wymagań i potrzeb szkoły jak również i pod względem indywidualizacji potrzeb, zdolności i umiejętności ucznia. Ideą programu jest rozwój kompetencji kluczowych zgodnie ze strategią lizbońską ze szczególnym uwzględnieniem praktycznych umiejętności posługiwania się językiem obcym, niezbędnych do funkcjonowania na rynku pracy w zakresie usług hotelarskich.

Program zakłada że uczeń kończący szkołę średnią będzie w pełni kompetentny do podejmowania samodzielnych wyborów oraz do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Dlatego też program ten skupia się na rozwoju zainteresowań oraz wiedzy uczniów aby w jak najlepszy sposób przygotować ich do pracy w wybranym zawodzie. Co więcej program kładzie nacisk na kształtowanie postaw społecznych, jak również sprzyja rozwojowi indywidualnych zainteresowań uczniów. Motywuje

uczniów do większej autonomii w nauce oraz aktywnej pracy i twórczych postaw wobec świata.

Zakłada się że uczniowie osiągną poziom umożliwiający im sprawną komunikację zarówno w życiu codziennym jak i zawodowym. W osiągnięciu tego celu pomocne będą ćwiczenia, które skupiają się na sprawnościach rozumienia ze słuchu i mówienia oraz integracja tych sprawności z czytaniem i pisanem (4 skills practice).

Zakres gramatyki powinien obejmować podstawowe struktury niezbędne do formułowania prostych wypowiedzi w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości i przeszłości. Aspekt kulturowy obejmować będzie ogólne wiadomości na temat krajów anglojęzycznych.

2.Cele edukacyjne kształcenia i wychowania

Do celów wychowawczych należy rozwijanie i wzmacnianie poczucia własnej wartości oraz rozwój przynależności kulturowej do swojego kraju i świata. Wzmacnianie pozytywnych uczuć do tradycji, jak również świąt i zwyczajów. Podkreślanie wartości jaką stanowi rodzina oraz nasz udział i miejsce w niej. Rozwijanie zdolności empatii w stosunku do innych, kształtowanie postaw koleżeńskich, pracy w parach jak i grupie. Umiejętne wyrażanie własnych opinii oraz tolerancji wobec opinii innych.

2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji

Parlament Europejski definiuje kompetencje jako połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji. Kompetencje kluczowe definiowane są jako te, które niezbędne są do procesu samorealizacji oraz rozwoju osobistego. Uważane są one za niezbędne zarówno w życiu zawodowym jak i społecznym.

Jedną z kompetencji kluczowych jest kompetencja językowa definiowana jako nieświadoma wiedza która niezależnie od stopnia wiedzy i znajomości reguł gramatycznych, umożliwia rozumienie tekstów i tworzenie wypowiedzi. Kompetencja językowa objawia się w realnym wykonywaniu mowy, którą użytkownik posługuje się intuicyjnie.

Program ten uwzględnia program szkoły oraz integrację międzyprzedmiotową w zakresie włączania w naukę języka angielskiego umiejętności uczenia się. Ważnym aspektem jest również aspekt kulturowy, którego zadaniem jest pokazanie różnic pomiędzy kulturą rodzimą a kulturą krajów anglojęzycznych. Znajomość świadomości i różnorodności kulturowej jak również zainteresowanie komunikacją międzykulturową stanowić będzie ważne miejsce w procesie nauczania. Nierozłącznie związane

z kompetencją językową jest również postawa inicjatywności i przedsiębiorczości, która przejawia się w aktywności, niezależności i innowacyjności w wielorakich sferach życia zawodowego, społecznego i osobistego, jak również motywację służącą realizacji celów indywidualnych i zespołowych. Ważna jest również pozytywna motywacja ucznia w celu podejmowania, pozyskiwania kompetencji ze świadomością ich znaczenia w życiu prywatnym i zawodowym.

2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

W odpowiedzi na oczekiwania rynku pracy, za główny cel uznaje się uniwersalne przygotowanie zawodowe uczniów do pracy w branży hotelarskiej. Od technika usług hotelarskich wymagane jest posiadanie wiedzy związanej zarówno z organizacją turystyki, hotelarstwa jak i gastronomii. Niezbędna jest wiedza teoretyczna jak i praktyczne umiejętności w pracy. Z najważniejszych oczekiwań wobec umiejętności i kompetencji niezbędnych do pracy w zawodzie technik hotelarstwa uznaje się przestrzeganie zasad etyki zawodowej, pozytywny stosunek do klienta, umiejętności interpersonalne i komunikacyjne, umiejętności praktyczne i wiedza teoretyczna dotycząca sposobów i zasad organizacji szkoleń, konferencji, bankietów. Ważnym elementem jest również rozwój cech osobowych takich jak sumienność, dyscyplina, porządek, terminowość, lojalność, wykonywanie poleceń. Istotne jest również kształtowanie chęci rozwoju i uczenia się.

Lokalny rynek pracy poszukuje absolwentów świadomych mechanizmów rządzących w tym zawodzie, którzy gotowi są do aktywnego i świadomego uczestnictwa pracy, gotowych do podjęcia wyzwań, kreatywnych, rzetelnych i kompetentnych w swojej dziedzinie.

2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy

Technik hotelarstwa jest zawodem o charakterze usługowym, w którym nacisk położony jest na relację człowiek-człowiek. Dlatego też ta niezwykle ważnym elementem kształcenia są umiejętności związane z prawidłowym zachowaniem, postawą, sposobem reagowania na życzenia zleceniodawcy poprzez właściwą obsługę w nawiązaniu do zasad etyki kultury zawodowej.

W wyniku procesu kształcenia w zakresie komunikowania się z gośćmi w języku obcym w zakresie usług hotelarskich uczeń powinien umieć:

- przedstawić się, powitać gościa hotelowego
- przyjąć gościa hotelowego
- opisać pokój, jego wyposażenie/udzielić informacji o pokojach
- przedstawiać się w czasie ubiegania się o miejsce pracy

- obsłużyć klienta w restauracji
- przyjmować połączenia telefoniczne
- wypełniać formularzy pobytowych gościa,
- załatwiać bieżące sprawy związane z uzgodnieniem terminów
- napisać podania o pracę
- napisać CV
- obsłużyć gościa hotelowego w recepcji (udzielanie informacji, możliwe zapytania klienta)
- wypełniać formularzy pobytowych gościa,
- zadawać pytania wydawać polecenia, przyjmować reklamację,
- przedstawić ofertę hotelową gościowi hotelowemu,
- pisać regulamin na potrzeby gościa hotelowego
- pisać teksty służbowe (zaproszenie do hotelu, list powitalny, potwierdzenie rezerwacji)

2.4. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej

Cele poznawcze :

- poznanie słownictwa umożliwiającego zrozumienie treści ogólnych oraz międzynarodowych pomagających w zrozumieniu podstawowych treści zawodowych i naukowych
- poznanie podstawowych struktur morfosyntaktycznych
- poznanie różnorodnych technik czytania w odniesieniu do różnych typów tekstów i zadań
- poznanie zasad odpowiadających za poprawne językowo wyrażanie myśli i opinii na określony temat

Cele kształcące :

- kształcenie umiejętności komunikacyjnych w odniesieniu do sytuacji życia codziennego
- kształcenie umiejętności różnicowania formalnego i nieformalnego stylu wypowiedzi mówionej i pisanej
- kształcenie umiejętności słuchania globalnego oraz w celu uzyskania szczegółowych informacji
- kształcenie umiejętności tworzenia głównej myśli tekstu
- kształcenie umiejętności szukania określonych informacji w tekście
- kształcenie umiejętności posługiwania się odpowiednimi środkami w celu wyrażania intencji oraz uczuć rozmówcy

Cele wychowawcze:

- poznanie kultury, obowiązujących zasad w życiu społecznym i kulturowym, a także tradycji i zwyczajów charakterystycznych dla kraju anglojęzycznych poprzez film, książkę, foldery i inne
- kształtowanie postaw obywatelskich
- wzmacnianie pozytywnej więzi do tradycji narodowej, świąt oraz zwyczajów

3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi

	sprawności językowe	gramatyka	słownictwo/struktury leksykalne
1. Człowiek	<p>Czytanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tekst o typach osobowości "Classroom type" (Repetytorium Longman) - czytanie tekst typu dobieranie. Mówienie: <p>Rozmowa na podstawie ilustracji -wprowadzenie przydatnych zwrotów.</p> <p>Pisanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - List motywacyjny do kolegi/koleżanki zawierając informację o sobie/personal details, hobbies, life interests/ <p>Słuchanie:</p> <p>Piosenka Avril Lavigne "Skater boy"</p> <ul style="list-style-type: none"> - zadawanie pytań: Z jakiego kraju pochodzisz?, Jakiej jesteś narodowości?, Jakim językiem mówisz?, Gdzie mieszkasz?, Gdzie jest Twój kraj? itp. - scenki sytuacyjne: przyjęcie gościa hotelowego 	<p>Present Simple – can i przysłówki. Present Continuous + Present Continuous for future arrangements let's for suggestions</p> <ul style="list-style-type: none"> - czasownik be - zaimki wskazujące this/these - czasownik have got - przedimek a, an, the 	<ul style="list-style-type: none"> - dane personalne - ubrania - osobowość - uczucia - części ciała - wygląd zewnętrzny - przydatne wyrażenia/ useful phrases/ - everyday English – introducing people - formy grzecznościowe

<p>2. Czas wolny</p>	<p>Czytanie: Tekst: „Słońce, morze, sport”/Matura solutions/ Tekst typu prawda/fałsz Mówienie: Wyrażanie opinii, wyrażanie likes and dislikes Uzyskiwanie, udzielanie informacji Rodzaje sytuacji życia codziennego Pisanie: Ogłoszenie o wydarzeniu: klub sportowy/koszykarski etc Słuchanie: Tekst o Jan Thrope /rozumienie ze słuchu, zadania typu prawda/fałsz</p>	<p>Present Simple – questions: how often – przysłówki częstotliwości Object pronouns (zaimki osobowe w funkcji dopełniacza) – imperatives – tryb rozkazujący</p>	<p>– mówienie o zainteresowaniach / I like/don't like/ – zajęcia czasu wolnego /sport,hobbies/ – kolokacje czasownika i rzeczownika play sport, do karate – program pobytu gości w zakładzie hotelarski – rodzaje sytuacji życia codziennego</p>
<p>3. Dom</p>	<p>Czytanie: Tekst: Nieruchomość na sprzedaż /Longman/ – czytanie tekstu typu dobieranie Mówienie: Uzyskiwanie/udzielanie informacji (rozmowy typu wysokość czynszu, umeblowanie Słuchanie Rozmowy między dziećmi na temat ich nowego domu(Longman) Tekst typu wielokrotnego wyboru Pisanie: List formalny /list z prośbą o informację, list do agencji nieruchomości</p>	<p>– there is/there are – prepositions of place/between, in front of – liczebniki</p>	<p>– meble i wyposażenie części domu – typy domów i mieszkań – wynajem domu – prace domowe – przydatne wyrażenia (useful phrases) -rodzaje obiektów hotelowych – pomieszczenia w hotelu Określanie pokoi, meble, położenie – słownictwo – okoliczniki miejsca – opisywanie pokoi hotelowych, – udzielanie informacji o pokojach</p>
<p>4. Szkoła</p>	<p>Czytanie: Różnice tekstu czytanego: dobieranie Secondary education in Britain (w celu ogólnego zrozumienia i uzyskania konkretnych informacji) Mówienie: Opis ilustracji (dyskusja: „if you don't study now, it may affect your whole future” Słuchanie: Tekst o nastolatkach wypowiadających się o swojej szkole – uzupełnianie luk Pisanie: Ogłoszenie o zgubie – notatka</p>	<p>– czasownik have to/ has to – czas Future Simple – to be going to -formy grzecznościowe to/has to – czas Future Simple – to be going to -formy grzecznościowe</p>	<p>– typy szkół – miejsca w szkole – ludzie w szkole – przedmioty szkolne – przybory szkolne – egzaminy – przydatne zwroty – udzielanie wskazówek PROJEKT My school</p>

5. Praca	Czytanie: Tekst na temat: Praca na pół etatu/ (Matura Solutions) Słuchanie: Rozumienie ze słuchu: Opinie na temat pracy na pół etatu Tekst typu prawda/fałsz Mówienie:		- personel w zakładzie hotelarskim, stanowiska pracy - zawody - przymiotniki opisujące pracę - poszukiwanie pracy - praca i pieniądze - przydatne zwroty - idiomy
	Opis ilustracji. Rozmowa na podstawie ilustracji (Praca wakacyjna), Uzyskanie/ udzielanie informacji (rozmowa kwalifikacyjna) Pisanie: List formalny: podanie w sprawie pracy (CV, list motywacyjny)	- should/ shouldn't - must/mustn't - don't have to - ought to - may - would like to - shall	- personel hotelu, stanowiska pracy - Regulamin hotelowy - zakazy i nakazy, - formy grzecznościowe, - scenki symulacyjne - pisanie regulaminów na potrzeby gościa hotelowego -zwroty przydatne w udzielaniu informacji o hotelu - ćwiczenia sytuacyjne: udzielanie informacji o hotelu przez telefon, w biurze podróży, możliwe pytania klienta o położenie i standard hotelu - wyszukiwanie informacji o hotelach w Internecie, itp. Stanowiska pracy w hotelu - jaki powinien być hotelarz - podstawowy zakres obowiązków - ćwiczenie czasowników i przymiotników Obowiązki recepcjonisty -obsługa gościa hotelowego na recepcji (udzielanie informacji, możliwe zapytania klienta) - obsługa gościa hotelowego przez telefon, - wypełnianie formularzy pobytowych gościa, - słownictwo- udogodnienia dla osób niepełnosprawnych - scenki sytuacyjne
6. Życie towarzyskie i rodzinne	Czytanie: Rozumienie tekstu czytanego: Królowa Elżbieta II Tekst typu prawda/fałsz (Matura Solutions) Słuchanie: Program radiowy dotyczący szczegółów z życia pięciu znanych osób	- past simple -wyrażenie used to	- członkowie rodziny - święta - małżeństwo - zajęcia domowe - zajęcia czasu wolnego - useful phrases

	<p>– dobieranie Repetitorium Longman) Mówienie: Relacjonowanie wydarzenia: jak spędziłeś ostatnie wakacje? -opis ilustracji Pisanie; E-mail (relacjonowanie jednego wydarzenia rodzinnego i towarzyskiego)</p>	<p>– past continuous</p>	<p>Project: My family tree</p>
7. Żywnienie	<p>Czytanie: Tekst: Szkoły na świecie. Tekst typu dobieranie Słuchanie: Piosenka: Junk food junkie (uzupełnianie luk) Mówienie: Negocjowanie Opis ilustracji (rozmowa na temat zdrowego odżywiania) W restauracji (obsługa gościa, zamawianie). – Pisanie: Ankieta dotyczącą zdrowego stylu życia Film: Supersize me</p>	<p>– rzeczowniki policzalne/ niepoliczalne – how much/manyy – przedimki a/an – wyrażenie bez przedimka</p>	<p>– rodzaje jedzenia – przymiotniki opisujące jedzenie – opakowania, ilości – przygotowywanie jedzenia – restauracje i bary – przydatne zwroty – wyrażenie ilości i wagi A piece of, a kilo of Menu, czyli o co może cię zapytać klient – słownictwo podstawowe z zakresu jadłospisu, sposobów gotowania, zastawy stołowej – ćwiczenia na komputerze – scenki sytuacyjne: obsługa klienta Project – Eating habits around the world</p>
8. Zakupy i usługi	<p>Czytanie: Tekst: Tekst na temat wpływu reklamy na nasze życie (wybory) Zadanie typu prawda/fałsz Słuchanie: Rozmowa między mężem a żoną na temat zakupów (tekst wielokrotnego wyboru) Mówienie: Uzyskiwanie/udzielanie informacji: Jesteś w sklepie z ubraniami – zapytaj o ubranie – cenę – możliwość przymierzenia Pair work: Have you ever bought anything in a department store etc? Pisanie: List formalny: z zażaleniem</p>	<p>– present perfect (pytanie have you ever?already, just, yet) – since i for – present perfect continuous</p>	<p>– typy sklepów – w sklepie – reklamacje – w sklepie z ubraniami – usługi – reklama – przydatne zwroty – rodzaje usług, zakres usług określonego zakładu hotelarskiego – kategorie zakładów hotelarskich</p>

<p>9. Podróżowanie i turystyka</p>	<p>Czytanie: Tekst autentyczny: Najmniej udana wycieczka (tekst wielokrotnego wyboru) Słuchanie: Różnice podróżowania w przeszłości „How was travelling in the past?” Mówienie: Dialogi – kupowanie biletu, relacjonowanie wydarzeń Pisanie: Pocztówka z wakacji</p>	<p>– porównanie Past Simple/ Present Perfect</p>	<p>-air/rail/road/sea travel (środki transportu) – zakwaterowanie – wakacje – wypadki -przydatne zwroty – wyrażenia(by bike, on foot) – czasowniki frazalne (get in, get off, slow down) – program pobytu gości w zakładzie hotelarskim Obowiązki pokojowej w hotelu – słownictwo– opis czynności, – wydawanie poleceń, – zadawanie pytań, – sprawozdanie z wykonanej pracy – życzenia gości hotelowych, zgłaszanie usterek – scenki sytuacyjne Obowiązki kelnera w restauracji – słownictwo– opis czynności – zadawanie pytań, wydawanie poleceń, przyjmowanie reklamacji, – ćwiczenia sytuacyjne: obsługa klienta</p>
--	--	--	---

<p>10. Kultura</p>	<p>Czytanie; Artykuł na temat sztuki ulicznej – w celu ogólnego zrozumienia oraz uzyskania konkretnej informacji(test typu prawda/fałsz) Mówienie: Uzyskiwanie/udzielanie informacji na temat ciekawego wydarzenia kulturalnego w twoim mieście, regionie rozmowa na podstawie ilustracji – Pisanie: Zaproszenie na wydarzenie kulturalne do kolegi/koleżanki Słuchanie: Typ: dobieranie 3 wypowiedzi nastolatek na temat ulubionych rozrywek</p>	<p>– stopniowanie przymiotników – wyrażenia: Not as...as, too, enough – than – przysłówki,</p>	<p>Ogólne nazewnictwo – muzyka – literatura – teatr – film – media – sztuka – useful phrases</p>
<p>11. Sport</p>	<p>Czytanie: Dobieranie Tekst na temat najbardziej wzruszających momentów w sporcie (Repetytorium Longman) Mówienie: Negocjowanie (przygotowanie programu dnia sportu Classroom discussion – najbardziej dramatyczne lub ekscytujące wydarzenie sportowe Pisanie: Ogłoszenie o wydarzeniu Słuchanie: Dyskusja na temat definicji sportu tekst typu prawda/fałsz Rozmowa między nastolatką a lekarzem na temat uprawiania sportu</p>	<p>– past continuous – past simple vs past continuous – konstrukcje gerundialne, bezokolicznikowe, imiesłowowe</p>	<p>– rodzaje sportów – wyposażenie -miejsce (np. stadion, murawa) – nazwy dyscyplin, sportowców</p>

12. Zdrowie	Czytanie: Dobieranie -tekst na temat nowoczesnych metod leczenia (Repetytorium Longman) – test wielokrotnego wyboru Słuchanie: Test typu prawda/fałsz Pogadanka na temat zdrowego trybu życia -test wielokrotnego wyboru Rozmowa między ojcem a dwojgiem dzieci na temat zdrowia (Repetytorium Longman) Mówienie: – uzyskiwanie/ udzielanie informacji (rozmowa z lekarzem) Rozmowa na podstawie ilustracji Pisanie: Krótka forma użytkowa Wiadomość do współlokatora informująca że jedno z rodziców jest chore	– tryb warunkowy (0,1,2,) – zdania wyrażające życzenie lub przypuszczenie – zdania wykrzyknikowe	– choroby, objawy, urazy – części ciała (organy) – leczenie – opieka zdrowotna – idiomy -przystosowanie obiektów hotelarskich dla osób niepełnosprawnych Reklamacje i życzenia gości hotelowych – słownictwo – ćwiczenia symulacyjne
13. Nauka i technika	Czytanie: Test wielokrotnego wyboru (The scientific method) – test typu prawda/fałsz -artykuł pod tytułem „Wszystko co chcieliśmy wiedzieć o nauce” (Repetytorium Longman) Słuchanie: Dobieranie. Ankieta na temat najlepszych 10 wynalazków od 1800 roku (Repetytorium Longman) – Test wielokrotnego wyboru na temat problemów z komputerem (Repetytorium Longman) Mówienie: Relacjonowanie wydarzeń (problem z komputerem lub problem z zepsutym urządzeniem mechanicznym) Pisanie: Pocztówka (zwiedzanie muzeum nauki i techniki, pocztówka do zainteresowanego tematyką kolegi)	Past perfect – 3 tryb warunkowy – zdania wyrażające życzenie i przypuszczenie	Zagadnienia z dziedziny nauki i techniki – naukowcy w pracy – technologia – komputery – eksploracja (space exploration)

<p>14. Świat przyrody</p>	<p>Czytanie: Dobieranie Treść 6 pocztówek należy dopasować do pytań Słuchanie: Test wielokrotnego wyboru. Rozmowa na temat związku między dietą wegetariańską a ochroną środowiska. Prawda/ fałsz test Audycja na temat pracujących zwierząt (Repetytorium Longman) Mówienie: Negocjowanie (namówienie koleżanki do wspólnego udziału w akcji z okazji Dnia Ziemi) (namówienie kolegi do segregowania śmieci) Pisanie: List formalny – list do redakcji</p>	<p>- strona bierna - konstrukcja have sth done -</p>	<p>- pogoda - roślinność - zwierzęta - katastrofy naturalne - środowisko - useful phrases - Opowiadanie o regionie i jego atrakcjach - polecenie i rekomendowanie atrakcji - szukanie informacji w przewodnikach i internecie</p>
-----------------------------------	---	--	---

<p>15. Państwo i społeczeństwo</p>	<p>Czytanie: Tekst typu prawda/fałsz Tekst dotyczący parlamentu angielskiego. Tekst typu dobieranie: Tekst dotyczący różnych rodzajów przestępstw Słuchanie: Dobieranie- Tekst na temat problemów społecznych Tekst wielokrotnego wyboru- Rozmowa telefoniczna na temat testu dla osób starających się o obywatelstwo brytyjskie (Repetytorium Longman) Mówienie: Uzyskiwanie, udzielanie informacji: Chcesz rozpocząć pracę w UK zapytaj o niezbędne dokumenty etc. Rozmowa na temat przestępstwa, którego byłeś świadkiem, lub dowiedziałeś się z mediów. Negocjowanie: Sąsiedzi urządzają hałaśliwe przyjęcie przekonaj współlokatora aby nie zawiadomiać policji. -rozmowa na podstawie ilustracji Pisanie: List formalny-list do redakcji</p> <p>AMERYKA Czytanie: „ America- The melting pot” – tekst wielokrotnego wyboru Słuchanie- Tekst na temat American English Rozmowa na temat różnic między „ British English a American English” AUSTRALIA Czytanie: „The Land of Oz” Słuchanie: Quiz na temat Australii</p>	<p>Mowa zależna z różnymi czasownikami - przedimek - zaimek - spójnik</p>	<p>- nazwy państw i narodowości - polityka i rząd - parlament -organizacje międzynarodowe -ekonomia - przestępczość - rodzaje i nazwy przestępczości - kary - przydatne zwroty</p>
--	--	---	--

16.Elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych	<p>Mówienie: Rozmowa na podstawie tekstu „The Land of Oz” (Repetitorium Longman)</p> <p>SOUTH AFRICA Czytanie: Praca z tekstem –pytania otwarte „Hope and hostility” Słuchanie: tekst typu prawda/ fałsz na temat języków używanych w Południowej Afryce. Mówienie: Rozmowa na podstawie tekstu „ Hope and hostility” INDIE: Czytanie –pytania otwarte „The guest they won’t let go” Słuchanie- pytania otwarte. Tekst dotyczący języka angielskiego w Indiach. Mówienie: Rozmowa na temat zwyczajów w Indiach.</p>	<p>- Future Simple in the past - Future Continuous in the past -Future Perfect in the Past (w zdaniach warunkowych III typu)</p>	<p>- USA - Australia - South Africa -India</p> <p>Projekt: English around the world</p>
--	---	--	---

4. Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych

Jednym z podstawowych celów ogólnych założonych w programie jest wskazanie uczniowi odpowiedniej drogi do osiągnięcia umiejętności takich aby uczeń swobodnie komunikował się w języku angielskim. Program ten kładzie nacisk na rozwój autonomii ucznia oraz większej samodzielności, poprzez nauczanie metod i strategii zdobywania wiedzy. Zakłada on również aktywny udział uczniów w procesie kształcenia. Podkreśla on również ważność rozwoju kompetencji komunikacyjnej ucznia, tak aby umiał on komunikować się w sytuacjach życia codziennego. Program umożliwia dopasowanie metod pracy w zależności od indywidualnych potrzeb ucznia.

Jednym z ważniejszych środków powinno być kształtowanie pozytywnej relacji pomiędzy uczniem jak i nauczycielem, tak aby mieli oni świadomość panujących zasad i konsekwencji ich nieprzestrzegania. Istotnym elementem będzie również pozytywna motywacja uczniów do pracy jak i informacja zwrotna od nauczyciela na temat postępów ucznia, jak również i aspektów, które powinny ulec poprawie.

4.1. Założenia metodyczne

Program został opracowany z myślą o uczniach techników, którzy rozpoczynają naukę języka angielskiego. Uczniowie reprezentować będą poziom początkujący,

ale może się okazać że poziom klasy będzie zróżnicowany (pomiędzy tzw. absolute i tzw. False beginners). Dlatego też, istotnym elementem programu będzie wybór odpowiedniego podręcznika do nauki języka angielskiego zatwierdzonego przez MEN, które spełnią wymogi zarówno znajomości języka angielskiego jak i zainteresowań uczniów. Program przeznaczony jest do nauczania języka angielskiego w technikum. Pomaga on nauczycielowi rozplanować zajęcia lekcyjne, ponadto zapewnia dobór odpowiednich metod, materiałów oraz technik pracy, jak również zapewnia ewaluację pracy. Adresatami programu są przede wszystkim uczniowie, którym powinno umożliwić się jak najlepsze zapoznanie się z programem a szczególnie jego celami.

Program zakłada podział klasy na 2 grupy, który umożliwi pracę w zespołach nie większych niż 15 osób z jednego poziomu umiejętności językowych.

Program ten został napisany z myślą o nauczycielach, którzy posiadają pełne kwalifikacje do nauczania języka angielskiego oraz są zwolennikami rozwijania autonomii ucznia w szkole oraz indywidualizacji nauczania.

4.2. Proponowany podział godzin

Program przewiduje realizację 4 lat nauki, minimum 240 godzin lekcyjnych w ciągu całego etapu edukacyjnego (3 lekcje tygodniowo w ciągu 3 lat lub 2 lekcje tygodniowo w ciągu czterech lat, zakładając że uczniowie reprezentować będą poziom początkujący (elementary).

Lp	Dział programu	Ilość godzin
1.	Człowiek	14
2.	Czas wolny	14
3.	Dom	14
4.	Szkoła	14
5.	Praca	16
6.	Życie towarzyskie i rodzinne	14
7.	Żywnienie	14
8.	Zakupy	14
9.	Podróżowanie i turystyka	14
10	Kultura	14
11	Sport	14
12	Zdrowie	14
13	Nauka i technika	14
14	Świat przyrody	14
15	Państwo i społeczeństwo	14
16	Elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych	16
17	Godziny do dyspozycji nauczyciela	12
Razem:		240

4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się

W celu uzyskania jak najlepszych wyników nauczania zaleca się podejście eklektyczne, które nie zakłada jednej słusznej metody nauczania, a skupia się na łączeniu elementów i technik pochodzących z różnych metod. W nauczaniu języka zalecane jest stosowanie metod aktywizujących uczniów, które znacznie zwiększają rolę uczniów na lekcji a ograniczają rolę nauczyciela do kontrolowania postępów oraz pomagania uczniom w realizacji założonych celów. Do metod aktywizujących należą metoda przypadków zdarzeń, metoda sytuacyjna, metoda inscenizacji, drama, metoda gier dydaktycznych, metoda projektów, dyskusji oraz burza mózgów.

Bardzo efektywnymi metodami w nauce języka obcego są różnego rodzaju gry dydaktyczne i symulacje. Włączanie ich w proces uczenia, nie jest proste i wymaga ściśle określonych reguł postępowania, dyscypliny zespołu klasowego.

Jednakże metody aktywizujące nie mogą zdominować nauczania języka, co więcej stosowanie tych metod na lekcjach jest nieco utrudnione ze względu na małą liczbę godzin języka w szkole oraz brak wystarczającej ilości czasu na realizowanie treści programowych.

Główną zaletą metod aktywizujących jest stawianie uczniów przed koniecznością podejmowania wyborów oraz rozwiązywania praktycznych problemów, przygotowując ich w ten sposób do aktywnego udziału w codziennym życiu. W celu rozwinięcia kompetencji językowej, konieczne jest wykorzystanie metod aktywizujących, które sprzyjają rozwojowi kreatywności, twórczego myślenia. Aktywny sposób przyswajania wiedzy sprzyja przyswajaniu wiedzy i ułatwia posługiwanie się nią w przyszłości.

Program zakłada ćwiczenie sprawności językowych w sposób zintegrowany, tak jak dzieje się to w życiu codziennym. Jednakże ze względu na przejrzystość i czytelność ich prezentacji oraz konieczność przygotowania uczniów do egzaminu maturalnego będą one pogrupowane według indywidualnych sprawności.

SŁUCHANIE:

W większej części podręczników teksty przeznaczone do słuchania, wykorzystują teksty celowo nagrane, dopasowane do poziomu językowego ucznia. Jednakże zalecane jest włączanie również tekstów autentycznych takich jak dialogi, rozmowy telefoniczne, wywiady, piosenki czy reklamy.

Rozwój umiejętności słuchania odnosi się do następujących umiejętności:

- zrozumienie ogólnego sensu tekstu (listening for general understanding)
- zrozumienie szczegółowych informacji (listening for a gist)
- zrozumienie i rozpoznanie znanych słów i wyrażeń
- zrozumienie intencji rozmówcy

Aby doskonalić umiejętności rozumienia ze słuchu należy używać następujących technik:

- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne
 - udzielanie odpowiedzi na pytania szczegółowe
 - uzyskiwanie szczegółowych informacji
 - uporządkowanie informacji, lub układanie tekstu w odpowiedniej kolejności
- Jednakże celem nadrzędnym jest przygotowanie uczniów do egzaminu maturalnego, dlatego też niezbędne jest ćwiczenie następujących typów zadań:

- zadania typu prawda/fałsz
- pytania wielokrotnego wyboru
- przyporządkowywanie
- uzupełnianie luk

W celu rozwiązywania zadań egzaminacyjnych, zaleca się kierowanie poniższymi strategiami:

- odwoływanie się do ogólnej wiedzy i doświadczeń
- dokładne i uważne czytanie poleceń i pytań
- zapoznanie się z treścią nagrania oraz typem zadania
- kolejność pytań testowych odpowiada kolejności informacji niezbędnych do udzielenia właściwej odpowiedzi
- wzięcie pod uwagę cały tekst nagrania w celu odpowiedzi na pytanie o ogólną myśl lub opinię mówiącego
- ignorowanie nieznanymi zwrotów, a skupienie się na rozumieniu całego tekstu
- parafrazowanie słownictwa
- parafrazowanie gramatyczne
- uważne wsłuchiwanie się w wyrazy, które mają podobną lub taką samą wymowę

CZYTANIE

Nowoczesne podręczniki przeznaczone do nauki czytania w języku obcym zawierają szereg tekstów dopasowanych pod względem trudności do poziomu ucznia. Ważnym elementem procesu nauczania jest wykorzystanie tekstów autentycznych takich jak broszury informacyjne, artykuły prasowe, listy, ulotki, jak również i uproszczone lektury szkolne.

W celu nauki czytania należy rozwijać sprawności czytania aby:

- zrozumieć ogólnie podane informacje
- zrozumieć szczegółowo podane informacje

- określić intencje autora
- zinterpretować funkcje i rodzaj tekstu,

Istnieje wiele metod, których zadaniem jest udoskonalanie sprawności czytania, a mianowicie:

- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne
- udzielanie odpowiedzi na pytania szczegółowe
- określanie informacji w tekście
- uzupełnianie brakujących informacji
- uporządkowywanie informacji oraz części tekstu w odpowiedniej kolejności

PISANIE

W zakresie kształtowania umiejętności pisania praca na lekcji skupia się głównie na nauce pisania krótkich i dłuższych form użytkowych (np. pocztówka, wiadomość, ogłoszenie, zaproszenie, list prywatny, list formalny). Ze względu na wieloaspekto-wość tej umiejętności należy wskazać uczniom sposoby poprawnego planowania treści pod względem spójności tematu, utworzenia planu pracy, tworzenia wypowiedzi w odniesieniu do wymogów różnorodnych form takich jak podanie o pracę, ogłoszenie, pocztówka czy poprawności użytych struktur. Ważnym elementem jest również wskazanie uczniom sposobów ewaluacji własnej pracy pod kątem spójności tekstu jak również poprawności gramatycznej i ortograficznej.

Rodzaje zadań:

- praca z modelem pod kątem zapoznania ucznia z formą, treścią i charakterystycznymi zwrotami
- uzupełnianie luk w tekście np. w liście prywatnym bądź formalnym
- pisanie pojedynczych paragrafów np. rozpoczęcia, lub zakończenia
- pisanie kompletnych tekstów
- poprawianie własnej pracy
- poprawianie pracy kolegi, koleżanki (tzw peer correction)
- pisanie kolektywne (w parach/grupach)

Umiejętności pisania są jedną ze sprawności testowanych na egzaminie maturalnym i odnoszą się do dwóch typów tekstów:

- krótkiego tekstu użytkowego (pocztówka, ogłoszenie o zgubie, ogłoszenie o wydarzeniu, zaproszenie, wiadomość)
- dłuższego tekstu użytkowego o określonej liczbie słów (list prywatny, list do redakcji, list z prośbą o informację, list z zażaleniem, podanie o pracę)

MÓWIENIE

Nauczanie języka obcego skupia się głównie na komunikatywnym podejściu, dlatego też rolą nauczyciela jest stwarzanie jak największych możliwości komunikacyjnych, tak aby uczniowie mieli okazje poćwiczyć nowy materiał komunikacyjny, rozwijali umiejętności swobodnej komunikacji, uczyli się wymowy, rytmu, intonacji oraz przygotowywali się do rozwiązywania typowych zadań maturalnych (opis ilustracji, rozmowy sterowane). Aby mieć pewność swobodnego użycia języka należy stwarzać okazje do wdrażania nowych struktur w jak najbardziej autentycznym kontekście, poprzez dobór zadań, które odzwierciedlają autentyczne sytuacje, które powinny być bliskie aktualnym przeżyciom, potrzebom i zainteresowaniom uczniów. W tym celu wykorzystuje się następujące ćwiczenia: dialogi, dyskusje, ćwiczenia z luką informacyjną, symulacje, prezentacje, gry i zabawy komunikacyjne, odgrywanie ról, rozwiązywanie problemów w grupie

Ważnym elementem nauczania mówienia sprawnie jest wymowa, która często jest pomijana w procesie nauczania ze względu na ograniczenia programowe oraz czasowe. Dryle czyli chóralne lub indywidualne powtarzanie dźwięków, słów, wyrażeń, łamańce językowe (tongue twisters, minimal pairs).

Aby przygotować uczniów do ustnego egzaminu maturalnego należy skupić się na ćwiczeniu następujących typów zadań:

- rozmowa na podstawie ilustracji
- uzyskiwanie, udzielanie informacji
- relacjonowanie wydarzeń
- negocjowanie

SŁOWNICTWO I STRUKTURY LEKSYKALNE

Aby w efektywny sposób posługiwać się językiem obcym należy posiadać znajomość zarówno słownictwa jak i struktur leksykalnych. Przez uczenie słownictwa rozumiemy pomoc uczniowi w celu zrozumienia i zapamiętania słownictwa, prawidłowego użycia słów w danym kontekście, poszerzeniu zakresu słownictwa oraz przygotowaniu do rozwiązywania zadań typowych dla egzaminu maturalnego.

Przy wprowadzaniu nowego słownictwa i struktur leksykalnych można posłużyć się następującymi technikami:

- użycie pomocy wizualnych, gestów, mimiki po prezentacji i ćwiczeń nowopoznanego słownictwa
- wykorzystanie kontekstu do prezentacji znaczenia
- podanie synonimu, wyrazu bliskoznacznego lub antonimu
- podanie polskiego znaczenia/ odpowiednika
- ćwiczenia ze słownikiem

- łączenie wyrazów w związki frazeologiczne
- tworzenie krótkich wypowiedzi ustnych w celu zastosowania nowego słownictwa lub struktur leksykalnych

Nauka słownictwa wymaga od ucznia samozaparcia, a przede wszystkim sumienności. W celu lepszego zapamiętania słownictwa oraz struktur leksykalnych, można zaproponować uczniom kilkakrotne zapisywanie słów i wyrażeń w zeszyte, zapisywanie ich na małych karteczkach w widocznym miejscu, np. na komputerze, lodówce czy lustrze, powtarzanie słów na głos, kojarzenie słów z konkretnym przedmiotem, tworzenie zdań z nowym słowem lub wyrażeniem.

GRAMATYKA

Głównym i nadrzędnym celem nauki języka jest komunikatywność, dlatego też nauczanie struktur gramatycznych powinno odbywać się integralnie z nauką komunikatywności. Struktury gramatyczne powinny zostać wprowadzone w sposób gradualny, od prezentacji, poprzez ćwiczenia i stosowania nowopoznanych struktur w praktyce. Wprowadzając nowy materiał gramatyczny możemy to robić w dwojaki sposób poprzez metodę dedukcyjną (od reguły do przykładów i ćwiczeń) oraz indukcyjną (od przykładów do reguły). Wybór właściwej metody powinien być uzależniony od trudności wprowadzanej struktury oraz poziomu znajomości języka uczniów. Ważnym warunkiem wprowadzenia nowej struktury jest prezentacja jednego, bądź dwóch aspektów gramatycznych na jednej lekcji.

Przykładowe ćwiczenia:

- pisemne ćwiczenia gramatyczne (uzupełnianie luk w zdaniach, dobieranie odpowiedniej formy czasownika, porządkowanie wyrazów w tekście, parafrazy)
- dialogi
- dryle
- dobieranie odpowiedniej formy czasownika
- układanie zdań lub krótszych wypowiedzi ustnych lub pisemnych (np. „Moje ostatnie wakacje”), które egzekwują zastosowanie nowopoznanego materiału, np. wyrażanie przeszłości.

Poprawność gramatyczna jest oceniana na maturze zarówno ustnej (wszystkie zadania), jak i pisemnej (wypowiedz pisemna) dla poziomu podstawowego i rozszerzonego. Co więcej właściwe rozumienie struktur gramatycznych jest przydatne do rozumienia zarówno tekstu czytanego jak i pisanego.

ROZWIJANIE UMIEJĘTNOŚCI SAMODZIELNEGO UCZENIA SIĘ

Ważną umiejętnością przydatną w życiu jest samodzielność, która pomaga im we właściwy sposób funkcjonować w społeczeństwie. Tak samo w procesie nauczania niezwykle istotnym elementem jest rozwój strategii samodzielnego uczenia się poprzez motywowanie uczniów do samodzielnej nauki, rozwijania umiejętności planowania, organizowania i ewaluacji własnej nauki. Aby rozpocząć pracę nad rozwojem samodzielności jest nauczanie uczenia się oraz wstępna diagnoza, która pozwoli umożliwić ocenę poziomu samodzielności i uczenia się. Wypracowanie przez uczniów własnych metod uczenia się będzie głównym czynnikiem sukcesu. Należy zatem umożliwiać uczniom stanie się samodzielnym i odpowiedzialnym poprzez:

- ulepszać zasady efektywnego uczenia się (planowanie, systematyczność, samodyscyplina)
- szukanie i pozyskanie informacji wywodzących się z różnych źródeł autentycznych takich jak prasa, książki, DVD, TV, Internet)
- doskonalenie strategii rozwiązywania różnorodnych zadań
- ewaluacja własnego procesu uczenia się w celu poznania swoich słabych i mocnych stron
- kreatywna samoocena i analiza swoich wyników
- aktywne uczestniczenie w projektowaniu pracy zespołowej
- przygotowywanie ustnych wypowiedzi
- tworzenie prac pisemnych
- podpisanie przez uczniów kontraktu, zobowiązującego do systematycznej pracy, zaangażowania i aktywnego udziału na lekcji, oglądania telewizji w języku angielskim, czytanie prasy oraz lektur szkolnych

POSZERZANIE OGÓLNEJ WIEDZY UCZNIA

Integralne włączanie w nauczanie języka obcego treści innych przedmiotów ma na celu nie tylko poszerzenie ogólnej wiedzy ucznia, ale również pomaga zacząć myśleć w języku obcym. Rolą nauczyciela jest zapewnienie materiałów z zakresu kultury anglosaskiej, tradycji innych krajów, jak również innych przedmiotów, którymi uczniowie się interesują np. geografia, historia czy sztuka. Wskazane jest również zachęcanie uczniów do śledzenia obecnych wydarzeń z życia kulturalnego, ekonomicznego i politycznego.

Informacje te mogą pochodzić z artykułów prasowych, telewizji, Internetu, filmów DVD, ulotek, broszur jak również i tekstów pochodzących z podręczników przedstawiających fakty i realia danego kraju.

Zagadnienia te mogą być wdrażane podczas pracy nad rozwijaniem sprawności językowych oraz pracą nad projektem i jego prezentacją. Różnorodne teksty autentyczne sprzyjają ogólnemu rozwojowi kompetencji językowej oraz są wspaniałym punktem wyjścia do rozmowy. W pracy nad projektem uczniowie mają możliwość zdobywania informacji z różnych dziedzin.

4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Za niezbędne pomoce naukowe uznaje się : podręczniki, ćwiczenia, zeszyt, tablicę, odtwarzacz CD, TV, DVD, słowniki jedno i dwujęzyczne , prasa w języku angielskim, broszury, informatory, ulotki, materiały pochodzące z Internetu, materiały video. Praca na podstawie programu „Profesor Henry” (wersja sieciowa). Użycie filmów DVD takich jak „Supersize me” w reżyserii Morgana Spurlocka, krótkie filmy dostępne na stronie <http://translate.google.pl/translate?hl=pl&langpair=en%7C-pl&u=http://www.learnenglishfeelingood.com/eslvideo/>.

4.5. Literatura przedmiotowa

Podstawowe pomoce to podręcznik, ćwiczenia, nagrania audio.

PODRĘCZNIKI

Matura Solutions

New Matura Matrix

Matrix

New Headway

New English File

Lifelines

Repetitorium maturalne Longman

Repetitorium maturalne Oxford

PODRĘCZNIKI DO GRAMATYKI

Martinet & Thomson

Practical English Grammar

How English Works

Oxford Practice Grammar

SŁOWNIKI

Oxford Wordpower

Oxford Collocations

Oxford Idioms Dictionary

Longman Słownik współczesny

ŚRODKI DYDAKTYCZNE W ZAKRESIE USŁUG HOTELARSKICH

Materiały multimedialne o pracy w zakładzie hotelarskim

Schemat organizacyjny zakładu hotelarskiego

Regulamin hotelowy

Materiały promocyjne takie jak foldery, oferty, ulotki, książki informacyjne

5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny

Poziom osiągnięć ucznia oraz efektywność nauczania opiera się w dużej mierze na metodach i technikach pracy, które zostały ujęte w programie. Ich głównym zadaniem jest szczególnie zwrócenie uwagi na komunikowanie się w języku obcym poprzez stwarzanie jak najbardziej przyjaznej atmosfery w celu motywacji ucznia do użycia języka obcego na lekcji.

Szczegółowe cele kształcenia i wychowania		
<p>1. Człowiek</p> <ul style="list-style-type: none"> - słownictwo związane z ubraniami, cechami charakteru, danymi personalnymi, uczuciami, wyglądem zewnętrznym 	<ul style="list-style-type: none"> - opisać w co jest ubrany - opisać osobę jej wygląd, charakter - przedstawić podstawowe informacje o sobie (przedstawić się, powiedzieć skąd pochodzi etc) - swobodnie używać dwóch czasów teraźniejszych - dokonać samooceny, - określić słabe i mocne strony własnej osobowości, 	<ul style="list-style-type: none"> - samoakceptacji - kreatywności - asertywności
<p>2. Czas wolny</p> <ul style="list-style-type: none"> - zajęcia czasu wolnego, zainteresowania, hobby - kolokacje czasownika i rzeczownika (play sport, do karate) 	<ul style="list-style-type: none"> - mówić o zainteresowaniach (I like, I dislike) - zapytać kolegę, koleżankę o formy spędzania czasu wolnego 	<ul style="list-style-type: none"> - zainteresowania i aktywności w poznawaniu otaczającej rzeczywistości - świadomości uczestnictwa w życiu społecznym - otwartości na ludzi
<p>3.Dom</p> <ul style="list-style-type: none"> - meble i wyposażenie - części domu - typy domów i mieszkań - wynajem mieszkań - prace domowe 	<ul style="list-style-type: none"> - określić gdzie co się znajduje używając okoliczników miejsca - przeprowadzić rozmowę w sprawie wynajęcia mieszkania lub rezerwacji w hotelu - opisać dom, mieszkanie - nazwać części domu - nazwać wykonywane prace domowe - wynajmując mieszkanie, zna podstawowe zwroty przydatne w tym celu - powiedzieć gdzie coś się znajduje - nazwać obiekty hotelowe 	<ul style="list-style-type: none"> - kreatywności, aktywności - otwartości na ludzi - nie boi się podejmowania decyzji

<p>4. Szkoła</p> <ul style="list-style-type: none"> - typy szkół - miejsca w szkole - przedmioty szkolne - przybory szkolne - egzaminy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyrazić opinię na temat szkoły - opisać swoją szkołę, jak również system kształcenia - opisać swoje plany na przyszłość używając czasów przyszłych 	<ul style="list-style-type: none"> - rzetelnej pracy - otwartości na ludzi - asertywności - przedsiębiorczości
<p>4. Praca</p> <ul style="list-style-type: none"> - personel w zakładzie hotelarskim, stanowiska pracy - zawody - przymiotniki opisujące pracę - poszukiwanie pracy - praca i pieniądze - przydatne zwroty - idiomy - personel hotelu, stanowiska pracy - vvvvregulamin hotelowy 	<ul style="list-style-type: none"> - nazwać personel w zakładzie hotelarskim, stanowiska pracy - zna nazwy zawodów - przymiotniki opisujące pracę - jest przygotowana do odbycia rozmowy w sprawie pracy w języku angielskim - umie określić zakazy przy użyciu czasowników modalnych - zna regulamin hotelowy - umie napisać podanie w sprawie pracy i CV 	<ul style="list-style-type: none"> - zmotywowania do kształcenia się i ciągłego doskonalenia w zawodzie, - przedsiębiorczości, - zorganizowania, - kreatywności i aktywności, - rzetelności, - świadomego wyboru, - otwartości, - samodzielności.
<p>6. Życie towarzyskie i rodzinne</p> <ul style="list-style-type: none"> - członków rodziny - święta - małżeństwo - zajęcia domowe - zajęcia czasu wolnego 	<ul style="list-style-type: none"> - nazwać członków rodziny - opowiedzieć o swojej rodzinie, małżeństwie - opisać zajęcia czasu wolnego - napisać e-mail - posługiwać się dwoma czasami przeszłymi - opisać święta, tradycyjne potrawy, zwyczaje 	<ul style="list-style-type: none"> - uczciwości, szczerości - aktywności - otwarcia na ludzi - samodzielności
<p>7. Żywnienie</p> <ul style="list-style-type: none"> - rodzaje jedzenia - przymiotniki opisujące jedzenie - opakowania, ilości - przygotowywanie jedzenia - restauracje i bary - przydatne zwroty - wyrażenie ilości i wagi <p>A piece of, a kilo of</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nazwać rodzaje jedzenia - opisać jedzenie, jego smak, składniki - opisać przygotowanie jedzenia - nazwać różne rodzaje restauracji, barów - wyrazić ilość i wagę - obsłużyć gościa hotelowego restauracji, przyjąć zamówienie - potrafi napisać ankietę 	<ul style="list-style-type: none"> - kreatywności - zaangażowania - przestrzegania zasad etyki zawodowej
<p>8. Zakupy</p> <ul style="list-style-type: none"> - typy sklepów - w sklepie - reklamacje - w sklepie z ubraniami - usługi - reklama - przydatne zwroty - rodzaje usług, zakres usług określonego zakładu hotelarskiego - kategorie zakładów hotelarskich 	<ul style="list-style-type: none"> - nazwać typy sklepów - używać nazewnictwa potrzebnego np. do reklamacji - określić rodzaje i zakres usług hotelarskich - określić kategorie usług hotelarskich - napisać list z zażaleniem - posługiwać się dwoma czasami Present Perfect i Present Perfect Continuous 	<ul style="list-style-type: none"> - uczciwości - zaangażowania - przedsiębiorczości

<p>9. Podróżowanie turystyka</p> <ul style="list-style-type: none"> - środki transportu - zakwaterowanie - wakacje - wypadki - przydatne zwroty - wyrażenia (by bike, on foot) - czasowniki frazalne (get in, get off, slow down) - program pobytu gości w zakładzie hotelarskim 	<ul style="list-style-type: none"> -nazwać środki transportu - zarezerwować pokój hotelowy - przedstawić program pobytu gości w hotelu - stosować czasowniki frazalne (get in, get on) - potrafi kupić bilet, zarezerwować pokój hotelowy - napisać pocztówkę z wakacji - posługiwać się dwoma czasami przeszłymi Past Simple, Past Continuous 	<ul style="list-style-type: none"> - zainteresowania - uczciwości - przestrzegania zasad etyki zawodowej - wrażliwości na sytuacje nieetyczne - asertywności
<p>10. Kultura Ogólne nazewnictwo</p> <ul style="list-style-type: none"> - muzyka - literatura - teatr - film - media - sztuka 	<ul style="list-style-type: none"> - wyrazić opinię na temat ulubionego rodzaju rozrywek kulturalnych - opowiedzieć o ciekawym wydarzeniu kulturalnym - wyrazić opinię na temat filmu, sztuki teatralnej koncertu - potrafi dokonać porównań przy pomocy stopniowanych 	<ul style="list-style-type: none"> - zainteresowania - kreatywności - asertywności
<p>11. Sport:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rodzaje sportów - wyposażenie - miejsce (np. stadion, murawa) - nazwy dyscyplin, sportowców 	<ul style="list-style-type: none"> - wypowiedzieć się na temat ulubionych dyscyplin sportowych - nazwać dyscypliny sportowe, sportowców - napisać zaproszenie - używać konstrukcji gerundialnych, bezokolicznikowych, imiesłowowych 	<ul style="list-style-type: none"> - zainteresowania - aktywności - zorganizowania
<p>12. Zdrowie</p> <ul style="list-style-type: none"> - choroby, objawy, urazy - części ciała (organy) - leczenie - opiekę zdrowotną - idiomy - przystosowanie obiektów hotelarskich dla osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> - nazwać choroby - nazwać objawy chorób, doznane urazy - nazwać części ciała (organy) - wyjaśnić swoje dolegliwości w rozmowie z lekarzem - przedstawić przystosowania obiektów hotelarskich dla osób niepełnosprawnych - napisać wiadomość - używać trybów warunkowych 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielności - rzetelności - aktywności -zainteresowania
<p>13. Nauka i technika Zagadnienia z dziedziny nauki i techniki</p> <ul style="list-style-type: none"> - naukowcy w pracy - technologia - komputery - eksploracja (space exploration) 	<ul style="list-style-type: none"> - wypowiedzieć się na temat zagadnień z dziedziny nauki i techniki - wypowiedzieć się na temat najbardziej użytecznych wynalazków - używać zdań wyrażających życzenie lub przypuszczenie - używać 3 trybu warunkowego - napisać pocztówkę 	<ul style="list-style-type: none"> - zainteresowania nauka i techniką - aktywności

<p>14. Świat przyrody</p> <ul style="list-style-type: none"> - nazewnictwo dotyczące pogody - roślinność - zwierzęta - katastrofy naturalne - środowisko - useful phrases 	<ul style="list-style-type: none"> - opisać pogodę - opisać zjawiska przyrodnicze, katastrofy naturalne - nazwać roślinność i zwierzęta - używać strony biernej oraz konstrukcji „have sth done” - napisać list formalny - list do redakcji 	<ul style="list-style-type: none"> - zainteresowania problemami związanymi z ochroną środowiska - aktywności
<p>15. Państwo i społeczeństwo</p> <ul style="list-style-type: none"> - nazwy państw i narodowości - politykę i rząd - parlament - organizacje międzynarodowe - ekonomię - przestępczość - rodzaje i nazwy przestępczości - kary - przydatne zwroty 	<ul style="list-style-type: none"> - nazwać państwa i narodowości - nazwać podstawowe organizacje międzynarodowe oraz określić ich zadania - nazwać kary - posługiwać się mową zależną przy użyciu czasów teraźniejszych, przeszłych i przyszłych - napisać list do redakcji 	<ul style="list-style-type: none"> - zainteresowania funkcjonowaniem państwa i społeczeństwa - aktywności i zainteresowania problemami państwa - otwartości na ludzi - aktywnego i świadomego uczestnictwa jako obywatela państwa,
<p>16. Elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyrazić opinię na temat kultury krajów anglojęzycznych - wyrazić opinię na temat krajów anglojęzycznych (znać ich położenie, ustrój, kulturę, zwyczaje etc) - stosować Future Simple in the past - Future Continuous in the past - Future Perfect in the Past (w zdaniach warunkowych III typu) 	<ul style="list-style-type: none"> - zainteresowania funkcjonowaniem krajów anglojęzycznych, poznania ich kultury - aktywności i zainteresowania problemami świata.

5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu język angielski

Poziom osiągnięć według podstawy programowej wariant B

Poziom osiągnięć koniecznych – na ocenę dopuszczającą uczeń powinien:

- brać udział w lekcjach oraz prowadzić zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń;
- przy pomocy nauczyciela wykonywać proste polecenia dotyczące realizacji treści programowych
- zapamiętać wiadomości niezbędne do właściwego rozeznania w treściach objętych podstawą programową
- przy pomocy nauczyciela umieć tworzyć proste wypowiedzi ustne
- samodzielnie lub z niewielką pomocą nauczyciela wykonywać proste ćwiczenia;
- brać udział w zajęciach grupowych.

Poziom osiągnięć podstawowych – na ocenę dostateczną uczeń powinien:

- brać aktywny udział w lekcjach oraz prowadzić zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń

- zapamiętać wiadomości niezbędne do samodzielnej prezentacji
 - samodzielnie tworzyć proste wypowiedzi ustne
 - samodzielnie wykonywać ćwiczenia i zadania o niewielkim stopniu złożoności,
 - w aktywny sposób brać udział w pracy w parach i zespole
- Poziom osiągnięć rozszerzających – na ocenę dobrą uczeń powinien:
- brać aktywny udział w lekcjach oraz prowadzić systematycznie i starannie zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń
 - rozumieć polecenia i instrukcje o każdym stopniu trudności;
 - poprzez naukę wiadomości rozszerzających opanowywanie nowych zagadnień i wyciąganie trafnych wniosków
 - w sposób logiczny logicznie przedstawiać poznaną wiedzę i umiejętności
 - poprawnie i we właściwym tempie wykonywać powierzone zadania;
 - brać czynny udział w pracach zespołowych i podejmować inicjatywę
- Poziom osiągnięć dopełniających – na ocenę bardzo dobrą uczeń powinien:
- posiadać wiadomości dla oceny dobrej, a dodatkowo:
 - posiadać wiadomości na poziomie treści dopełniających;
 - wykonywać zadania i ćwiczenia nietypowe, które wymagają szczególnego zaangażowania
 - poprzez zapamiętanie wiadomości uzupełniających, analizowanie i samodzielne rozwiązywanie problemu
 - umiejętnie kierowanie pracą zespołu, w sposób motywujący ich do pracy
- Poziom osiągnięć ponadprogramowych – na ocenę celującą uczeń powinien:
- mieć osiągnięcia dla oceny bardzo dobrej, a dodatkowo:
 - brać udział w konkursach i olimpiadach z języka angielskiego
 - aktywnie uczestniczyć w imprezach, które bezpośrednio wiążą się z treściami przedmiotu
 - wykazywać inicjatywę do nawiązywania i koordynacji przedsięwzięć wykraczających w znacznym stopniu poza podstawę programową
 - chętnie podejmować się zadań, który w znaczący sposób wykraczają poza obowiązki uczniowskie
 - wykazywać szczególne zainteresowanie materiałem nauczania przedmiotu oraz posiadać wiedzę i umiejętności, które pozwalają rozwiązywać niekonwencjonalne zadania

5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów

1. Na początku roku szkolnego uczniowie zostaną poinformowani przez nauczyciela przedmiotu o zakresie wymagań z języka angielskiego obowiązującym w danym roku (zakres wiadomości i umiejętności, które trzeba mieć opanowane na

koniec roku szkolnego) oraz o sposobie i zasadach oceniania z danego przedmiotu)

2. Nauczanie języka angielskiego odbywa się na podstawie programu zatwierdzonego do realizacji w technikum
3. Każdy uczeń jest oceniany zgodnie z zasadami sprawiedliwości.
4. Przedmiotem oceniania w całym roku szkolnym są:
 - wiadomości
 - umiejętności
 - wkład pracy, aktywność
11. Obowiązuje następująca skala ocen:
 1. - niedostateczny
 2. - dopuszczający
 3. - dostateczny
 4. - dobry
 5. - bardzo dobry
 6. - celujący
4. Uczeń jest klasyfikowany dwa razy w roku:
 - Klasyfikacja semestralna
 - Klasyfikacja końcoworoczna.
5. Formy sprawdzania i oceniania:
 - odpowiedzi ustne (opis obrazka, rozmowy sterowane i dialogi "role-play", prezentacje opowiadanie, odpowiedzi na pytania, udział w dyskusji, dialog, argumentowanie, wnioskowanie)
 - prace pisemne w klasie (kartkówka, sprawdzian, praca klasowa lub testy sprawdzające następujące sprawności i umiejętności: rozumienia tekstu słuchanego, rozumienia tekstu pisanego, sprawności pisania różnych form wypowiedzi, znajomość struktur leksykalno-gramatycznych.)
 - prace domowe
 - aktywność na lekcji
 - inne zaplanowane przez nauczyciela narzędzia

Uczeń powinien być przekonany o tym, że:

- [1] nauczyciel ocenia przede wszystkim jego osiągnięcia, a nie szuka głównie braków;
- [2] ocena jest jawna i uzasadniona;
- [3] stanowi informacje o spełnieniu wymagań programowych;

- [4] nie jest karą ani nagrodą;
- [5] ze słabszej oceny powinien wyciągać właściwe wnioski;
- [6] może szukać u nauczyciela porady, co zrobić, aby uzyskać lepsze oceny;
- [7] poddać się różnym formom kontroli;
- [8] osiąganie dobrych wyników w szkole jest w interesie ucznia, nauczyciela i rodziców.

II. Kontrakt z uczniem (prawa i obowiązki ucznia na lekcji j.angielskiego)

1. Uczeń zobowiązany jest mieć na lekcji zeszyt przedmiotowy, podręcznik, ćwiczenia oraz inne materiały udostępnione przez nauczyciela. Prace klasowe, sprawdziany, kartkówki,, odpowiedzi ustne oraz prace domowe są obowiązkowe.(Obecność na zapowiedzianych formach sprawdzania wiedzy i umiejętności jest obowiązkowa.) Jeżeli uczeń z przyczyn losowych (nieobecność usprawiedliwiona) opuścił pracę klasową lub sprawdzian, powinien przystąpić w terminie nie przekraczającym 2 tygodni i w formie określonej przez nauczyciela (test, sprawdzian, odp. ustna) do zaliczenia tej pracy.
 1. Uczeń ma prawo poprawić ocenę niedostateczną i dopuszczającą otrzymaną ze sprawdzianów pisemnych w terminie 2 tygodni od oddania sprawdzianu.
 2. Dla wszystkich chętnych (zaliczających i poprawiających pracę klasową) ustala się jeden termin pisania pracy.
 3. Jeżeli uczeń opuścił pracę klasową lub sprawdzian z przyczyn nieusprawiedliwionych, to nie ma prawa zaliczenia i poprawy – otrzymuje ocenę niedostateczną
 4. Niezapowiedzianych form sprawdzania wiedzy i umiejętności (kartkówek) nie poprawia się.
 5. Każda planowana pisemna kontrola wiadomości (poza kartkówką) musi być zapowiedziana z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem, informacja o niej zapisana w dzienniku lekcyjnym.
 6. Brak lub odpisywanie zadań domowych, korzystanie z niedozwolonych źródeł w czasie prac pisemnych, oddawanie do oceny prac nie napisanych samodzielnie równa się ocenie niedostatecznej.
 7. Uczeń może być nieprzygotowany do lekcji 2 razy w semestrze. Nieprzygotowanie do zajęć musi zgłosić nauczycielowi przed lekcją, najlepiej podczas sprawdzania obecności. Nieprzygotowanie nie dotyczy zapowiedzianych sprawdzianów oraz prac klasowych. Przez nieprzygotowanie do lekcji rozumiemy: brak pracy domowej, niegotowość do odpowiedzi, brak pomocy potrzebnych do lekcji.

8. Nie ocenia się ucznia w bardzo trudnej sytuacji losowej.
 9. Uczeń nieobecny na zajęciach zobowiązany jest do samodzielnego uzupełnienia zaległości. Nauczyciel może sprawdzić w uzgodnionym terminie stan wiadomości.
 10. Uczeń, który opuścił więcej niż 50% lekcji, nie może być klasyfikowany z przedmiotu. Przeprowadza się dla niego egzamin klasyfikacyjny.
 11. Ocenę semestralną i końcoworoczną ustala się na podstawie wszystkich ocen częściowych, przy czym nie jest ona średnią arytmetyczną ocen częściowych., najistotniejsze są oceny z prac klasowych, następnie sprawdzianów, odpowiedzi ustnych, kartkówek, prac domowych oraz aktywności.
 12. Na koniec semestru nie ma możliwości "pytania na wyższą ocenę".
 13. Oceny (częstkowe i semestralne) wystawione przez nauczyciela na podstawie wcześniej opracowanych kryteriów są jawne i na prośbę ucznia lub rodziców/opiekunów nauczyciel uzasadni swoją decyzję.
 14. Ocena roczna jest oceną całościową, czyli uwzględniającą szczególne postępy w nauce i osiągnięcia kształcących umiejętności.
 15. Nieprzestrzeganie powyższych postanowień wiąże się z powiadomieniem wychowawcy, rodziców lub opiekunów.
- III. Narzędzia i częstotliwość pomiaru badanych obszarów aktywności.
1. Prace klasowe i sprawdziany pisemne. Prace klasowe przeprowadzane są po zakończeniu 2 lub 3 działów i zapowiadane są z tygodniowym wyprzedzeniem. Sprawdzają one następujące sprawności: rozumienia tekstu słuchanego, rozumienia tekstu pisanego, sprawności pisania różnych form wypowiedzi, znajomości struktur leksykalno-gramatycznych. Prace te oddawane będą w terminie nie dłuższym niż 2 tygodnie. Sprawdziany te mogą zawierać dodatkowe zadania na ocenę celującą.
 2. Kartkówki obejmujące materiał z 3 ostatnich lekcji. Nie muszą być wcześniej zapowiadane.
 3. Prace domowe. Prace domowe są obowiązkowe i wykonywane są w zeszytach ćwiczeń, zeszycie przedmiotowym lub na odrębnych arkuszach. Prace domowe sprawdzane są na początku lekcji.
 4. Wypowiedzi ustne - opis obrazka, rozmowy sterowane i dialogi "role-play", prezentacje- (dłuższe samodzielne wypowiedzi ucznia na określony temat). Przynajmniej raz w semestrze uczeń zobowiązany jest do udzielania odpowiedzi ustnej. Obowiązuje znajomość materiału z 3 ostatnich lekcji, w przypadku lekcji

- powtórzeniowych z całego działu. Uczeń może zgłosić się sam do odpowiedzi, ma możliwość również poprawy oceny z odpowiedzi.
5. Aktywność na lekcji. Uczeń biorąc aktywny udział w lekcji gromadzi plusy. Otrzymuje on plusy za krótsze zadania domowe i aktywność na lekcji a minusy za każdy brak zadania/ podręcznika / brak pracy na lekcji -- 5 minusów to ocena niedostateczna, 5 plusów ocena bardzo dobra. W przypadku dużej aktywności uczeń może uzyskać również więcej niż jedną ocenę.
 6. Prace dodatkowe. Nauczyciel może zlecić uczniowi wykonanie pracy dodatkowej w różnorodnych formach: przygotowanie referatu, wyszukanie materiałów w Internecie, wykonanie pomocy naukowych do pracowni, przygotowanie prezentacji, folderów, projektów itp. Uczeń może zgłosić się sam do wykonania pracy dodatkowej.
 7. Udział w konkursach, olimpiadach.

Tabela poniżej prezentuje kategorie oceny osiągnięć uczniów oraz formy ich sprawdzania. W kolumnie „waga” zaznaczono istotność oceny i jej wpływ na ocenę semestralna lub roczną.

Przedmiot oceny	Forma oceny	Waga
Wiedza ucznia	Sprawdzian	3
	Kartkówka, odpytywanie	1
	Ćwiczenia wykonywane na lekcji	1
	Praca domowa	1
	Aktywność na lekcji	1
	Przygotowanie prezentacji na dany temat	2
	Przygotowanie referatu	1
	Projekt uczniowski na skalę klasy	2
	Projekt uczniowski na skalę szkoły	3
	Projekt uczniowski w środowisku lokalnym	4
	Udział w konkursie przedmiotowym	3
	Wyróżnienie się w konkursie przedmiotowym	4
	Uczestniczenie w zajęciach pozalekcyjnych	3
Umiejętność komunikowania się	Samodzielne wypowiedzi	2
	Opis ilustracji	2
	Odgrywanie ról, symulowanie scenek	2
	Rozmowy sterowane	2

Na podstawie tabeli oraz ocen cząstkowych otrzymanych przez ucznia wystawiona zostanie ocena semestralna (roczna) wg następującego wzoru oraz zamieszczonego poniżej zestawienia:

(suma stopni wagi 1) + (suma stopni wagi 2)x2 + (suma stopni wagi 3)x3 + (suma stopni wagi 4)x4

Wynik= -----

(liczba stopni wagi 1) + (liczba stopni wagi 2)x2 + (liczba stopni wagi 3)x3 + (liczba stopni wagi 4)x4

Wynik

Ocena semestralna lub roczna

do 1,60

Niedostateczna

od 1,61 do 2,60

Dopuszczająca

od 2,61 do 3,60

Dostateczna

od 3,61 do 4,60

Dobra

od 4,61 do 5,60

Bardzo dobra

od 5,61 do 6,00

Celująca

5.3 Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów

Głównymi narzędziami służącymi do sprawdzania i ewaluacji założonych osiągnięć uczniów będą prace klasowe, które testują następujące sprawności: rozumienia tekstu słuchanego, rozumienia tekstu pisanego, sprawności pisania różnych form wypowiedzi, znajomości struktur leksykalno-gramatycznych. Kartkówki, obejmujące nowopoznane słownictwo, lub zagadnienia gramatyczne. Wypowiedzi ustne natomiast skupiać się będą na opisie obrazka, rozmów sterowanych i dialogów "role-play", prezentacji- (dłuższe samodzielne wypowiedzi ucznia na określony temat).

Przykład pracy klasowej:

Grammar

1 Complete the sentences with the correct present form of the verbs in brackets.

1 I usually _____ (go) for a walk with my dog at the weekend.

2 I'm sorry, he's busy. He _____ (talk) on the phone at the moment.

3 Please turn that off! I _____ (hate) rap music.

4 _____ (you prefer) comedy films or thrillers?

5 I can't do this homework! I _____ (need) your help!

6 What _____ (she wear)? It's a terrible colour!

7 I _____ (work) on Thursdays. It's my day off.

Mark: ___ /7

2 Complete the sentences with the correct form of the verbs in the box.

study fly send meet know prefer

- 1 He _____ me ten text messages every day!
- 2 I _____ him outside the cinema at eight o'clock.
- 3 He _____ to Paris at the moment. The plane lands in an hour.
- 4 He _____ many people here. I'll introduce him to some of my friends.
- 5 She _____ classical music to modern.
- 6 Which subject _____ at university?

Mark: ___ /6

3 Complete the sentences with the correct form of the verbs in brackets.

- 1 I really enjoy _____ (watch) sport on television.
- 2 He spends a lot of time _____ (work) on his car.
- 3 They decided _____ (go) to the USA this summer.
- 4 I feel like _____ (go out) for a meal this evening. How about you?
- 5 I expected _____ (see) you at the party last night. Where were you?
- 6 He offered _____ (drive) me to the station.
- 7 I finished _____ (write) the essay at midnight.

Mark: ___ /7

Vocabulary

4 Complete the sentences with the opposite to the underlined adjective.

- 1 He's usually generous but he can sometimes be quite _____.
- 2 It's better to be _____ about the future than pessimistic.
- 3 She's very quiet but her sister is really _____.
- 4 Luckily, there are more polite people in the world than _____ ones!
- 5 When you go for a job interview you must be _____, not shy!

Mark: ___ /5

5 Add un-, dis-, im- or in- to these adjectives and then complete the sentences with them.

patient grateful honest active tidy

- 1 He never thanked me for my help. He's so _____.
- 2 After the accident she was _____ for three months.
- 3 He lost his job because he was _____.
- 4 I'm very _____. I always want to know things quickly!
- 5 My brother is so _____. He leaves his clothes all over his bedroom floor.

Mark: ___ /5

Listening

6 [2.01] Listen to five people talking about their lives. Match the speakers with the jobs.

chess champion actress artist racing driver photographer

- 1 Speaker A _____.

- 2 Speaker B _____.
- 3 Speaker C _____.
- 4 Speaker D _____.
- 5 Speaker E _____.

Mark: ___ /10

Reading

7 Read the text.

An actor prepares

People often ask me how I prepare for a new part and I find this a really difficult question. An actor needs to know a lot about different sorts of people and different types of personalities. Imagine you have to play the part of someone who is ambitious and intolerant. Perhaps you aren't like this but you must understand how people feel and behave when they are. So, I watch people all the time, especially when I'm preparing for a new part.

For me, when I'm acting the costume is also very important. Clothes are really important to all of us. They tell other people a lot about who we are and who we aren't. Different clothes can change our behaviour. Think about it. When you put on party clothes, work clothes or sports clothes you change a little. For example, in smart, expensive clothes you look good, you feel good and you are more confident. That's why costume is important for me when I'm acting. If I put on the clothes of an old, poor homeless woman I feel more like her. The moment I put on the costume I change, and for a short time I am another person.

(zródło: Matura Solutions <http://www.wydawnictwo.oxford.pl/oxford-dla-szkol/>)

8 Choose the best answers.

- 1 Actors have to
- A answer a lot of questions.
 - B prepare for a long time.
 - C show their personalities.
 - D be very ambitious.
- 2 Kelly watches people a lot because she
- A is interested in people.
 - B wants to learn how different people behave.
 - C is very patient.
 - D needs to understand why people are different.
- 3 The clothes we wear
- A are important to us.
 - B must be attractive.
 - C show how rich we are.

- D tell people different things about us.
- 4 When we wear different clothes
- A we sometimes feel different.
 - B it can make us nicer people.
 - C our behaviour always stays the same.
 - D people notice us more.
- 5 According to the article
- A Kelly often plays an old woman.
 - B costumes help Kelly play a part.
 - C Kelly likes pretending to be an old woman.
 - D Kelly likes choosing costumes.

Mark: ___ /10

Writing

- 9 Choose a friend, relative or classmate and write a message about them to put on an electronic bulletin board. Include this information:
- name and age
 - who they want to contact
 - their personality
 - their hobbies
 - the personality of the people they like/don't like
 - their e-mail address

Mark: ___ /10 Total: ___ /60

(źródło: Matura Solutions <http://www.wydawnictwo.oxford.pl/oxford-dla-szkol/>)

Przykładowa wypowiedz ustna

Zapoznaj się z opisem trzech sytuacji. Twoim zadaniem będzie odegranie wskazanych ról.

A. Uzyskiwanie. udzielanie informacji

Będąc w Londynie chcesz kupić prezent dla kolegi/koleżanki. W rozmowie ze sprzedawcą: . zapytaj o pamiątki z Londynu dostępne w sklepie,

- powiedz, na jaką pamiątkę się decydujesz,
- dowiedz się o możliwość zapakowania prezentu w sklepie.

(rozmowę rozpoczyna egzaminujący)

B. Relacjonowanie wydarzeń

Na zajęciach w letniej szkole językowej w Brighton rozmawiacie o tradycjach świątecznych. Powiedz nauczycielowi:

- które z ubiegłorocznych świąt podobało ci się najbardziej,

- . jak przebiegała uroczystość świąteczna,
 - . jakie tradycyjne potrawy spożywałeś/aś.
- (rozmowę rozpoczyna egzaminujący)

c. Negocjowanie

Wynajmujesz pokój u angielskiej rodziny, w którym jest, twoim zdaniem, zbyt ciemno.

- . Poproś gospodarza o dodatkowe oświetlenie, podając powód.
 - . Odrzuć jego argumenty i uzasadnij swoje stanowisko.
 - . Zaproponuj kompromisowe rozwiązanie.
- (rozmowę rozpoczyna zdający)

Opisz następującą ilustrację, następnie odpowiedz na pytania:

1. Why do you think the woman is working at home?
2. What should a good parent be like?

6. Ewaluacja programu nauczania

Ewaluacja programu oznacza jego ocenę, próbę odpowiedzi na pytania, czy i w jakim stopniu zamierzone cele zostały osiągnięte, czy program jest możliwy do realizowania, co temu sprzyja, a co nie. Ważnym elementem są również następstwa zarówno te pozytywne jak i negatywne wdrażania programu i co należałoby zrobić w celu jego udoskonalenia. Oczywiście nie wolno zapominać o osiągnięciach edukacyjnych uczniów, które są finalnym kryterium efektywności programu. Źródłem informacji na temat programu są oczywiście jego odbiorcy, jak i realizatorzy, nauczyciele i uczniowie, którzy będą wyrażać opinie na temat jego skuteczności, efektywności i atrakcyjności.

Zakłada się ewaluację bieżącą, w wyniku której dokonuje się systematycznej weryfikacji założeń programu tak aby mieć możliwość modyfikowania w trakcie programu. Prowadzona będzie autoewaluacja, czyli nauczyciel i uczniowie będą jej uczestnikami.

Ewaluacja programu podzielona zostanie na trzy etapy, mianowicie wstępną, śródkresową, końcową.

Faza wstępna skupiać się będzie na ocenie programu autorskiego przed jego wdrożeniem. Polega ona na wykonaniu następujących czynności:

- ocena pod kątem kryteriów doboru i układu materiału nauczania
- badanie zależności pomiędzy poszczególnymi komponentami programu
- ustalanie czy materiał nauczania, metody, techniki i środki zostały dobrane we właściwy sposób
- interpretacja i odbiór programu ze strony ucznia, czy materiał jest dostosowany do ich potrzeb, zarówno pod względem trudności jak i zawartości tematów

W początkowej fazie następuje ocena potrzeb ucznia, może ona odbywać się poprzez dyskusję na forum grupy, bądź rozmowę indywidualną lub ankietowanie. Analogiczną metodę można zastosować w celu diagnozy koncepcji i zamysłu nauczycieli.

Kolejną fazą jest faza śródkresowa której celem jest badanie programu podczas jego realizacji. Skupia się ona na badaniu przebiegu procesu kształcenia. Odbywa się to poprzez dostosowywanie metod nauczania do określonych warunków, dobieranie środków dydaktycznych oraz przygotowanie narzędzi potrzebnych do ewaluacji osiągnięć uczniów. Narzędziami przydatnymi do analizy procesu kształcenia są: ankiety, grupowe sesje pogładowe, obserwacje, wywiady, studium przypadku, prowadzenie dziennika analiz oraz systematyczne wypełnianie arkuszy ewaluacyjnych.

Można również zastosować analizę dokumentacji takiej jak dziennik lekcyjny, sprawdziany i prace uczniów oraz protokoły zebrań.

Ostatnia faza (końcowa) poświęcona jest ocenie końcowych wyników realizacji programu, ewaluacji podlegać będzie cały program. Służą temu następujące narzędzia: sprawdziany wiedzy i umiejętności, grupowe sesje podsumowujące etap nauczania, wywiady i ankiety.

Zakłada się że ewaluacja programu będzie odbywać się za pomocą standaryzowanych testów osiągnięć szkolnych, oraz autoewaluację przeprowadzaną przez nauczyciela.

Ewaluacja wstępna programu jako dokumentu oraz test diagnozujący wiedzę uczniów przeprowadzone zostaną na początku roku szkolnego (wrzesień 2010).

Planowane jest prowadzenie ewaluacji podczas całej realizacji programu poprzez testy, kartkówki, sprawdziany, które będą dostarczać informacji na temat postępów uczniów. Ważnym elementem będzie również testowanie uczniów na koniec semestru, jak i ankiety oraz wywiady z uczniami.

W ostatniej fazie podsumowującej program, autoewaluacji zostanie poddany nauczyciel oraz efekty końcowe, a mianowicie czy cele założone w programie zostały osiągnięte.

Wyniki ankiet, raporty ewaluacji przekazywane będą dyrekcji szkoły w każdym półroczu.

Przykładowe narzędzia ewaluacji programu:

Ewaluacja wstępna – rozpoznanie planów i intencji nauczyciela (analiza programu autorskiego – dokumentu - przed jego realizacją)

Ewaluacja w trakcie realizacji i faza podsumowująca
– analiza wyników uczniów i ich końcowych efektów

OCENA REALIZACJI PROGRAMU NAUCZANIA - arkusz ewaluacji końcowej			
Lp	Wskaźniki	Tak	Nie
1	Czy treści programu są dostosowane do możliwości percepcyjnych uczniów?
2	Czy program umożliwia efektywne uczenie się: • nabywanie przez uczniów wiedzy i umiejętności, • utrwalanie przez uczniów wiedzy i umiejętności, • utrwalanie u uczniów odpowiednich postaw.		
3	Czy niniejszy program właściwie dopasowany jest do warunków szkolnych?
4	Czy proponowany sposób realizacji programu umożliwia zdobycie przez uczniów umiejętności wynikających z podstawy programowej przedmiotu i standardów wymagań egzaminacyjnych?
5	Czy proponowany sposób realizacji programu umożliwia zdobycie przez uczniów umiejętności wynikających z kompetencji kluczowych: inicjatywność i przedsiębiorczość?
6	Czy realizacja programu daje możliwość uzyskania praktycznej wiedzy i umiejętności z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości – spójnych z profilem zawodowym i oczekiwaniami rynku pracy?
7	Czy program umożliwia ocenę osiągnięć edukacyjnych uczniów?
8	Czy program zapewnia systematyczność, ciągłość procesu nauczania – uczenia się?
9	Czy program nauczania zgodny jest z działaniami podejmowanymi w szkole?
10	Czy program jest atrakcyjny dla uczniów?
11	Czy możliwe jest aktywizowanie i motywowanie uczniów w wyniku realizacji programu?
12	Czy program nie jest przeładowany, trudny, jego realizacja nie powoduje negatywnych skutków ubocznych?
..... podpis nauczyciela			

Przykładowa karta ewaluacyjna dla uczniów :

ANKIETA JEST ANONIMOWA

Jeśli chcesz bym była lepszą nauczycielką – pomóż mi w tym. Postaw znak X przy odpowiedzi, z którą się identyfikujesz.

Moje pytanie do Ciebie	TWOJA ODPOWIEDŹ:		
	Często	Czasami	Nigdy
Czy przedmiot, którego uczę sprawia Ci problem?			
Czy wymagam od Ciebie zbyt wiele?			
Czy jestem dla Ciebie uprzejma?			
Czy jestem taktowna?			
Czy boisz się powiedzieć, że czegoś nie rozumiesz?			
Czy zachęcam Cię do uczenia?			
Czy boisz się zadawać mi pytania podczas lekcji?			
Czy poświęcasz czas na naukę tego przedmiotu?			
Czy w klasie zdecydowałbyś się poprosić, abym coś czego nie rozumiesz, raz jeszcze wytłumaczyła?			
Czy oczekujesz ode mnie dodatkowej pomocy?			
Czy okazuję Ci uznanie jeśli coś właściwie wykonasz?			
Czy Twoim zdaniem jestem opanowana?			
Czy jestem życzliwa dla Ciebie?			
Czy rozumiesz nad czym musisz popracować jeśli nie osiągasz pozytywnych wyników?			
Czy koncentrujesz uwagę na tym, co mówię?			
Czy jestem zrozumiała gdy tłumaczę temat?			
Czy mówię zbyt szybko?			
Czy lekcja moja jest dla Ciebie interesująca?			

ODPOWIEDZ MI NA KILKA PYTAŃ I ZAKREŚL W KÓŁKO ODPOWIEDŹ:

1. Czy masz zaległości?

TAK NIE

2. Czy poradzisz sobie sam z nadrobieniem zaległości?

TAK NIE

3. Czy oczekujesz ode mnie pomocy?

TAK NIE

4. Czy ktoś Ci musi pomóc?

TAK NIE

Jeśli chcesz możesz dodać swój komentarz do tej ankiety:

.....

7. BIBLIOGRAFIA

- Dakowska, M.: Teaching English as a Foreign Language. A guide for Professionals, Warszawa, 2005
- Gieramakowski Marian, Konstruowanie autorskich programów nauczania , przedmiotów ogólnokształcących, W: Zmieniam siebie i swoją szkołę, red. Kropiwnicki J. Komorowska H. : Konstrukcja, realizacja i ewaluacja programu nauczania, WSiP, 1999
- Komorowska H. : O programach prawie wszystko, WSiP, 1999
- Komorowska H. : Podstawy metodyki nauczania języków obcych, WSiP, 1999
- Oxford, R. L. 1989. "Use of learning strategies: a synthesis with implications for teacher training". System 17: 235-247.
- Oxford, R. L. 1990. Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know. New York: Newbury House
- Sekułowicz, A.: Diagnoza implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb, uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty oraz rynku pracy, Wrocław, 2010
- Uberman, A., Szempruch, A.: Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych, Lublin, 2009
- Wenden, A.L. : Learner strategies for learner autonomy, New York, 1991
- Wenden, A.L I Rubin, J.(red): Learner strategies in language learning, N.J. 1987
- Williams&Burden (1997). Psychology for Language Teachers, Cambridge: Cambridge University Press
- Williams, M. and Burden, R. L. 1997. Psychology for Language Teachers: A Social Constructivist Approach. Cambridge: Cambridge University Press.
- Włodkowski, R. J. (1986). Motivation and Teaching. Washington: National Education Association.

Część II

GEOGRAFIA

Opracowanie: Magdalena Strychaniecka

Koordinator: Tomasz Greczyło

Spis treści

1. Wstęp.....	51
2. Informacja o autorze	51
3. Ogólna charakterystyka programu	51
4. Cele kształcenia	52
4.1 Cele ogólne	52
4.2 Cele wychowawcze	53
4.3 Cele szczegółowe.....	54
5. Warunki realizacji programu	53
5.1 Proponowany podział godzin lekcyjnych.....	55
5.2 Środki dydaktyczne, w tym wyposażenie pracowni przedmiotowej .	55
5.3 Literatura pomocnicza dla ucznia.....	56
6. Procedury osiągania celów	57
6.1 Metody nauczania	61
6.2 Sposoby i techniki pracy na lekcji.....	61
6.3 Strategie uczenia się.....	61
6.4 Przykładowy scenariusz/e lekcji.....	62
7. Materiał nauczania	64
7.1 Treści nauczania określone w podstawie programowej	64
7.2 Zakres tematyczny	64
8. Oczekiwane osiągnięcia ucznia.....	68
8.1 Wiedza	68
8.2 Umiejętności.....	77
8.3 Postawy	86
9. Kontrola i ocena osiągnięć ucznia	91
9.1 Metody sprawdzania wiedzy, umiejętności i postaw	91
9.2 Przykładowe zadania	92
9.3 Kryteria oceniania	94
10. Ewaluacja	96
11. Bibliografia	97

1. Wstęp

Niniejszy program nauczania geografii powstał w celu rozwijania umiejętności uczniów w zakresie kompetencji kluczowych matematycznych oraz podstawowych naukowo-technicznych, ze szczególnym uwzględnieniem nauk matematyczno-przyrodniczych.

Kompetencje kluczowe kształtowane w projekcie Szkoła Kluczowych Kompetencji, dadzą uczniom realizującym niniejszy program, przewagę na regionalnym rynku pracy, w związku z relacją pomiędzy edukacją szkolną a gospodarką. Uczniowie kończąc szkołę średnią będą również w pełni kompetentni do podejmowania samodzielnych wyborów oraz uczestnictwa w życiu społecznym. Wdrożenie tego programu wpłynie również na podniesienie jakości pracy szkoły, ponieważ jednym z jego założeń jest w jak najlepszym stopniu przygotować ucznia do pracy w wybranym zawodzie.

2. Informacja o autorze

Autorem programu jest mgr Magdalena Strychaniecka, nauczycielka mianowana, ucząca przedmiotów zawodowych (geografii turystycznej, podstaw turystyki) oraz geografii, wcześniej w Kłodzkiej Szkole Przedsiębiorczości w Kłodzku, a obecnie w Regionalnej Szkole Turystycznej w Polanicy – Zdroju. Absolwentka Uniwersytetu Wrocławskiego z zakresu geografii regionalnej i turystyki. Pracę nauczyciela geografii rozpoczęła w 1998 roku, przed Reformą Oświaty, w szkole podstawowej a przez kolejne 11 lat pracowała w gimnazjum i szkołach ponadgimnazjalnych. Obecnie posiada również uprawnienia do nauczania wiedzy o społeczeństwie.

3. Ogólna charakterystyka programu

Program nauczania opracowano na podstawie obowiązującej podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (DZ.U. nr 14 poz. 129 z dnia 15 stycznia 2009). Uwzględnia on podstawę programową nauczania geografii oraz standardy wymagań egzaminacyjnych, jest zgodny z rozporządzeniem MEN z dnia 8 czerwca 2009 roku w sprawie dopuszczenia do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programu nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia (DZ.U. nr 89 poz. 790 z dnia 8 czerwca 2009 roku). Odnosi się do nauki geografii w technikum obsługi turystycznej, w zakresie podstawowym.

Program ten przewiduje wyrównanie różnic programowych, powtórzenie treści nauczania z poprzedniego etapu kształcenia oraz pogłębienie znajomości tych treści oraz opanowanie związanych z nimi umiejętności. Ideą programu jest rozwój matematycznych i naukowo-technicznych kompetencji kluczowych zgodnie ze strategią lizbońską ze szczególnym uwzględnieniem, niezbędnych umiejętności do funkcjonowania na rynku pracy w zakresie usług turystycznych. Ponadto program uwzględnia program rozwoju szkoły oraz integrację międzyprzedmiotową (ścieżki międzyprzedmiotowe).

4. Cele kształcenia

4.1 Cele ogólne

1. Inspirowanie do poznawania przyrody i zjawisk codziennego życia.
2. Kształtowanie wrażliwości na piękno przyrody.
3. Wspieranie intelektualnego rozwoju ucznia.
4. Kształtowanie postawy krytycznego rozumienia i ciekawości zagadnień globalnych. (MKKE)

Wynikające z podstawy programowej

1. Rozszerzenie wiedzy niezbędnej do zrozumienia istoty zjawisk oraz charakteru i dynamiki procesów zachodzących w środowisku geograficznym w skali lokalnej, krajowej, globalnej.
2. Budzenie zainteresowania różnorodnością zjawisk i procesów przyrodniczych, społecznych i gospodarczych w przestrzeni geograficznej, kształtowanie potrzeby samodzielnego poszukiwania i odkrywania prawidłowości rządzących tymi zjawiskami.
3. Zapoznanie uczniów z elementami metodologii geografii.
4. Wdrażanie do opisu rzeczywistości za pomocą terminologii geograficznej.
5. Kształtowanie umiejętności krytycznego korzystania ze źródeł informacji.
6. Przygotowanie do wykorzystania wiedzy i umiejętności geograficznych w praktyce.
7. Kształtowanie umiejętności prezentowania wyników analiz geograficznych różnymi metodami graficznymi (w tym kartograficznymi) i statystycznymi.
8. Kształtowanie umiejętności interpretowania związków przyczynowo-skutkowych i funkcjonalnych w różnych skalach przestrzennych i czasowych.
9. Kształtowanie postawy czynnego uczestnictwa w rozwoju własnego regionu i Polski oraz podejmowania działań na rzecz zachowania ich dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

10. Kształtowanie dociekliwości, refleksyjności i zdrowego krytycyzmu wobec informacji o świecie oraz w formułowaniu indywidualnego poglądu na świat.
11. Wspieranie rozumienia złożoności świata, współzależności jego poszczególnych elementów i gotowości do udziału w jego przekształcaniu zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Wynikające z kluczowych kompetencji matematycznych i podstawowych naukowo-technicznych

1. Wspieranie rozumienia wpływu nauki i technologii na świat przyrody.
2. Poszanowanie bezpieczeństwa, jak i trwałości w odniesieniu do postępu naukowo-technicznego w kontekście zagadnień globalnych.
3. Kształtowanie tożsamości regionalnej.
 - 4.1.3 Wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy
 1. Wdrażanie do świadczenia usług turystycznych i rekreacyjnych.
 2. Wspieranie profesjonalnej obsługi turysty z zastosowaniem nowoczesnych technik pracy.

Wynikające z profilu kształcenia zawodowego

1. Krzewienie zasad etyki i kultury zawodu.
2. Wdrażanie do profesjonalnej obsługi turysty z zastosowaniem nowoczesnych technik pracy.

Wynikające z lokalnej polityki oświatowej

1. Kształcenie zgodne z potrzebami rynku pracy i oczekiwaniami uczniów, umożliwiające dobry start do dalszej nauki lub pracy zawodowej.

4.2 Cele wychowawcze

1. Kształtowanie postawy patriotycznej.
2. Rozbudzanie wrażliwości na problemy ludzi w różnych miejscach świata.
3. Kształtowanie tolerancji dla innych narodów, kultur i sposobów życia.
4. Kształcenie szacunku do zasobów przyrody, naturalnego środowiska człowieka.
5. Kształtowanie zdrowego stylu życia w harmonii ze środowiskiem naturalnym.
6. Rozwijanie tożsamości europejskiej, budowanej na gruncie miłości do Małej i Wielkiej Ojczyzny.

4.3 Cele szczegółowe

Cele edukacyjne w nauczaniu geografii		
Podstawowe wiadomości i umiejętności	Zachowania i postawy charakterystyczne dla działalności geograficznej	Postawy i zachowania intelektualne
- zdobycie wiedzy pozwalającej na zrozumienie najważniejszych zjawisk z zakresu geografii fizycznej i społeczno-ekonomicznej zachodzących w różnych skalach przestrzennych;	- umiejętność lokalizowania miejsc na Ziemi i orientowanie się w ich wzajemnym położeniu za pomocą map;	- umiejętność krytycznego spojrzenia na działalność człowieka w środowisku;
- przedstawienie różnorodności świata przyrodniczego, ekonomicznego i kulturowego;	- umiejętność lokalizowania miejsc na Ziemi i orientowanie się w ich wzajemnym położeniu za pomocą map;	- przekonanie o potrzebie uczestnictwa w rozwoju swojej „Małej Ojczyzny” i Polski;
- przedstawienie dynamiki zjawisk i procesów fizyczno-geograficznych oraz ekonomiczno-społecznych w skali globalnej, regionalnej i lokalnej;	- rozwijanie umiejętności obserwacji i umiejętności wykorzystywania jej wyników;	- kształtowanie umiejętności umysłowych: porównywania, wnioskowania, uogólniania;
- kształtowanie wyobrażeń i pojęć geograficznych;	- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł wiedzy geograficznej;	- ukazanie zasad racjonalnego wykorzystania środowiska przyrodniczego i konieczności poszanowania praw przyrody.
- umiejętność prezentowania własnego regionu i jego walorów oraz cech wyróżniających go na tle Polski, Europy, Świata;	- umiejętność interpretowania i rozumienia związków przyczynowo-skutkowych w obrębie środowiska przyrodniczego, działalności gospodarczej człowieka i współzależności człowiek-środowisko.	- odnajdowanie wartości, jaką stanowi wspólnota lokalna i jej kultura w życiu człowieka
- ukazanie powiązań funkcjonalnych w różnych skalach przestrzennych i czasowych;	- ocenianie wydarzeń zagrażających życiu i ujmowanie je w związki przyczynowo-skutkowe	- kształtowanie postawy otwartości i dialogu wznoszącej się nad stereotypy i uprzedzenia
- poznanie i zrozumienie współczesnych procesów politycznych na świecie;	- umiejętność sprawnej pracy indywidualnej i grupowej	- przyjmowanie odpowiedzialności za podejmowane działania

5. Warunki realizacji programu

Program realizowany będzie od roku szkolnego 2010 / 11 w klasie pierwszej czteroletniego technikum Regionalnej Szkoły Turystycznej w Polanicy – Zdroju, dla zawodu technik obsługi turystycznej. Na nauczanie geografii w zakresie podstawowym przeznaczono po 1 godzinie przez pierwsze trzy lata cyklu edukacyjnego. W pierwszym roku nauki jest to 36 godzin, w drugim 33 godziny, w trzecim roku nauki 28 godzin - łącznie 96 godzin. Powodem mniejszej ilości godzin do realizacji programu w klasie drugiej jest czterotygodniowa praktyka zawodowa, natomiast w klasie trzeciej ośmiotygodniowa praktyka zawodowa – integralne elementy procesu kształcenia.

Preferowana liczba uczniów w klasie to 25 osób. Liczba ta umożliwi pracę w grupach, jak i pozwoli na indywidualizację nauczania.

5.1 Proponowany podział godzin lekcyjnych

1	Mapa obrazem przestrzeni geograficznej.....	6 godz.
2	Ziemia we Wszechświecie.....	4 godz.
3	Atmosfera	6 godz.
4	Hydrosfera.....	5 godz.
5	Procesy endogeniczne.....	7 godz.
6	Procesy egzogeniczne	7 godz.
7	Pedosfera i biosfera	6 godz.
8	Demografia i osadnictwo.....	7 godz.
9	Rolnictwo	6 godz.
10	Przemysł i energetyka.....	6 godz.
11	Usługi	4 godz.
12	Przemiany polityczne na świecie	7 godz.
13	Zróżnicowanie środowiska geograficznego Polski.....	8 godz.
14	Ludność Polski	4 godz.
15	Gospodarka Polski.....	7 godz.
16	Mój region – moja mała Ojczyzna.....	6 godz.

Razem 96 godzin.

5.2 Środki dydaktyczne, w tym wyposażenie pracowni przedmiotowej

Zajęcia z geografii powinny odbywać się w pracowni wyposażonej w funkcjonalne stoliki uczniowskie, które można dowolnie ustawiać w zależności od organizacji zajęć.

Pracownia powinna być wyposażona w:

- stolik pod projektor,
- projektor multimedialny,
- ekran,
- stanowisko komputerowe lub laptop,
- tablicę szkolną,
- telewizor z odtwarzaczem DVD,
- rzutnik multimedialny

jak też:

- podręczniki,
- zeszyty ćwiczeń,
- atlasy,
- roczniki statystyczne,
- foliogramy,
- mapy ścienne (Mapy fizyczne: Polski, Europy, Świata, mapy tematyczne: klimatyczne, rozmieszczenia gleb na świecie, gęstość zaludnienia itp.)
- przykładowe skały i minerały,
- filmy szkoleniowe DVD np.: „Zielone płuca Polski, ziemia królewskich puszczy” „Samochodem przez Skandynawię”, „Afryka Zachodnia”, „Bory Tucholskie”, Przez Turcję i Syrię”, „Do źródeł Nilu”
- prasę, literaturę fachową: „Podróże”, „National Geographic”

5.3 Literatura pomocnicza dla ucznia

Podręczniki:

1. Barbara Lenartowicz, Ewa Wilczyńska, Marcin Wójcik, Geografia na czasie – zakres podstawowy, Część 1 Geografia fizyczna świata i Polski, Wyd. Szkolne PWN, Warszawa-Łódź, 2008
2. Barbara Lenartowicz, Ewa Wilczyńska, Marcin Wójcik, Geografia na czasie – zakres podstawowy, Część 2 Geografia społeczno-ekonomiczna świata i Polski, Wyd. Szkolne PWN, Warszawa – Łódź 2008

Zeszyty ćwiczeń:

1. Barbara Lenartowicz, Dorota Mróz, Marcin Wójcik, Geografia na czasie – zakres podstawowy, Część 1 Geografia fizyczna świata i Polski, Wyd. Szkolne PWN, Warszawa-Łódź, 2008

2. Barbara Lenartowicz, Ewa Wilczyńska, Marcin Wójcik, Geografia na czasie – zakres podstawowy, Część 2 Geografia społeczno-ekonomiczna świata i Polski, Wyd. Szkolne PWN, Warszawa – Łódź 2008

Atlas geograficzny:

1. Red. Marzena Wiczorek, Atlas geograficzny, liceum, Świat, Polska, Wyd. DEMART, Warszawa 2009

6. Procedury osiągnięcia celów

Założone cele programu nauczania zostaną osiągnięte w wyniku spójnego realizowania zadań przez szkołę, nauczyciela i uczniów. Zadania szkoły odnoszą się do warunków, w jakich będzie odbywał się proces kształcenia, czyli:

- umożliwia nauczanie w pracowni geograficznej wyposażonej w podstawowe środki dydaktyczne,
- umożliwia uczniom prowadzenie obserwacji bezpośrednich w czasie zajęć terenowych i wycieczek,
- udostępnia uczniom zbiory zgromadzone w bibliotece szkolnej, pracowni geograficznej i bazach danych.

Zadania nauczyciela związane są z organizacją procesu kształcenia, ukierunkowaniem pracy ucznia, ewaluacją jego osiągnięć, oraz wyborem optymalnych metod kształcenia. Nauczyciel powinien stworzyć podczas zajęć atmosferę, która zapewni pozytywną motywację uczenia się. Ważne jest również mobilizowanie do nauki oraz ukazywanie jej użyteczności w codziennym życiu. Nauczyciel powinien jak najszybciej rozpoznać różnice między uczniami, pozwoli to na zróżnicowanie metod nauczania, indywidualizowanie środków dydaktycznych i przydzielanie zadań dydaktycznych o różnym stopniu trudności. Uczniowie szczególnie zdolni i interesujący się przedmiotem powinni mieć możliwość poszerzania swoich wiadomości i umiejętności na zajęciach dodatkowych np. kołach geograficznych lub turystycznych. Ewaluacja osiągnięć ucznia jest najważniejszym z zadań nauczyciela. Powinna być zaplanowana i ukazująca, w jakim stopniu zostały osiągnięte cele kształcenia. Uczniowie na początku procesu kształcenia powinni zostać poinformowani o wymaganiach programowych na poszczególne stopnie szkolne. Powinni również poznać procedury pomiaru osiągnięć. Poniższa tabela przedstawia te procedury.

Dział nauczania	Procedury osiągnięcia celów
Mapa obrazem przestrzeni geograficznej	<ul style="list-style-type: none"> - prezentacja różnych źródeł informacji - praca z mapą, - obliczanie odległości z wykorzystaniem skali - zajęcia terenowe z mapą,
Ziemia we Wszechświecie	<ul style="list-style-type: none"> - prezentacja foliogramów lub plansz ukazujących budowę układu Słonecznego - film edukacyjny ukazujący następstwa ruchów Ziemi
Atmosfera	<ul style="list-style-type: none"> - praca z mapami tematycznymi - praca z podręcznikiem i ćwiczeniami - analiza map synoptycznych - obliczanie temperatury powietrza przy zastosowaniu odpowiedniego gradientu - zajęcia terenowe (pomiary składników pogody) - prezentacja budowy atmosfery i zjawisk pogodowych z wykorzystaniem foliogramów oraz filmów edukacyjnych - prezentacje multimedialne w wykonaniu uczniów
Hydrosfera	<ul style="list-style-type: none"> - praca z podręcznikiem i ćwiczeniami - praca z mapami tematycznymi - prezentacje multimedialne uczniów - interpretacja danych statystycznych - analiza schematów przedstawiających zjawiska hydrograficzne - wykorzystanie foliogramów do analizy związków przyczynowo-skutkowych
Procesy endogeniczne	<ul style="list-style-type: none"> - praca z mapami tematycznymi - praca z podręcznikiem i ćwiczeniami - wykorzystanie filmów edukacyjnych i foliogramów związanych z procesami endogenicznymi - debata „Dobre i złe strony działalności wulkanicznej” - prezentacje multimedialne uczniów związane z występowaniem procesów wewnętrznych modelujących powierzchnię Ziemi - analiza tablicy stratygraficznej - wyjaśnienie powstania form ukształtowania powierzchni na tle budowy geologicznej
Procesy egzogeniczne	<ul style="list-style-type: none"> - praca z mapami tematycznymi - praca z podręcznikiem i ćwiczeniami - wykorzystanie filmów edukacyjnych i foliogramów związanych z procesami egzogenicznymi - prezentacje multimedialne uczniów wyjaśniające wpływ rzeźbotwórczej działalności procesów zewnętrznych - fotografie rzeźbotwórczej działalności rzek na Ziemi Kłodzkiej - analiza zagrożeń życia w miejscach występowania procesów egzogenicznych

Pedosfera i biosfera	<ul style="list-style-type: none"> - praca z mapami tematycznymi - praca z podręcznikiem i ćwiczeniami - wykorzystanie foliogramów związanych z procesem glebotwórczym - wykorzystanie filmów edukacyjnych do przedstawienia zróżnicowania biosfery - projekcje filmów edukacyjnych - analiza profili glebowych - metaplan „W jaki sposób człowiek wykorzystuje lasy równikowe?”
Demografia i osadnictwo	<ul style="list-style-type: none"> - praca z mapami tematycznymi - praca z podręcznikiem i ćwiczeniami - analiza danych statystycznych - obliczanie wskaźników demograficznych - prezentacje foliogramów - prezentacje negatywnych i pozytywnych skutków różnych procesów demograficznych - gromadzenie materiałów związanych z układami osadniczymi i fizjonomicznymi typami miast
Rolnictwo	<ul style="list-style-type: none"> - praca z mapami tematycznymi - praca z podręcznikiem i ćwiczeniami - drzewo decyzyjne związane z problemem rozwiązania globu na świecie - wykorzystanie foliogramów - dyskusja na temat wpływu rolnictwa na stan środowiska przyrodniczego - analiza dostępnych źródeł informacji
Przemysł i energetyka	<ul style="list-style-type: none"> - praca z mapami tematycznymi - praca z podręcznikiem i ćwiczeniami - analiza danych statystycznych - prezentacje multimedialne uczniów na temat energetyki alternatywnej - debata „Za i przeciw elektrowni atomowej”
Usługi	<ul style="list-style-type: none"> - interpretacja przewodników turystycznych, folderów, rozkładów jazdy - prezentacje różnych regionów turystycznych - analiza danych statystycznych - wykorzystanie filmów edukacyjnych związanych z różnymi usługami
Przemiany polityczne na świecie	<ul style="list-style-type: none"> - praca z mapami tematycznymi - praca z podręcznikiem i ćwiczeniami - wykorzystanie materiałów źródłowych, w tym prasy - burza mózgów „Jak walczyć z terroryzmem?” - prezentacje multimedialne uczniów na temat współcześnie występujących konfliktów zbrojnych - drzewo decyzyjne - związane z wyrównywaniem dysproporcji w rozwoju gospodarczym

Zróżnicowanie środowiska geograficznego Polski	<ul style="list-style-type: none"> - praca z mapami - praca z podręcznikiem i ćwiczeniami - porównanie środowiska przyrodniczego Polski na tle krajów europejskich - wykorzystanie filmów edukacyjnych związanych ze środowiskiem przyrodniczym Polski - poster „ Klęski żywiołowe w Polsce”
Ludność Polski	<ul style="list-style-type: none"> - praca z mapami tematycznymi - praca z podręcznikiem i ćwiczeniami - analiza danych statystycznych - wykorzystanie foliogramów ukazujących cechy struktury demograficznej ludności Polski do analizy i wskazywania różnic - obliczanie podstawowych wskaźników demograficznych na podstawie danych statystycznych
Gospodarka Polski	<ul style="list-style-type: none"> - praca z mapami tematycznymi - praca z podręcznikiem i ćwiczeniami - zajęcia terenowe związane z funkcjonowaniem zakładu przemysłowego - śnieżna kula „Czym charakteryzuje się przemysł Polski?” - zajęcia w terenie „Warunki rozwoju rolnictwa na Ziemi Kłodzkiej” - analiza dostępnych źródeł informacji i danych statystycznych
Mój region – moja mała Ojczyzna	<ul style="list-style-type: none"> - praca z mapami tematycznymi - praca z podręcznikiem - zajęcia w terenie „Walory przyrodnicze i kulturowe Ziemi Kłodzkiej” - prezentacja multimedialna wykonana przez uczniów, dotycząca atrakcji turystycznych swojej miejscowości - przygotowanie wystawy „Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe Ziemi Kłodzkiej”

Cele MKKE, wynikające z profilu kształcenia zawodowego oraz z diagnozy lokalnych potrzeb na rynku pracy będą osiągane poprzez następujące działania:

1. Znajomość zasad etyki i kultury zawodu – zwracanie uwagi na postawy ucznia, rzetelność przygotowanych prezentacji, kulturę słowa, uprzejmość, łatwość w komunikowaniu się.
2. Wdrażanie do profesjonalnej obsługi turysty z zastosowaniem nowoczesnych technik pracy - stworzenie przez ucznia prezentacji multimedialnej na temat atrakcji turystycznych swojej miejscowości, która może stać się pomocnym źródłem informacji turystycznej, wykorzystanie internetu do pozyskiwania informacji turystycznych, integrowanie wiadomości przedmiotowych.

3. Świadczenie usług turystycznych i rekreacyjnych – symulacyjne lekcje w terenie „ Świadczenie usługi przewodnickiej”(praca z mapą lub planem miasta).

6.1 Metody nauczania

Preferowanymi metodami nauczania będą metody aktywizujące, angażujące ucznia w pracę, jak np. burza mózgów, debata „za i przeciw”, metoda projektów czy metaplan. Urozmaiceniem sposobu realizacji programu będą również metody eksponujące (pokaz, film, wystawa), praktyczne (ćwiczenia techniczne, rozwiązywanie zadań, obserwacja, wywiad) i programowe z użyciem podręcznika, komputera. Niewykluczone jest również wykorzystanie metod podających np. pogadanki. Przykładem lekcji, podczas których uczeń będzie mógł wykorzystywać swoje kompetencje matematyczne są np.: „Mapa i jej elementy”, „Ruch obrotowy Ziemi”, „Cechy demograficzne społeczeństw”. Lekcje, podczas których uczeń będzie musiał wykazać się umiejętnością posługiwania się komputerem i rzutnikiem multimedialnym to np.: „Procesy dezintegracji na Świecie”, „Alternatywne źródła energii” czy „Atrakcje mojej miejscowości”.

6.2 Sposoby i techniki pracy na lekcji

Na realizację tego programu szczególnie wpłyną metody, w których uczeń może samodzielnie zdobywać wiedzę i na jej podstawie wyciągać wnioski, porównywać, odkrywać współzależności. Bardzo ważną rolę odgrywają zajęcia w terenie, podczas których uczeń na podstawie obserwacji bezpośredniej będzie miał okazję pogłębić swoją wiedzę i umiejętności. Duże znaczenie mają również metody aktywizujące takie jak: metaplan, śnieżna kula czy drzewo decyzyjne. Technika drzewa decyzyjnego pozwala w pogłębiony i systemowy sposób wypracowania własnego poglądu na dany temat. Jest cenną metodą, gdyż aktywizuje uczniów i kształci bardzo cenne umiejętności takie jak słuchanie, wyrażanie własnych opinii, obrona własnego zdania, krytyczne myślenie, praca w grupie, podejmowanie decyzji i przewidywanie skutków podjętych decyzji. Mapa mentalna nazywana mapą myślową lub wyobrażeń jest metodą doskonale korelującą różne przedmioty, ponieważ wymaga przetworzenia informacji z różnych dziedzin wiedzy. Wartość tej metody podnosi niekonwencjonalne i ciekawe sformułowanie tematu. Burza mózgów, ze względu na możliwość spontanicznego zgłaszania najbardziej śmiałych pomysłów wyzwala twórcze myślenie, stwarza atmosferę współzawodnictwa.

6.3 Strategie uczenia się

W realizacji tego programu dużą rolę odgrywają strategie: problemowa, asocjacji wiedzy, emocjonalne przeżycie i operacyjna. Strategia problemowa znajdzie zasto-

sowanie, gdy będziemy chcieli rozbudować zdolności poznawcze i zainteresowania uczącego się. Zadaniem nauczyciela jest organizowanie wówczas procesu uczenia przez stawianie problemów możliwych do rozwiązania poprzez odpowiedni dobór narzędzi oraz budowanie problemów w oparciu o rzeczywistość. Nie wszystkie treści można jednak realizować stosując strategię problemową, ze względu na to, że uczeń powinien wykorzystywać wcześniej nabyte umiejętności do rozwiązania problemu. Uzupełnieniem tej strategii będzie więc strategia asocjacji wiedzy, stosowana wówczas, gdy wiadomo, że samodzielne dochodzenie do wiedzy byłoby zbyt trudne lub nieosiągalne z powodu braku dostępu do źródeł informacji. Strategia ta będzie służyła do poznawania nowych treści przy pomocy wyjaśnień, opisów i przykładów. Strategia operacyjna z kolei ma na celu rozwijanie umiejętności i nawyków poprzez działania. Do jej realizacji będą więc służyły ćwiczenia praktyczne np. praca z mapą w terenie oraz zadania ułatwiające przeniesienie teorii na grunt zawodowy. Strategia emocjonalne przeżycie jest strategią opartą na aktywnym uczeniu. Zastosowanie mają w niej wszystkie metody aktywizujące, których celem będzie wzbudzanie motywacji poprzez działanie na sferę emocjonalną ucznia. Stosowana będzie przy kształtowaniu sądów, wychowaniu do wartości, skutecznym zapamiętywaniu.

6.4 Przykładowy scenariusz/e lekcji

Temat lekcji: Trzęsienia ziemi.

Kompetencje matematyczne podstawowe kompetencje naukowo-techniczne:

Wiedza: - zna podstawowe pojęcia naukowe
- zna główne zasady rządzące naturą

Umiejętności:

- potrafi wykorzystać istniejący zasób wiedzy do wyjaśniania świata przyrody,
- potrafi wykorzystać korelacje międzyprzedmiotowe do w celu formułowania pytań i wyciągania wniosków

Postawy:

świadomość zagrożeń związanych z życiem w rejonach aktywnych sejsmicznie

Cele operacyjne:

Uczeń potrafi:

- potrafi wykazać różnice między epicentrum a hipocentrum
- potrafi ocenić wpływ trzęsień ziemi na środowisko przyrodnicze i życie człowieka
- wyjaśnić pojęcia trzęsienia ziemi, epicentrum, hipocentrum;
- wskazać na mapie obszary sejsmiczne, pelsejsmiczne i asejsmiczne
- wskazać zależność między ruchami płyt litosfery i trzęsieniami ziemi
- wymienić inne przyczyny trzęsień ziemi, niż ruchy płyt litosfery

- opisać skutki tego zjawiska i skalę trzęsienia na podstawie skali Mercallego lub Richterra
- wymienić najtragiczniejsze w skutkach trzęsienia ziemi.

Środki dydaktyczne: podręczniki, atlasy geograficzne, zdjęcia, prezentacja multimedialna, mapa fizyczna Świata.

Metody i formy pracy: Prezentacja ucznia, pogadanka po prezentacji, praca z atlasem geograficznym, korzystanie ze źródeł informacji.

Przebieg lekcji:

1. Przywitanie z uczniami. Część organizacyjno – porządkowa.
2. Podanie celów oraz tematu lekcji. Przedstawienie organizacji i przebiegu zajęć.
3. Powtórzenie wiadomości o budowie skorupy ziemskiej.(Wraz z uczniami przypominamy wiadomości dotyczące budowy skorupy ziemskiej i konsekwencji takiej budowy).
4. Prezentacja ucznia i ocena jego pracy. (Wyznaczony na poprzedniej lekcji uczeń przedstawia przygotowaną przez siebie prezentację multimedialną dotyczącą podstawowych pojęć związanych z trzęsieniem ziemi, przyczynami powstawania zjawisk trzęsienia ziemi, miejscami występowania tego procesu, skutków, jakie wywołuje to zjawisko w przyrodzie i życiu człowieka oraz najtragiczniejszych w skutkach trzęsieniach ziemi).
5. Pogadanka na forum klasy.(Po prezentacji przeprowadzona zostaje pogadanka sprawdzająca oraz ocena pracy ucznia).
 - a) Jakie poznaliście przyczyny trzęsień ziemi?
 - b) Jaki jest związek między budową skorupy ziemskiej a występowaniem trzęsień ziemi?
 - c) Proszę podać przykłady obszarów sejsmicznych, asejsmicznych, pensejsmicznych.
 - d) Jaka jest różnica między epicentrum a hipocentrum?
 - e) Czym różni się skala Richterra od skali Merkalllego?
6. Zadanie pracy domowej – zeszyt ćwiczeń strona 67 zadanie nr 5 i 6.
7. Pożegnanie z klasą.

7. Materiał nauczania

7.1 Treści nauczania określone w podstawie programowej

1. Korzystanie z różnorodnych źródeł informacji geograficznej.
2. Funkcjonowanie systemu przyrodniczego Ziemi – zjawiska, procesy, wzajemne zależności, zmienność środowiska w przestrzeni i czasie, między innymi zmiany pogody i ich prognozowanie, kłęski żywiołowe. Równowaga ekologiczna.
3. Funkcjonalne i przestrzenne powiązania oraz wzajemne zależności w systemie człowiek – przyroda – gospodarka. Typy gospodarowania w środowisku i ich następstwa na wybranych przykładach (stref, kontynentów, krajów), ze szczególnym uwzględnieniem Polski.
4. Przyczyny i skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności na Ziemi.
5. Problemy demograficzne społeczeństw (ze szczególnym uwzględnieniem Polski). Współczesne migracje ludności. Procesy przekształcania sieci osadniczej (wielkie miasta, suburbia, wyludnianie się terenów wiejskich).
6. Świat w fazie przemian społecznych, gospodarczych i politycznych. Modernizacja, restrukturyzacja, globalizacja. Biedni i bogaci współczesnego świata.
7. Konflikty zbrojne i inne zagrożenia społeczno-ekonomiczne. Procesy przechodzenia od izolacji do integracji; współpraca między społecznościami; proces integracji i dezintegracji w Europie (ze szczególnym uwzględnieniem roli Polski); euroregiony i miasta (gminy) „bliźniacze” jako przykład współpracy międzynarodowej na szczeblu regionalnym i lokalnym.
8. Możliwość rozwoju turystyki i rekreacji wynikające z uwarunkowań i następstw przyrodniczych, społeczno-ekonomicznych i kulturowych.

7.2 Zakres tematyczny

Każdy z tematów poszczególnych zakresów odpowiada jednostce lekcyjnej. Zaleca się jednak poświęcenie dodatkowych godzin, w ramach np. Koła geograficznego lub zajęć wyrównawczych na poszerzenie wiadomości dla szczególnie zainteresowanych geografią lub ewentualne wyrównywanie zaległości.

Mapa obrazem przestrzeni geograficznej

1. Geografia jako nauka.
2. Źródła informacji geograficznej
3. Mapa i jej elementy.
4. Plan miasta – zajęcia terenowe.
5. Ćwiczenia z mapą poziomicową.
6. Utrwalenie wiadomości – mapa obrazem przestrzeni geograficznej

Ziemia we Wszechświecie

1. Budowa Układu Słonecznego
2. Ruch obiegowy Ziemi.
3. Ruch obrotowy Ziemi.
4. Utrwalenie wiadomości Ziemia we Wszechświecie.

Atmosfera

1. Budowa atmosfery i czynniki decydujące zróżnicowaniu temperatury powietrza.
2. Jak powstają opady i osady atmosferyczne?
3. Ciśnienie atmosferyczne. Ogólna cyrkulacja atmosfery.
4. Strefy klimatyczne Ziemi.
5. Ćwiczenia z mapą synoptyczną.
6. Utrwalenie wiadomości związanych z atmosferą.

Hydrosfera

1. Elementy obiegu wody w przyrodzie.
2. Wody mórz i oceanów.
3. Wody powierzchniowe i podziemne.
4. Formy występowania lodu na Ziemi.
5. Powtórzenie wiadomości – hydrosfera.

Procesy endogeniczne

1. Budowa i właściwości wnętrza Ziemi.
2. Minerale i skały.
3. Ruchy górotwórcze
4. Trzęsienia Ziemi.
5. Plutonizm i wulkanizm.
6. Podział dziejów Ziemi. Formy ukształtowania terenu.
7. Powtórzenie wiadomości – procesy endogeniczne.

Procesy egzogeniczne

1. Wietrzenie i grawitacyjne ruchy masowe.
2. Rzeźbotwórcza działalność wód płynących.
3. Krasowienie.
4. Rzeźbotwórcza działalność lodowców.
5. Rzeźbotwórcza działalność wiatru.

6. Rzeźbotwórcza działalność fal morskich.
7. Utrwalenie wiadomości – procesy egzogeniczne.

Pedosfera i biosfera

1. Powstawanie i budowa warstwy glebowej.
2. Gleby strefowe i strefowe.
3. Zróżnicowanie szaty roślinnej na Ziemi.
4. Środowisko przyrodnicze jako system
5. Wpływ środowiska przyrodniczego na życie człowieka.
6. Utrwalenie wiadomości dotyczących pedosfery i biosfery.

Demografia i osadnictwo

1. Rozwój ludnościowy świata.
2. Przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności świata.
3. Cechy demograficzne społeczeństw.
4. Migracje – przyczyny i konsekwencje.
5. Fizjonomiczne typy miast i sieć osadnicza.
6. Zróżnicowanie procesów urbanizacji.
7. Utrwalenie wiadomości – demografia i osadnictwo.

Rolnictwo

1. Przyrodnicze czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa.
2. Pozaprzyrodnicze czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa.
3. Typy gospodarki rolnej na świecie.
4. Gospodarcze znaczenie mórz i oceanów.
5. Rolnictwo – problem wyżywienia ludności świata.
6. Utrwalenie wiadomości dotyczących rolnictwa.

Przemysł i energetyka

1. Produkcja energii elektrycznej na świecie.
2. Współczesne problemy energetyki światowej.
3. Energetyka alternatywna.
4. Czynniki lokalizacji przemysłu.
5. Główne okręgi przemysłowe świata.
6. Powtórzenie wiadomości – przemysł i energetyka.

Usługi

1. Usługi na świecie.

2. Rozwój turystyki światowej.
3. Rodzaje łączności i transportu na świecie.
4. Utrwalenie wiadomości dotyczących usług.

Przemiany polityczne na świecie

1. Przyczyny nierównomiernego rozwoju gospodarczego państw świata.
2. Procesy dezintegracji na świecie.
3. Terroryzm i jego współczesne oblicze.
4. Organizacje integracyjne na świecie.
5. Unia Europejska
6. Globalizacja – za i przeciw.
7. Powtórzenie wiadomości o przemianach politycznych na świecie.

Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Polski

1. Położenie Polski w Europie.
2. Cechy rzeźby Polski.
3. Warunki klimatyczne Polski.
4. Sieć hydrograficzna i warunki wodne Polski.
5. Morze Bałtyckie.
6. Warunki glebowe i formacje roślinne Polski.
7. Ochrona środowiska w Polsce.
8. Powtórzenie wiadomości – zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Polski.

Ludność Polski

1. Cechy rozmieszczenia ludności Polski.
2. Cechy demograficzne ludności Polski
3. Sieć osadnicza i procesy urbanizacyjne.
4. Utrwalenie wiadomości – ludność Polski.

Gospodarka Polski

1. Cechy rolnictwa Polski.
2. Polska energetyka i jej rozwój.
3. Przemysł Polski.
4. Rozwój usług w Polsce.
5. Łączność i transport w Polsce.
6. Regiony turystyczne Polski.
7. Utrwalenie wiadomości związanych z gospodarką Polski.

Mój region – moja mała Ojczyzna

1. Położenie geograficzne Ziemi Kłodzkiej
2. Bogactwo przyrodnicze Ziemi Kłodzkiej.
3. Krajobrazy kulturowe na Ziemi Kłodzkiej.
4. Atrakcje mojej miejscowości.
5. Rozwój turystyki na Ziemi Kłodzkiej.
6. Powtórzenie wiadomości – Ziemia Kłodzka.

8. Oczekiwane osiągnięcia ucznia

Praca z uczniami przyczyni się do rozwoju ich zdolności i zainteresowań, rozwinię ich umiejętności samokształcenia, pobudzi do samodzielnego działania i własnej inwencji twórczej. Skutkiem tej pracy będzie popularyzacja geografii i turystyki. W podręcznikach, encyklopediach czy zbiorach zadań uczniowie nauczą się szukać potrzebnych informacji z różnych dziedzin nauki. Będą przygotowani do radzenia sobie z trudnościami, z jakimi mogą się spotkać podczas konkursów, egzaminów i w życiu codziennym. Nauczyciel będzie pełnił rolę inspirującą i motywującą do pracy. Umożliwi to uczniom różnorodne spojrzenie na problem, wyrażanie własnych sądów, pomysłów i sposobów rozwiązywania zadań złożonych. Poniższe tabele przedstawiają wiedzę umiejętności i postawy, które uczeń będzie mógł nabyć w ramach realizowanego programu nauczania. Literką „P” oznaczono podstawowe wymagania programowe, które wymagane są do osiągnięcia oceny dopuszczającej lub dostatecznej, natomiast symbolem „PP” zaznaczono wymagania programowe ponadpodstawowe, których przyswojenie umożliwi uczniowi otrzymanie wyższych ocen.

8.1 Wiedza

ROZDZIAŁ/ TEMAT	WIADOMOŚCI
Mapa obrazem przestrzeni geograficznej 1. Geografia jako nauka.	Uczeń: - zna elementy środowiska geograficznego „P” - rozumie i wykazuje zależność między elementami środowiska geograficznego, „PP” - zna podział nauk geograficznych „P”
2. Źródła informacji geograficznej	- zna obecnie dostępne źródła informacji geograficznej „P”
3. Mapa i jej elementy.	- zna główne cechy i elementy mapy „P” - zna metody kartograficznego przedstawiania zjawisk „P” - zna rodzaje map i ich zastosowanie „P”
4. Plan miasta – zajęcia terenowe.	- zna zastosowanie map i planów miast „P”

<p>Ziemia we Wszechświecie</p> <p>1. Budowa Układu Słonecznego.</p> <p>2. Ruch obiegowy Ziemi.</p> <p>3. Ruch obrotowy Ziemi.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna budowę Wszechświata „P” - zna budowę Układu Słonecznego „P” - zna cechy ruchu obiegowego Ziemi „P” - zna następstwa ruchu obiegowego Ziemi i jego wpływ na życie człowieka i środowisko „PP” - zna różnicę między kalendarzem juliańskim a gregoriańskim „PP” - zna cechy ruchu obrotowego Ziemi „P” - zna następstwa ruchu obrotowego Ziemi i jego wpływ na życie człowieka i środowisko „PP”
<p>Atmosfera</p> <p>1. Budowa atmosfery i czynniki decydujące zróżnicowaniu temperatury powietrza.</p> <p>2. Jak powstają opady i osady atmosferyczne?</p> <p>3. Ciśnienie atmosferyczne. Ogólna cyrkulacja atmosfery.</p> <p>4. Strefy klimatyczne Ziemi.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna skład chemiczny i budowę pionową atmosfery „P” - zna czynniki kształtujące temperaturę powietrza „P” - zna rozkład temperatury na kuli ziemskiej „P” - wie jak powstają chmury, opady i osady atmosferyczne „P” - wymienia rodzaje opadów i osadów atmosferycznych „P” - zna rozkład opadów na kuli ziemskiej „P” - zna rozkład ciśnienia atmosferycznego na kuli ziemskiej „P” - zna schemat krążenia powietrza „P” - zna rodzaje wiatrów i obszary ich występowania „P” - zna rodzaje frontów atmosferycznych „P” - zna i rozumie różnicę między pogodą a klimatem „P” - przedstawia zasięg stref klimatycznych i głównych typów klimatu „P”

<p>Hydrosfera</p> <p>1. Elementy obiegu wody w przyrodzie.</p> <p>2. Wody mórz i oceanów.</p> <p>3. Wody powierzchniowe i podziemne.</p> <p>4. Formy występowania lodu na Ziemi.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna etapy obiegu wody w przyrodzie „P” - zna przyczyny i rodzaje ruchów wody morskiej „P” - rozumie mechanizm różnych ruchów wody morskiej „PP” - zna cechy wód powierzchniowych i podziemnych „P” - zna przyczyny powodzi „P” - rozumie potrzebę racjonalnego korzystania z zasobów wody pitnej „PP” - zna przyczyny powstawania lodowców „P” - zna rozmieszczenie lodowców i lądolodów na Ziemi „P” - wie gdzie na Ziemi występuje wieczna zmarzlina „P”
<p>Procesy endogeniczne</p> <p>1. Budowa i właściwości wnętrza Ziemi.</p> <p>2. Minerale i skały.</p> <p>3. Ruchy górotwórcze.</p> <p>4. Trzęsienia Ziemi.</p> <p>5. Plutonizm i wulkanizm.</p> <p>6. Podział dziejów Ziemi. Formy ukształtowania terenu.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna budowę wnętrza Ziemi „P” - zna założenia teorii tektoniki płyt litosfery „P” - zna klasyfikację skał „P” - zna właściwości fizyczne minerałów „P” - zna przyczyny powstawania gór „P” - zna orogenezy i góry, które powstały w poszczególnych orogenezach „PP” - zna przyczyny i skutki występowania trzęsień ziemi „P” - zna obszary występowania trzęsień ziemi „P” - zna przyczyny i skutki powstawania zjawisk wulkanicznych „P” - zna budowę i rodzaje wulkanów „P” - zna podział dziejów Ziemi na ery i okresy „P” - zna formy ukształtowania lądów i dna oceanów „P”

<p>Procesy egzogeniczne</p> <p>1. Wietrzenie i grawitacyjne ruchy masowe.</p> <p>2. Rzeźbotwórcza działalność wód płynących.</p> <p>3. Krasowienie.</p> <p>4. Rzeźbotwórcza działalność lodowców.</p> <p>5. Rzeźbotwórcza działalność wiatru.</p> <p>6. Rzeźbotwórcza działalność fal morskich.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna rodzaje wietrzenia „P” - zna formy powstałe na skutek wietrzenia „P” - zna rodzaje grawitacyjnych ruchów masowych „P” - zna pojęcia związane z rzeźbotwórczą działalnością rzeki „P” - zna etapy i skutki rzeźbotwórczej działalności wód płynących „P” - zna czynniki warunkujące rozwój procesów krasowych „P” - zna formy krasu powierzchniowego i podziemnego „P” - zna etapy i skutki działalności rzeźbotwórczej lodowców „P” - zna formy rzeźby polodowcowej „P” - zna przyczyny i skutki budującej i niszczącej działalności wiatru „P” - zna formy związane z rzeźbotwórczą działalnością wiatru „P” - zna etapy i skutki rzeźbotwórczej działalności fal morskich „P” - zna typy wybrzeży „P”
<p>Pedosfera i biosfera</p> <p>1. Powstawanie i budowa warstwy glebowej.</p> <p>2. Gleby strefowe i strefowe.</p> <p>3. Zróżnicowanie szaty roślinnej na Ziemi.</p> <p>4. Środowisko przyrodnicze jako system.</p> <p>5. Wpływ środowiska przyrodniczego na życie człowieka.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna etapy procesu glebotwórczego „P” - zna budowę profilu glebowego „P” - zna typy gleb strefowych występujące na kuli ziemskiej „P” - zna typy gleb strefowych występujące na kuli ziemskiej „P” - zna cechy formacji roślinnych występujących na kuli ziemskiej „P” - zna rozmieszczenie formacji roślinnych na kuli ziemskiej „PP” - zna powiązania między różnymi elementami środowiska przyrodniczego „P” - zna skutki działalności człowieka w środowisku przyrodniczym „PP” - zna kierunki działań podejmowane przez człowieka w celu ochrony środowiska „PP” - zna przyrodnicze uwarunkowania działalności gospodarczej człowieka „PP”

<p>Demografia i osadnictwo</p> <p>1. Rozwój ludnościowy świata.</p> <p>2. Przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności świata.</p> <p>3. Cechy demograficzne społeczeństw.</p> <p>5. Migracje – przyczyny i konsekwencje</p> <p>6. Fizjonomiczne typy miast i sieć osadnicza.</p> <p>7. Zróżnicowanie procesów urbanizacji.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna model rozwoju demograficznego „P” - zna przykłady społeczeństw znajdujących się w różnych fazach rozwoju demograficznego „P” - zna przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności na Ziemi „P” - zna pojęcia: ekumena, anekumena, subekumena „P” - zna obszary o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia „P” - zna cechy struktury demograficznej (wieku, płci, zawodowej itp.) ludności świata „P” - zna przyczyny i następstwa ujemnego przyrostu naturalnego i eksplozji demograficznej „P” - zna przyczyny migracji „P” - zna rodzaje migracji „P” - zna główne kierunki migracji na świecie „P” - zna główne formy układów osadniczych „P” - zna fizjonomiczne typy miast „P” - zna procesy urbanizacyjne „P” - zna cechy urbanizacji w krajach wysokorozwiniętych rozwijających się „P” - zna zagrożenia dla środowiska i zdrowia człowieka wynikające z nadmiernej urbanizacji „PP”
---	--

<p>Rolnictwo</p> <p>1. Przyrodnicze czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa.</p> <p>2. Pozaprzyrodnicze czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa.</p> <p>3. Typy gospodarki rolnej na świecie.</p> <p>4. Gospodarcze znaczenie mórz i oceanów.</p> <p>5. Rolnictwo – problem wyżywienia ludności świata.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna przyrodnicze czynniki warunkujące rozwój rolnictwa „P” - zna obszary o sprzyjających i niekorzystnych warunkach przyrodniczych dla rozwoju rolnictwa „P” - zna pozaprzyrodnicze czynniki warunkujące rozwój rolnictwa „P” - zna cechy rolnictwa intensywnego i ekstensywnego „P” - zna rolę gospodarki morskiej „P” - zna przyrodnicze i gospodarcze uwarunkowania lokalizacji portów morskich „P” - zna zróżnicowanie poziomu wyżywienia ludności świata „P” - zna przyczyny występowania głodu na świecie „P”
<p>Przemysł i energetyka</p> <p>1. Produkcja energii elektrycznej na świecie.</p> <p>2. Współczesne problemy energetyki światowej.</p> <p>3. Energetyka alternatywna.</p> <p>4. Czynniki lokalizacji przemysłu.</p> <p>5. Główne okręgi przemysłowe świata.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna główne źródła energii „P” - zna tendencje zachodzące bilansie energetycznym świata „P” - zna kierunki rozwoju energetyki w różnych rejonach świata „PP” - zna przyczyny zróżnicowania poziomu produkcji energii elektrycznej na świecie „P” - wie, z jakimi problemami boryka się światowa energetyka „P” - zna alternatywne źródła energii „P” - wie, jakie alternatywne źródła energii wykorzystywane są na Ziemi Kłódzkiej „PP” - zna etapy rozwoju przemysłu na świecie „P” - zna czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze decydujące o lokalizacji przemysłu „P” - zna rozmieszczenie głównych okręgów przemysłowych świata „P”

<p>Usługi</p> <p>1. Usługi na świecie.</p> <p>2. Rozwój turystyki światowej.</p> <p>3. Rodzaje łączności i transportu na świecie.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna podział usług „P” - zna rolę usług w gospodarce „P” - zna rolę turystyki w gospodarce „P” - zna przyczyny i skutki rozwoju turystyki na świecie „PP” - zna walory turystyczne wybranych regionów świata „P” - zna wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze „P” - zna przemiany zachodzące w komunikacji „P” - zna nowoczesne systemy telekomunikacji „P”
<p>Przemiany polityczne na świecie</p> <p>1. Przyczyny nierównomiernego rozwoju gospodarczego państw świata.</p> <p>2. Procesy dezintegracji na świecie.</p> <p>3. Terroryzm i jego współczesne oblicze.</p> <p>4. Organizacje integracyjne na świecie.</p> <p>5. Unia Europejska.</p> <p>6. Globalizacja – za i przeciw.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna problemy ekonomiczne, gospodarcze i społeczne krajów wysokorozwiniętych i rozwijających się „P” - zna mierniki rozwoju gospodarczego „P” - zna przyczyny konfliktów zbrojnych i politycznych na świecie „P” - zna rolę ONZ w zapobieganiu konfliktom zbrojnym „PP” - zna najważniejsze organizacje terrorystyczne na świecie „P” - zna działania międzynarodowe zmierzające do likwidacji terroryzmu „P” - zna główne ugrupowania integracyjne na świecie i ich cele „P” - zna etapy integracji krajów UE „P” - zna zasady współpracy krajów członkowskich UE „P” - wie, czym jest globalizacja „P” - zna główne postulaty zwolenników i przeciwników globalizacji „P”

<p>Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Polski</p> <p>1. Położenie Polski w Europie.</p> <p>2. Cechy rzeźby Polski.</p> <p>3. Warunki klimatyczne Polski.</p> <p>4. Sieć hydrograficzna i warunki wodne Polski.</p> <p>5. Morze Bałtyckie.</p> <p>6. Warunki glebowe i formacje roślinne Polski.</p> <p>7. Ochrona środowiska w Polsce.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna położenie geopolityczne Polski „P” - zna cechy rzeźby Polski „P” - zna główne typy krajobrazu naturalnego Polski „P” - zna budowę geologiczną Polski „P” - zna czynniki kształtujące klimat Polski „P” - zna charakterystyczne cechy klimatu Polski „P” - zna główne cechy sieci hydrograficznej Polski „P” - zna przyczyny powodzi w Polsce „P” - zna walory gospodarczego wykorzystania rzek i jezior (z uwzględnieniem rozwoju turystyki) „PP” - zna właściwości fizyczne i chemiczne wód Morza Bałtyckiego „PP” - zna walory przyrodnicze Morza Bałtyckiego wpływające na rozwój turystyki „P” - zna główne miejscowości turystyczne leżące w obrębie wybrzeża „P” - zna rozmieszczenie głównych typów gleb w Polsce „P” - zna rozmieszczenie głównych formacji roślinnych w Polsce „P” - zna formy ochrony przyrody w Polsce „P” - zna główne problemy ekologiczne Polski i ich przyczyny „P”
<p>Ludność Polski</p> <p>1. Cechy rozmieszczenia ludności Polski.</p> <p>2. Cechy demograficzne ludności Polski.</p> <p>3. Sieć osadnicza i procesy urbanizacyjne.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna zróżnicowanie gęstości zaludnienia Polski i jego przyczyny „P” - zna przyczyny i kierunki migracji Polaków „P” - zna cechy struktury demograficznej społeczeństwa polskiego (płeć, wykształcenie, skład narodowościowy i wyznaniowy, itp.) „P” - zna współczesne procesy osadnicze i urbanizacyjne „P” - zna główne typy fizjonomiczne miast i typy wsi występujących w Polsce „P”

<p>Gospodarka Polski</p> <p>1. Cechy rolnictwa Polski.</p> <p>2. Polska energetyka i jej rozwój.</p> <p>3. Przemysł Polski.</p> <p>4. Rozwój usług w Polsce.</p> <p>5. Łączność i transport w Polsce.</p> <p>6. Regiony turystyczne Polski.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki warunkujące rozwój rolnictwa Polski „P” - zna cechy rolnictwa polskiego „P” - zna obszary występowania w Polsce surowców energetycznych „P” - zna stan i problemy polskiej energetyki „P” - zna kierunki rozwoju polskiej energetyki „PP” - zna okresy rozwoju przemysłu w Polsce „P” - zna strukturę gałęziową przemysłu Polski „P” - zna rozmieszczenie głównych okręgów i ośrodków przemysłowych „P” - zna wpływ usług, w tym turystyki na rozwój gospodarczy kraju „P” - zna rodzaje łączności „P” - zna główne środki transportu polskiego i jego cechy „P” - zna różne klasyfikacje na regiony turystyczne Polski „PP” - zna walory turystyczne Polski „P”
<p>Mój region – moja mała Ojczyzna</p> <p>1. Położenie geograficzne Ziemi Kłodzkiej.</p> <p>2. Bogactwo przyrodnicze Ziemi Kłodzkiej.</p> <p>3. Krajobrazy kulturowe na Ziemi Kłodzkiej.</p> <p>4. Atrakcje mojej miejscowości.</p> <p>5. Rozwój turystyki na Ziemi Kłodzkiej.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna położenie geograficzne Ziemi Kłodzkiej „P” - zna walory przyrodnicze Ziemi Kłodzkiej „P” - zna typy krajobrazów kulturowych występujących na Ziemi Kłodzkiej „P” - zna historię, zabytki miejscowości, w której mieszka „PP” - zna walory przyrodnicze miejscowości, w której mieszka „P” - zna główne atrakcje turystyczne Ziemi Kłodzkiej „P” - zna kierunki rozwoju Ziemi Kłodzkiej „PP”

8.2 Umiejętności

ROZDZIAŁ/ TEMAT	UMIĘJĘTNOŚCI
<p>Mapa obrazem przestrzeni geograficznej</p> <p>1. Geografia jako nauka.</p> <p>2. Źródła informacji geograficznej.</p> <p>3. Mapa i jej elementy.</p> <p>4. Plan miasta – zajęcia terenowe.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi zaplanować i przeprowadzić proste obserwacje geograficzne „P” - potrafi opracować i zaprezentować wyniki obserwacji „PP” - potrafi interpretować wyniki obserwacji „PP” - potrafi korzystać z różnych źródeł informacji geograficznych „P” - potrafi dokonywać obliczeń posługując się skalą mapy „PP” - potrafi interpretować treść mapy, planu „P” - potrafi posługiwać się mapą w terenie „PP”
<p>Ziemia we Wszechświecie.</p> <p>1. Budowa Układu Słonecznego.</p> <p>2. Ruch obiegowy Ziemi.</p> <p>3. Ruch obrotowy Ziemi.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi obliczyć kąt padania promieni słonecznych w pierwszych dniach pół roku „P” - potrafi obliczyć szerokość geograficzną znając kąt padania promieni słonecznych „P” - potrafi obliczać różnice czasu i czas słoneczny dowolnego miejsca na Ziemi „PP”

<p>Atmosfera</p> <p>1. Budowa atmosfery i czynniki decydujące o zróżnicowaniu temperatury powietrza.</p> <p>2. Jak powstają opady i osady atmosferyczne?</p> <p>3. Ciśnienie atmosferyczne. Ogólna cyrkulacja atmosfery.</p> <p>4. Strefy klimatyczne Ziemi.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi obliczać temperaturę powietrza na różnych wysokościach, przyjmując gradient suchoadiabatyczny i wilgotnadiabatyczny „P” - potrafi obliczać amplitudę temperatury oraz średnią temperaturę powietrza „P” - potrafi wyjaśnić warunki powstawania opadów „PP” - potrafi obliczać roczną sumę opadów atmosferycznych „P” - potrafi rozpoznać produkty kondensacji pary wodnej na podstawie obserwacji bezpośredniej i pośredniej „PP” - potrafi wyjaśnić rozkład stałych ośrodków ciśnienia „P” - potrafi wyjaśnić przyczyny powstawania zaburzeń cyrkulacyjnych „PP” - potrafi czytać i interpretować mapy klimatyczne „PP” - potrafi scharakteryzować poszczególne typy klimatów, korzystając z diagramów klimatycznych „PP” - potrafi wyjaśnić przyczyny i skutki klęsk żywiołowych wywołanych zjawiskami atmosferycznymi „PP”
<p>Hydrosfera</p> <p>1. Elementy obiegu wody w przyrodzie.</p> <p>2. Wody mórz i oceanów.</p> <p>3. Wody powierzchniowe i podziemne.</p> <p>4. Formy występowania lodu na Ziemi.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi przedstawić na rysunku etapy krążenia wody w przyrodzie „P” - potrafi wyjaśnić mechanizm powstawania ruchów wody morskiej „PP” - potrafi rozpoznać typy mórz „P” - potrafi rozpoznać genetyczne typy jezior, ustroje rzeczne „P” - potrafi wyjaśnić przyczyny powodzi i wskazać obszary ich występowania na kuli ziemskiej „PP”

Procesy endogeniczne 1. Budowa i właściwości wnętrza Ziemi. . 2. Minerale i skały. 3. Ruchy górotwórcze. 4. Trzęsienia Ziemi. 5. Plutonizm i wulkanizm. 6. Podział dziejów Ziemi. Formy ukształtowania terenu.	Uczeń: - potrafi wyjaśnić rozmieszczenie wulkanów i trzęsień ziemi w oparciu o teorię płyt litosfery „PP” - potrafi rozpoznać skały i minerały „PP” - potrafi wyjaśnić ruchy górotwórcze jako konsekwencje ruchu płyt litosfery „PP” - potrafi wykazać różnice między epicentrum a hipocentrum „P” - potrafi ocenić wpływ trzęsień ziemi na środowisko przyrodnicze i życie człowieka „PP” - potrafi wyjaśnić kształt wulkanu stożkowego i tarczowego „PP” - potrafi ocenić wpływ wulkanizmu na środowisko przyrodnicze i życie człowieka „PP” - potrafi wyjaśnić zależność między budową geologiczną a ukształtowaniem powierzchni terenu „PP” - potrafi scharakteryzować najważniejsze wydarzenia w dziejach Ziemi „P” - potrafi czytać tabelę stratygraficzną „P”
--	---

<p>Procesy egzogeniczne</p> <p>1. Wietrzenie i grawitacyjne ruchy masowe.</p> <p>2. Rzeźbotwórcza działalność wód płynących.</p> <p>3. Krasowienie.</p> <p>4. Rzeźbotwórcza działalność lodowców.</p> <p>5. Rzeźbotwórcza działalność wiatru.</p> <p>6. Rzeźbotwórcza działalność fal morskich.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi wyjaśnić wpływ klimatu i rodzaju skały na przebieg wietrzenia „PP” - potrafi wyjaśnić przebieg i skutki ruchów grawitacyjnych mas skalnych „PP” - potrafi rozpoznać na zdjęciu lub w terenie formy utworzone w wyniku wietrzenia „PP” - potrafi wyjaśnić rzeźbotwórczą rolę rzeki „P” - potrafi porównać działalność rzeki w jej górnym, środkowym i dolnym biegu „PP” - potrafi rozpoznać dolinę rzeczną na mapie „PP” - potrafi wyjaśnić warunki powstawania delty i estuarium „PP” - potrafi rozpoznać formy krasowe na rysunku i fotografii „PP” - potrafi rozpoznać formy rzeźby utworzone przez lodowce górskie i lądolody na fotografiach i rysunkach, mapie poziomicowej „PP” - potrafi rozpoznać na ilustracjach formy rzeźby powstałe w wyniku działalności wiatru i wyjaśnić ich genezę „PP” - potrafi wyjaśnić genezę różnych typów wybrzeży przedstawionych na rysunku „PP” - potrafi zlokalizować na mapie różne typy wybrzeży „PP”
---	---

<p>Pedosfera i biosfera</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powstawanie i budowa warstwy glebowej. 2. Gleby strefowe i strefowe. 3. Zróżnicowanie szaty roślinnej na Ziemi. 4. Środowisko przyrodnicze jako system. 5. Wpływ środowiska przyrodniczego na życie człowieka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi wyjaśnić wpływ czynników na proces glebotwórczy „PP” - potrafi rozpoznać typ gleby na podstawie zdjęcia lub rysunku „PP” - potrafi analizować profil glebowy „PP” - potrafi wskazać na mapie obszary występowania różnych formacji roślinnych „P” - potrafi wyjaśnić zróżnicowanie roślinności na kuli ziemskiej „PP” - potrafi przedstawić zależność między światem roślin i zwierząt „PP” - potrafi ocenić rolę człowieka w przeobrażaniu środowiska przyrodniczego „PP”
<p>Demografia i osadnictwo</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój ludnościowy świata. 2. Przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności świata. 3. Cechy demograficzne społeczeństw. 5. Migracje – przyczyny i konsekwencje 6. Fizjonomiczne typy miast i sieć osadnicza. 7. Zróżnicowanie procesów urbanizacji.. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi wyjaśnić przyrost ludnościowy świata „PP” - potrafi czytać i interpretować mapy oraz zestawienia liczbowe prezentujące zróżnicowanie gęstości zaludnienia na świecie „P” - potrafi analizować i interpretować piramidę płci i wieku, wykresy, tabele prezentujące zagadnienia demograficzne „P” - potrafi porównać cechy i podać przyczyny różnic demograficznych społeczeństwa starego i młodego „PP” - potrafi analizować i interpretować mapy i dane liczbowe prezentujące kierunki i wielkość migracji na świecie „PP” - potrafi wykazać przykłady kulturowych i ekonomicznych skutków migracji „PP” - potrafi porównać na podstawie opisów i ilustracji fizjonomie miast z różnych regionów świata „PP” - potrafi zlokalizować na mapie największe miasta świata „P” - potrafi wyjaśnić zróżnicowanie przebiegu procesów urbanizacyjnych w różnych regionach świata „PP”

<p>Rolnictwo</p> <p>1. Przyrodnicze czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa.</p> <p>2. Pozaprzyrodnicze czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa.</p> <p>3. Typy gospodarki rolnej na świecie.</p> <p>4. Gospodarcze znaczenie mórz i oceanów.</p> <p>5. Rolnictwo – problem wyżywienia ludności świata.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi ocenić przydatność różnych obszarów świata dla rozwoju rolnictwa „PP” - potrafi wykazać na przykładach, że czynniki społeczno-gospodarcze mają wpływ na rozwój rolnictwa „PP” - potrafi porównać cechy różnych typów rolnictwa „P” - potrafi wskazać związki pomiędzy poziomem produkcji rolnej a warunkami środowiska i sytuacją społeczno-ekonomiczną regionu „PP” - potrafi wskazać wspólne cechy krajów nadmorskich „P” - potrafi zlokalizować na mapie główne porty morskie świata „P” - potrafi wykazać związki pomiędzy poziomem wyżywienia ludności a warunkami środowiska, sytuacją demograficzną, ekonomiczną, historyczną i poziomem rozwoju gospodarczego państw świata „PP” - potrafi analizować i interpretować mapy różnej treści (wyżywienia, gospodarcze) „P” - potrafi zaproponować sposoby ograniczania głodu na świecie „PP”
<p>Przemysł i energetyka</p> <p>1. Produkcja energii elektrycznej na świecie.</p> <p>2. Współczesne problemy energetyki światowej.</p> <p>3. Energetyka alternatywna.</p> <p>4. Czynniki lokalizacji przemysłu.</p> <p>5. Główne okręgi przemysłowe świata.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi wyjaśnić tendencje zachodzące w bilansie energetycznym „P” - potrafi zlokalizować na mapie kraje produkujące w światowej produkcji energii „P” - potrafi ocenić możliwość wykorzystania alternatywnych źródeł energii w Polsce „PP” - potrafi wyjaśnić czynniki lokalizacji różnych obiektów przemysłowych „P” - potrafi wskazać na mapie główne okręgi przemysłowe świata „P”

<p>Usługi</p> <p>1. Usługi na świecie.</p> <p>2. Rozwój turystyki światowej.</p> <p>3. Rodzaje łączności i transportu na świecie.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi ocenić i wyjaśnić poziom zróżnicowania usług na świecie „PP” - potrafi ocenić znaczenie turystyki dla rozwoju gospodarczego kraju „PP” - potrafi oceniać walory turystyczne wybranego obszaru „P” - potrafi wskazać na mapie wybrane regiony turystyczne świata „P” - potrafi określić swoje preferencje turystyczne „PP” - potrafi ukazać rolę telekomunikacji w światowej gospodarce „P” - potrafi ukazać konsekwencje społeczne i gospodarcze gwałtownego rozwoju telekomunikacji „PP” - potrafi porównać znaczenie poszczególnych rodzajów transportu „PP”
<p>Przemiany polityczne na świecie</p> <p>1. Przyczyny nierównomiernego rozwoju gospodarczego państw świata.</p> <p>2. Procesy dezintegracji na świecie.</p> <p>3. Terroryzm i jego współczesne oblicze.</p> <p>4. Organizacje integracyjne na świecie.</p> <p>5. Unia Europejska.</p> <p>6. Globalizacja – za i przeciw.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi porównać cechy gospodarki krajów wysoko i słabo rozwiniętych na podstawie danych statystycznych „PP” - potrafi wskazać na mapie obszary obecnie trwających konfliktów zbrojnych „P” - potrafi dokonać oceny działań zmierzających do likwidacji terroryzmu „PP” - potrafi wskazać na mapie siedziby głównych organizacji integracyjnych „P” - potrafi wyjaśnić korzyści i zagrożenia wynikające z integracji „PP” - potrafi uzasadnić potrzebę tolerancji, poszanowania innych kultur, systemów wartości i sposobów życia „PP” - potrafi argumentować w obronie posiadanego systemu wartości oraz wartości polskiej kultury „PP” - potrafi wykazać rolę tradycji w zachowaniu dziedzictwa kulturowego „PP”

<p>Zróźnicowanie środowiska przyrodniczego Polski</p> <p>1. Położenie Polski w Europie.</p> <p>2. Cechy rzeźby Polski.</p> <p>3. Warunki klimatyczne Polski.</p> <p>4. Sieć hydrograficzna i warunki wodne Polski.</p> <p>5. Morze Bałtyckie.</p> <p>6. Warunki glebowe i formacje roślinne Polski.</p> <p>7. Ochrona środowiska w Polsce.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi z pomocą mapy określić położenie Polski „P” - potrafi wyjaśnić pasowe zróźnicowanie krajobrazów w Polsce „PP” - potrafi wyjaśnić wpływ poszczególnych mas powietrza cechy pogody w Polsce „PP” - potrafi wyjaśnić przyczyny przejściowości klimatu w Polsce „PP” - potrafi wyjaśnić przyczyny powstawania powodzi w Polsce „PP” - potrafi wyjaśnić wpływ warunków wodnych Polski na rozwój turystyki „PP” - potrafi wskazać na mapie najważniejsze porty morskie i miejscowości wypoczynkowe „P” - potrafi podać przykłady nieracjonalnej gospodarki morskiej „PP” - potrafi wskazać na mapie obszary występowania najżyźniejszych gleb i głównych formacji roślinnych w Polsce „P” - potrafi zlokalizować na mapie parki narodowe „P” - potrafi wyjaśnić wpływ rabunkowej gospodarki na stan środowiska przyrodniczego Polski „PP”
<p>Ludność Polski</p> <p>1. Cechy rozmieszczenia ludności Polski.</p> <p>2. Cechy demograficzne ludności Polski.</p> <p>3. Sieć osadnicza i procesy urbanizacyjne.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi wskazać na mapie Polski miejsca o dużej i małej koncentracji ludności „P” - potrafi wyjaśnić przyczyny zróźnicowania gęstości zaludnienia „PP” - potrafi obliczać gęstość zaludnienia „P” - potrafi wyjaśnić zmiany liczby ludności Polski „PP” - potrafi obliczyć podstawowe wskaźniki demograficzne, korzystając z danych statystycznych „P” - potrafi podać przykłady układów osadniczych i fizjonomicznych typów miast oraz zlokalizować je na mapie „P” - potrafi wyjaśnić przyczyny wyludniania się wsi w Polsce „PP”

<p>Gospodarka Polski</p> <p>1. Cechy rolnictwa Polski.</p> <p>2. Polska energetyka i jej rozwój.</p> <p>3. Przemysł Polski.</p> <p>4. Rozwój usług w Polsce.</p> <p>5. Łączność i transport w Polsce.</p> <p>6. Regiony turystyczne Polski.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi ocenić przydatność obszaru Polski dla rolnictwa „PP” - potrafi porównać cechy rolnictwa Polski z innymi krajami „PP” - potrafi scharakteryzować stan polskiej energetyki „P” - potrafi zlokalizować na mapie miejsca występowania surowców energetycznych i ważniejszych elektrowni „P” - potrafi wyjaśnić przyczyny restrukturyzacji przemysłu w Polsce „PP” - potrafi omówić proces restrukturyzacji na dowolnie wybranym przykładzie „PP” - potrafi porównać rozwój usług w różnych krajach świata i w Polsce „PP” - potrafi wskazać na mapie główne szlaki transportowe „P” - potrafi wyjaśnić przyczynę nierównomiernej gęstości linii kolejowej w Polsce „PP” - potrafi korzystać z mapy samochodowej „P” - potrafi dokonać oceny środowiska geograficznego Polski „PP” - potrafi przedstawić wybrane regiony turystyczne wykorzystując dostępne źródła informacji „P”
<p>Mój region – moja mała Ojczyzna</p> <p>1. Położenie geograficzne Ziemi Kłodzkiej.</p> <p>2. Bogactwo przyrodnicze Ziemi Kłodzkiej.</p> <p>3. Krajobrazy kulturowe na Ziemi Kłodzkiej.</p> <p>4. Atrakcje mojej miejscowości.</p> <p>5. Rozwój turystyki na Ziemi Kłodzkiej.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi określić położenie geograficzne Ziemi Kłodzkiej wykorzystując mapę „P” - potrafi wykorzystywać dostępne źródła informacji walorów osiągnięcia techniki do prezentacji walorów przyrodniczych Ziemi Kłodzkiej „PP” - potrafi prezentować bogactwo kulturowe regionu, w którym mieszka korzystając z dostępnych źródeł informacji i osiągnięć techniki „PP” - potrafi zaprezentować walory przyrodnicze i kulturowe swojej miejscowości „PP” - potrafi wymienić i ocenić kierunki rozwoju turystyki na Ziemi Kłodzkiej „PP”

8.3 Postawy

ROZDZIAŁ/ TEMAT	POSTAWY
<p>Mapa obrazem przestrzeni geograficznej</p> <p>1. Geografia jako nauka.</p> <p>2. Źródła informacji geograficznej</p> <p>3. Mapa i jej elementy.</p> <p>4. Plan miasta – zajęcia terenowe.</p>	<p>- szacunek dla nauki</p> <p>- samodzielność w uzyskiwaniu informacji</p> <p>- samodzielność i rzetelność przy pracy z mapą</p> <p>- profesjonalizm związany z obsługą klienta</p>
<p>Ziemia we Wszechświecie</p> <p>1. Budowa Układu Słonecznego.</p> <p>2. Ruch obiegowy Ziemi.</p> <p>3. Ruch obrotowy Ziemi.</p>	<p>- zamiłowanie do nauki</p> <p>- dostrzeganie wpływu na sposób życia człowieka</p> <p>- dostrzeganie wpływu zjawisk przyrodniczych na sposób życia człowieka</p>
<p>Atmosfera</p> <p>1. Budowa atmosfery i czynniki decydujące zróżnicowaniu temperatury powietrza.</p> <p>2. Jak powstają opady i osady atmosferyczne?</p> <p>3. Ciśnienie atmosferyczne. Ogólna cyrkulacja atmosfery.</p> <p>4. Strefy klimatyczne Ziemi.</p>	<p>- dostrzeganie wpływu działalności człowieka na środowisko przyrodniczego</p> <p>- dostrzeganie współzależności między elementami środowiska przyrodniczego</p> <p>- szacunek dla środowiska przyrodniczego</p> <p>- dostrzeganie globalnych problemów związanych ze zmianami klimatycznymi</p>
<p>Hydrosfera</p> <p>1. Elementy obiegu wody w przyrodzie.</p> <p>2. Wody mórz i oceanów.</p> <p>3. Wody powierzchniowe i podziemne.</p> <p>4. Formy występowania lodu na Ziemi.</p>	<p>- dostrzeganie wpływu działalności człowieka na środowisko przyrodnicze</p> <p>- świadomość racjonalnego gospodarowania zasobami wody na Ziemi</p> <p>- zamiłowanie do różnorodności krajobrazu</p>

<p>Procesy endogeniczne</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa i właściwości wnętrza Ziemi. 2. Minerale i skały. 3. Ruchy górotwórcze. 4. Trzęsienia Ziemi. 5. Plutonizm i wulkanizm. 6. Podział dziejów Ziemi. Formy ukształtowania terenu. 	<ul style="list-style-type: none"> - szacunek dla środowiska przyrodniczego - dostrzeganie wpływu działalności człowieka na środowisko przyrodnicze - szacunek dla środowiska przyrodniczego - świadomość zagrożeń związanych z życiem w rejonach aktywnych sejsmicznie - świadomość zagrożeń związanych z działalnością wulkaniczną - szacunek dla środowiska przyrodniczego
<p>Procesy egzogeniczne</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wietrzenie i grawitacyjne ruchy masowe. 2. Rzeźbotwórcza działalność wód płynących. 3. Krasowienie. 4. Rzeźbotwórcza działalność lodowców. 5. Rzeźbotwórcza działalność wiatru. 6. Rzeźbotwórcza działalność fal morskich. 	<ul style="list-style-type: none"> - szacunek dla środowiska przyrodniczego - dostrzeganie współzależności między elementami środowiska przyrodniczego - zamiłowanie do różnorodności krajobrazu - szacunek dla środowiska przyrodniczego - dostrzeganie współzależności między elementami środowiska przyrodniczego - świadomość zagrożeń związanych z działalnością morza

<p>Pedosfera i biosfera</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powstawanie i budowa warstwy glebowej. 2. Gleby strefowe i strefowe. 3. Zróżnicowanie szaty roślinnej na Ziemi. 4. Środowisko przyrodnicze jako system. 5. Wpływ środowiska przyrodniczego na życie człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - szacunek dla środowiska przyrodniczego - świadomość ekologiczna - świadomość ekologiczna - świadomość współzależności między elementami środowiska przyrodniczego - dostrzeganie wpływu przyrody na życie człowieka
<p>Demografia i osadnictwo</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój ludnościowy świata. 2. Przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności świata. 3. Cechy demograficzne społeczeństw. 4. Migracje – przyczyny i konsekwencje. 5. Fizjonomiczne typy miast i sieć osadnicza. 6. Zróżnicowanie procesów urbanizacji. 	<ul style="list-style-type: none"> - zainteresowanie problemami globalnymi - świadomość współzależności między elementami środowiska naturalnego a rozmieszczeniem ludności na świecie - tolerancja dla różnych społeczności - odpowiedzialność w podejmowaniu decyzji, patriotyzm - zainteresowanie różnorodnością kulturową - dostrzeganie wpływu działalności człowieka na środowisko przyrodnicze
<p>Rolnictwo</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przyrodnicze czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa. 2. Pozaprzyrodnicze czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa. 3. Typy gospodarki rolnej na świecie. 4. Gospodarcze znaczenie mórz i oceanów. 5. Rolnictwo – problem żywienia ludności świata. 	<ul style="list-style-type: none"> - świadomość wpływu przyrody na sposób gospodarowania człowieka - dostrzeganie wpływu poziomu rozwoju gospodarczego na rozwój rolnictwa - dostrzeganie wpływu działalności człowieka na środowisko przyrodnicze - świadomość ekologiczna związana z wykorzystaniem zasobów mórz i oceanów - wrażliwość na problem głodu na świecie

<p>Przemysł i energetyka</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Produkcja energii elektrycznej na świecie. 2. Współczesne problemy energetyki światowej. 3. Energetyka alternatywna. 4. Czynniki lokalizacji przemysłu. 5. Główne okręgi przemysłowe świata. 	<ul style="list-style-type: none"> - świadomość ekologiczna związana z wykorzystaniem alternatywnych źródeł energii na świecie - świadomość racjonalnego wykorzystywania surowców energetycznych - zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii - odpowiedzialność człowieka za stan środowiska przyrodniczego - odpowiedzialność człowieka za stan środowiska przyrodniczego
<p>Usługi</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Usługi na świecie. 2. Rozwój turystyki światowej. 3. Rodzaje łączności i transportu na świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> - świadomość nowych trendów w usługach - świadomość nowych trendów w światowej turystyce - świadomość wpływu różnych środków transportu i łączności na środowisko naturalne i zdrowie człowieka
<p>Przemiany polityczne na świecie</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przyczyny nierównomiernego rozwoju gospodarczego państw świata. 2. Procesy dezintegracji na świecie. 3. Terroryzm i jego współczesne oblicze. 4. Organizacje integracyjne na świecie. 5. Unia Europejska 6. Globalizacja – za i przeciw. 	<ul style="list-style-type: none"> - wrażliwość na ludzkie nieszczęścia - wrażliwość na ludzkie tragedie - wrażliwość na ludzkie nieszczęścia - odpowiedzialność za podejmowane decyzje - świadomość roli organizacji międzynarodowych w kształtowaniu dzisiejszego świata - postawa obywatelska - odpowiedzialność za podejmowane decyzje - patriotyzm - tolerancja i szacunek dla ludzi o odmiennych poglądach

<p>Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Polski</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Położenie Polski w Europie. 2. Cechy rzeźby Polski. 3. Warunki klimatyczne Polski. 4. Sieć hydrograficzna i warunki wodne Polski. 5. Morze Bałtyckie. 6. Warunki glebowe i formacje roślinne Polski. 7. Ochrona środowiska w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - patriotyzm - szacunek dla środowiska przyrodniczego - dostrzeganie wpływu środowiska naturalnego na zmiany klimatyczne w Polsce - dostrzeganie wpływu działalności człowieka na środowisko przyrodnicze. - świadomość ekologiczna - dbałość o stan środowiska przyrodniczego - zaangażowanie w ochronę środowiska naturalnego Polski
<p>Ludność Polski</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cechy rozmieszczenia ludności Polski. 2. Cechy demograficzne ludności Polski 3. Sieć osadnicza i procesy urbanizacyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> - świadomość współzależności między elementami środowiska naturalnego a rozmieszczeniem ludności w Polsce - tolerancja dla różnych grup społecznych - dostrzeganie wpływu warunków naturalnych i historii na kształtowanie się osadnictwa w Polsce
<p>Gospodarka Polski</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cechy rolnictwa Polski. 2. Polska energetyka i jej rozwój. 3. Przemysł Polski. 4. Rozwój usług w Polsce. 5. Łączność i transport w Polsce. 6. Regiony turystyczne Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzeganie wpływu działalności człowieka na środowisko przyrodnicze Polski - świadomość ekologiczna związana z wykorzystaniem alternatywnych źródeł energii - odpowiedzialność człowieka za stan środowiska - świadomość uczestnictwa w życiu społecznym - świadomość wpływu różnych środków transportu i łączności na środowisko naturalne i zdrowie człowieka - zainteresowanie walorami turystycznymi Polski

Mój region – moja mała Ojczyzna	
1. Położenie geograficzne Ziemi Kłodzkiej.	- zainteresowanie walorami turystycznymi Ziemi Kłodzkiej
2. Bogactwo przyrodnicze Ziemi Kłodzkiej.	- szacunek dla środowiska przyrodniczego Ziemi Kłodzkiej
3. Krajobrazy kulturowe na Ziemi Kłodzkiej.	- zainteresowanie tradycjami regionalnymi - postawa obywatelska
4. Atrakcje mojej miejscowości.	- aktywność na rzecz społeczności lokalnej
5. Rozwój turystyki na Ziemi Kłodzkiej.	- zamiłowanie do aktywnych form spędzania wolnego czasu - profesjonalizm w obsłudze klienta /turysty/

9. Kontrola i ocena osiągnięć ucznia

Przed przystąpieniem do realizacji treści kształcenia, należy zdiagnozować stan wiedzy uczniów, głównie poprzez sprawdzenie umiejętności posługiwania się pojęciami geograficznymi oraz wykorzystania wiedzy np. podczas rozwiązywania problemów. Systematyczne sprawdzanie osiągnięć uczniów pozwala na zebranie informacji niezbędnych nauczycielowi do dostosowywania działań dydaktycznych do zmieniających się warunków, potrzeb i możliwości rozwojowych uczniów. Sprawdzenie osiągnięć uczniów jest również czynnikiem motywującym ucznia do systematycznej pracy i oddziałuje na ucznia wychowawczo.,

9.1 Metody sprawdzania wiedzy, umiejętności i postaw

W zależności od metod i technik nauczania, jak też treści edukacyjnych można stosować różnorodne sposoby sprawdzania osiągnięć ucznia.

Są to:

- wypowiedzi ustne:
 - aktywność ucznia na lekcjach i innych zajęciach w ramach programu;
 - przedstawione na bieżąco wiadomości, umiejętności i widoczne postawy własne lub nabyte w czasie zajęć;
 - wygłoszone, samodzielnie opracowane, referaty;
 - zaprezentowane na forum klasy prace domowe;
 - opinie, sądy, wnioski, argumenty - wygłoszone indywidualnie podczas zajęć przeprowadzonych np. metodą dyskusji, debaty;
 - przedstawienie wyników pracy zespołowej;
 - autoprezentacja;

- prezentacja danego zagadnienia na forum klasy, szkoły, szerszej publiczności;
- prace pisemne:
 - sprawdziany wiedzy: testy, kartkówki;
 - samodzielnie opracowana notatka z zajęć;
 - przygotowane w domu lub na lekcji prace pisemne;
 - indywidualne lub zespołowe opracowania danych zagadnień;
 - pisemne opracowania projektów indywidualnych lub zespołowych, raportów z wykonania zadań;
 - opracowanie planu pracy, schematu, plakatu, krzyżówki tematycznej, ankiety i innych zadań w ramach prac indywidualnych lub zespołowych;
 - uczestnictwo w olimpiadach i konkursach tematycznie związanych z geografią.

9.2 Przykładowe zadania

Narzędzia sprawdzające wiedzę i umiejętności uczniów ukierunkowano na ocenianie kształtujące, gdzie 70% zadań dotyczy wymagań podstawowych a 30% zadań dotyczy wymagań ponadpodstawowych.

Sprawdzian wiadomości – hydrosfera

1. Podanym numerom mórz przyporządkuj odpowiednie symbole literowe.

1. Morze Śródziemne	a. otwarte,
2. Morze Norweskie	b. śródlądowe
międzykontynentalne
3. Morze Południowochińskie	c. przybrzeżne

1. _____, 2. _____, 3. _____

2. Podanym numerom jezior przyporządkuj odpowiednie symbole literowe.

1. Albano	a. wulkaniczne
2. Tanganika	b. moreny dennej
3. Mamry	c. tektoniczne

1. _____, 2. _____, 3. _____

3. Dokonaj charakterystyki jezior eutroficznych .

4. Narysuj i opisz rzeźbotwórczą działalność rzeki w biegu środkowym.

5. Czym charakteryzują się wody artezyjskie?
6. Wyjaśnij pojęcia: transpiracja, zlewisko, tsunami.
7. Jak powstają i czym cechują się prądy morskie?
8. W jakich warunkach powstają lodowce w górach?

Kryteria przyznawania punktów

Zad.	Oceniana umiejętność ucznia/ ilość punktów	Poziom wymagań
1	- potrafi klasyfikować morza ze względu na położenie	P
2	- potrafi klasyfikować jeziora ze względu na genezę misy jeziornej	P
3	- potrafi podać cechy charakterystyczne jezior eutroficznych - rozumie współzależność między elementami cyklu hydrologicznego	P
4	- potrafi przedstawić na rysunku rzeźbotwórczą działalność rzeki w biegu środkowym, - posługuje się terminami erozja boczna, akumulacja - wyjaśnia powstawanie starorzecza	P
5	- potrafi opisać warunki geologiczne, w jakich powstają baseny artezyjskie - rozumie współzależność między elementami obiegu wody w przyrodzie, - określa racjonalne zastosowanie wód artezyjskich artezyjskich gospodarce	PP
6	- prawidłowo posługuje się terminami	P
7	- wyjaśnia genezę prądów morskich - potrafi określić ich właściwości np. wpływ na klimat	PP
8	- potrafi określić, w jakich warunkach powstają lodowce górskie	P

Wyniki: P (5) PP (3)

P (5) 4 PP (3) 2 - bardzo dobry

P (5) 4 PP (3) 1 - dobry

P (5) 4 - dostateczny

P (5) 3 – dopuszczający

Wyniki niestopniowane:

P (5) 2 PP (3) - dobry

P (5) 1 PP (3) 3 - dostateczny

P (5) 2 PP (3) 1 - dopuszczający

9.3 Kryteria oceniania

Ocenianie osiągnięć edukacyjnych musi być zgodne z Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania (WSO) oraz Przedmiotowym Systemem Oceniania (PSO), który powstaje na bazie WSO. Uwzględnia ono również treści szczegółowe w podziale na wymagania podstawowe i ponadpodstawowe. Szczegółowe osiągnięcia uczniów są dokumentowane w postaci ocen cząstkowych (bieżących), a te z kolei stanowią podstawę do wystawienia oceny śródrocznej i końcoworocznej, zgodnie z procedurami zawartymi w Wewnątrzszkolnym Systemie Oceniania i Przedmiotowym Systemie Oceniania. Poniższa tabela przedstawia ogólne kryteria oceny osiągnięć uczniów z geografii.

Poziom osiągnięć	STOPIEŃ	KRYTERIA
Poziom osiągnięć ponadprogramowych	celujący	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń posiada wiedzę wykraczającą poza zakres materiału programowego, - systematycznie wzbogaca swoją wiedzę, - potrafi wykorzystać zdobytą wiedzę w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych, rozwiązuje zadania wykraczające poza program danej klasy, - potrafi wykorzystywać zdobytą wiedzę korelacji z innymi przedmiotami, - dokonuje samodzielnej oceny zagadnień i problemów, - osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych, - jest autorem prac o dużych walorach poznawczych i dydaktycznych
Poziom osiągnięć dopełniających	bardzo dobry	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń posiada wiedzę określoną programem oraz uzyskaną w wyniku rozwijania dodatkowych zainteresowań, - wykorzystuje wszystkie dostępne źródła informacji, - samodzielnie rozwiązuje zadania wykorzystując swoje umiejętności, również w nowych sytuacjach poznawczych, - rozwiązuje dodatkowe zadania o wysokim stopniu trudności, - jest aktywny w czasie lekcji, wykazuje się systematycznością, - bierze udział w konkursach i olimpiadach,
Poziom osiągnięć rozszerzających	dobry	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń opanował materiał programowy w stopniu zadowalającym, - korzysta z poznanych na lekcjach źródeł informacji, - samodzielnie rozwiązuje typowe zadania, a trudniejsze pod kierunkiem nauczyciela, - poprawnie rozumie w kategoriach przyczynowo-skutkowych, - potrafi samodzielnie wyciągać wnioski, - jest aktywny w czasie lekcji, - potrafi wykorzystać zdobytą wiedzę w praktyce i podczas dalszego kształcenia

Poziom osiągnięć podstawowych	dostateczny	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń w podstawowym stopniu opanował wiadomości programowe pozwalające zrozumieć najważniejsze zagadnienia, - pod kierunkiem nauczyciela potrafi wykorzystywać dostępne źródła informacji, - wykonuje zadania teoretyczne i praktyczne o średnim stopniu trudności, - jego aktywność na lekcji jest zadowalająca, - prowadzi systematycznie zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń, - aktywnie uczestniczy w pracach z grupą, - wykazuje chęć do dalszej nauki,
Poziom osiągnięć koniecznych	dopuszczający	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń posiada znaczne braki w opanowaniu materiału programowego, które mogą być jednak zminimalizowane przy dłuższym okresie czasu, - prowadzi zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń, - zapamiętuje wiadomości konieczne, pozwalające orientować się w treściach objętych podstawą programową, a rozumienie tych treści pozwala kontynuować poznawanie przedmiotu, - z pomocą nauczyciela nazywa, klasyfikuje, identyfikuje pojęcia, zjawiska, mechanizmy, procesy itp., - samodzielnie lub przy pomocy nauczyciela wykonuje proste ćwiczenia, - współuczestniczy w zajęciach grupowych, - wykazuje chęć do dalszej nauki,
	niedostateczny	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń nie opanował wiadomości programowych kształcenia, - nie potrafi wykonywać prostych poleceń wymagających zastosowania podstawowej wiedzy i umiejętności.

10. Ewaluacja

Zaplanowana w tym programie ewaluacja będzie dotyczyła jego realizacji. Ewaluacja ta dostarczy autorowi lub osobie wdrażającej program informacji dotyczących stopnia realizacji przyjętych celów oraz określenie wartości i przydatności programu dla jego adresatów, jego skuteczności, atrakcyjności, ocenie trwałych efektów kształcenia oraz efektywności zastosowanych metod w motywowaniu uczniów do poznawania przedmiotu. Ewaluacja dokonywana jest przez nauczyciela realizującego program autorski i uczestniczących w nim uczniów. Ewaluacja ta będzie prowadzona na bieżąco, przez cały okres realizacji, czyli trzy lata, z uwzględnieniem etapu wstępnego i końcowego.

Prowadząc proces ewaluacji programu kształcenia kompetencji kluczowych w zakresie geografii nauczyciel realizujący program będzie więc mógł :

- ulepszyć strukturę programu,
- dodać lub usunąć pewne metody czy techniki pracy,

- podjąć decyzję w sprawie doboru składów grup uczniów uczestniczących w określonych zajęciach,
 - ocenić skuteczność innowacyjności i sterować jej zakresem, ustalić, czy program spełni swoje zadanie przy zmienionych warunkach (np. inna liczebność klasy, inny nauczyciel prowadzący zajęcia, zmiana klasopracowni itp.).
- Raporty dotyczące realizacji programu i wyników ewaluacji będą prezentowane dyrektorowi szkoły i kadrze pedagogicznej na posiedzeniach Rady Pedagogicznej. Poniższa tabela prezentuje narzędzia i adresatów ewaluacji oraz harmonogram ich przeprowadzania.

Narzędzia ewaluacji	Harmonogram
Test na wstępie - sprawdzający wiedzę po szkole gimnazjalnej	początek roku szkolnego klasa I (wrzesień)
Testy sprawdzające wiedzę i umiejętności po każdym semestrze	koniec I semestru / koniec roku szkolnego (przez trzy lata wdrażania programu)
Analiza wyników postępów uczniów	koniec I semestru / koniec roku szkolnego (przez trzy lata wdrażania programu)
Ankiety skierowane do uczniów mające na celu określenie atrakcyjności wdrażanego programu	koniec roku szkolnego (przez trzy lata wdrażania programu)
Ankiety skierowane do rodziców mające na celu określenie atrakcyjności wdrażanego programu	koniec roku szkolnego (przez trzy lata wdrażania programu)
Ankieta skierowana do autora programu dotycząca realizacji założonych celów -Autoewaluacja	po realizacji programu

Przykładowa ankieta ewaluacyjna skierowana do uczniów mająca na celu określenie atrakcyjności wdrażanego programu

Odpowiedz na poniższe pytania zaznaczając wybraną przez siebie odpowiedź: TAK lub NIE.

1. Czy chętnie brałeś/aś udział w zajęciach?
TAK NIE
2. Czy zawsze byłeś/aś przygotowany/ana na zajęciach?
TAK NIE
2. Czy udział w zajęciach wpłynął na wzbogacenie Twojej wiedzy i umiejętności?
TAK NIE
4. Czy Twoim zdaniem treści były przedstawione w sposób zrozumiały?
TAK NIE
5. Czy przeprowadzone zajęcia były Twoim zdaniem ciekawe?
TAK NIE

6. Czy dobierane przez nauczyciela metody pracy pozwoliły Ci aktywnie uczestniczyć w zajęciach?
TAK NIE
7. Czy zastosowanie teorii w praktyce spowodowało, że omawiany materiał był dla Ciebie bardziej zrozumiały?
TAK NIE
8. Czy praca zespołowa spowodowała u Ciebie poczucie pewności?
TAK NIE
9. Czy Twoim zdaniem praca w zespole umożliwiła integrację zespołu klasowego?
TAK NIE
10. Czy w czasie zajęć mogłeś/aś samodzielnie zdobywać wiedzę?
TAK NIE
11. Wymień jeden temat, którego realizacja podobała Ci się najbardziej.
.....
12. Wymień zagadnienia, które sprawiały Ci największą trudność.
.....

11. Bibliografia

- [1] Marianna Bugdał, Barbara Kłos, Geografia, Przewodnik metodyczny, Część1, Warszawa 2006
- [2] Zdzisława Czaińska, Zofia Wojtkowicz, Aktywne metody w edukacji geograficznej. Toruń 1999
- [3] Anna *Zofia Krygowska*, Zarys dydaktyki matematyki t. II, Warszawa, 1977
- [4] Krystyna Guja., Konstruowanie szkolnych programów nauczania, Katowice 2003
- [5] Julian Ochenduszek Pomiar dydaktyczny w mierzeniu jakości pracy szkoły Studio Edukacyjne EKO - TUR (kurs 23 – 24.08. 2001 r.)
- [6] Wincenty Okoń, Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej, Warszawa 1995
- [7] Hanna Komorowska, O programach prawie wszystko, Warszawa 1999.

- [8] Agnieszka Sekułowicz, *Diagnoza implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb, uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty oraz rynku pracy*, Regionalna Szkoła Turystyczna Technikum im. Jana Pawła II, Polanica Zdrój, Wrocław 2010.
- [9] Maria Sobczak, *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie matematyki*, Lublin 2009.
- [10] Paweł Wład, *Geografia, Poradnik metodyczny dla nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych*, Piaseczno 2003.

Część III

PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Opracowanie: Beata Dreszer

Koordinator: Mirosława Gerkowicz

Spis treści

Notatka o autorze.....	101
1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu.....	101
2. Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania	104
2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji	104
2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty	104
2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy	105
2.4. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej	106
3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi	111
3.1. Moja wiedza o sobie	111
3.2. Poznaję gospodarkę rynkową	111
3.3. Moje gospodarstwo domowe	111
3.4. Chcę podjąć pracę zawodową	112
3.5. A może własna firma?	112
3.6. Funkcjonuję w grupie.....	112
3.7. Postępuję etycznie	112
3.8. Funkcjonuję w państwie.....	113
3.9. Funkcjonuję w świecie	113
4. Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych.....	113
4.1. Założenia metodyczne	113
4.2. Proponowany podział godzin	114
4.3. Preferowane metody nauczania - uczenia się	114
4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	117
4.5. Literatura przedmiotowa	121
5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny.....	122
5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości.....	122
5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów.....	126
5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów	130
6. Ewaluacja programu nauczania	139
7. Załączniki	146

Notatka o autorze

Autorka: mgr inż. Beata Dreszer, nauczycielka dyplomowana, ucząca przedmiotów zawodowych (żywnościowych, ekonomicznych) i podstaw przedsiębiorczości oraz szkolny doradca zawodowy, wcześniej w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Stroiniu Śląskim, a obecnie w Regionalnej Szkole Turystycznej w Polanicy – Zdroju.

Staż pracy: 22 lata, w tym jako nauczycielka w szkołach ponadgimnazjalnych - 18 lat. Absolwentka studiów dziennych w Akademii Rolniczej we Wrocławiu w zakresie ekonomiki rolnictwa. Ukończone studia podyplomowe dla nauczycieli przedmiotów zawodowych, jak też z zarządzania, z żywienia człowieka i profilaktyki zdrowotnej, poradnictwa zawodowego i przedsiębiorczości.

Doświadczenie i dotychczasowy dorobek zawodowy to m.in. opracowanie i wdrożenie programu autorskiego (akceptacja Kuratorium Oświaty we Wrocławiu) oraz odpowiadającego mu skryptu dla uczniów liceum profilowanego (profil usługowo – gospodarczy) odnośnie usług gastronomicznych, skryptu dla nauczycieli o aktywnych i aktywizujących metodach nauczania oraz w roku 2010 - pakietu edukacyjnego dla nauczycieli i uczniów: „Przez aktywne zajęcia do wiedzy o żywności”; recenzja pakietu edukacyjnego dla zawodu technik obsługi turystycznej i programu specjalizacji dla zawodu: technik organizacji usług gastronomicznych - w ramach projektu: Modernizacja Kształcenia Zawodowego na Dolnym Śląsku (Program Operacyjny Kapitał Ludzki).

1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu

Kompetencje definiowane są przez Parlament Europejski jako połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji. Natomiast kompetencje kluczowe to te, których każdy człowiek potrzebuje do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, do integracji społecznej i zatrudnienia.

Jedną z istotnych kompetencji kluczowych jest przedsiębiorczość, rozumiana jako cecha lub sposób zachowania się ludzi, sprowadzające się do gotowości i zdolności podejmowania i rozwiązywania w sposób twórczy i nowatorski nowych problemów oraz umiejętności elastycznego przystosowania się do zmieniających warunków funkcjonowania gospodarki.

Z kompetencją przedsiębiorczości związane są konkretne obszary wiedzy, umiejętności i postaw. Niniejszy program autorski z przedmiotu podstawy przedsiębior-

czości został opracowany z uwzględnieniem podstaw prawnych; jego cele kształcenia są zgodne z:

- podstawą programową zawartą w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. Nr 51 z dnia 29 maja 2002 r. ze zmianami 6.09.2003 r. oraz 13.01.2005 r.);
- zaleceniami Departamentu Europejskiego i Rady z dnia 18.12.2006 w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE);
- z diagnozą lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty sporządzoną w ramach Ponadregionalnego programu rozwijania umiejętności uczniów szkół Polskiej Centralnej i południowo – zachodniej;
- standardami wymagań egzaminacyjnych dla profilu zawodowego: technik organizacji usług gastronomicznych 341[07].
- rozporządzeniem MEN z dnia 8 czerwca 2009 roku w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. nr 89 poz. 730 z dnia 10 czerwca 2009 roku).

Kompetencje kluczowe rozwijane w projekcie Szkoła Kluczowych Kompetencji, dadzą uczestnikom projektu, a więc uczniom, którzy będą nabywać te kompetencje, przewagę na regionalnym rynku pracy w związku ze ścisłą relacją pomiędzy edukacją szkolną a gospodarką (uwzględniając przede wszystkim międzynarodową specyfikę opartą na uzależnieniu wiedzy od konkretnego sektora usług).

Program jest przeznaczony do zastosowania od roku szkolnego 2010 / 11 w klasie pierwszej czteroletniego technikum Regionalnej Szkoły Turystycznej w Polanicy – Zdroju, dla zawodu technik organizacji usług gastronomicznych - 341[07], w zespole klasowym liczącym około 30 osób.

Regionalna Szkoła Turystyczna w Polanicy – Zdroju wychodzi naprzeciw zapotrzebowaniu lokalnego rynku pracy przygotowując uczniów do wykonywania zawodów w branży turystycznej, w tym: hotelarskiej i gastronomicznej. Gmina Polanica – Zdrój ze względu na swój uzdrowiskowy status charakteryzuje się bowiem strukturą zatrudnienia typową dla gmin uzdrowiskowych. Główni pracodawcy na terenie gminy to: Zakład Uzdrowisk Kłodzkich, hotele i pensjonaty, restauracje i punkty gastronomiczne.

Szkoła liczy 360 uczniów (uczących się w 14 oddziałach) i 40 wykwalifikowanych nauczycieli. W szkole znajduje się 25 sal lekcyjnych. Wśród 10 pracowni znaj-

dują się te, w których realizowany jest proces kształcenia zawodowego. W jednej z 15 klasopracowni odbywają się zajęcia z podstaw przedsiębiorczości.

Od czterech lat w szkole realizowany jest modułowy program nauczania, w którym nauczyciele mają możliwość współpracowania ze sobą i łączenia treści teoretycznych z zajęciami praktycznymi, a uczniowie są przygotowani do wykonywania zawodu nie tylko w sposób teoretyczny, ale przede wszystkim praktyczny. Szkoła przygotowuje uczniów do podjęcia pracy w przyszłości, absolwenci znajdują zatrudnienie na lokalnym rynku pracy, kontynuują naukę na wyższych uczelniach, bądź też znajdują zatrudnienie za granicą. Rynek pracy jest niestety ograniczony, stąd konieczność przygotowania najlepszych fachowców w swojej dziedzinie, umięjęcych się dobrze zaprezentować już na samym początku drogi zawodowej. Celem szkoły jest wykształcenie najlepszej kadry pracowniczej. Region Ziemi Kłodzkiej rozwija się w kierunku turystycznym i z diagnoz wynika, że ciągle brakuje profesjonalnie przygotowanych kadr średniego i wyższego. Poprawa tego stanu wymaga wyposażenia uczniów w oczekiwane kompetencje kluczowe. Projekt stanowi szansę dla szkoły, jej nauczycieli i uczniów; jest odpowiedzią na oczekiwania placówki i zbliżającej się reformy, a także na oczekiwania środowiska społecznego i zawodowego.

Niniejszy program nauczania podstaw przedsiębiorczości, został opracowany pod kątem kształcenia kompetencji kluczowych i zakłada, że uczeń kończący szkołę średnią będzie w pełni kompetentny do podejmowania samodzielnych wyborów oraz do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Dlatego też skupia się na rozwoju zainteresowań oraz wiedzy uczniów, aby w jak najlepszy sposób przygotować ich do pracy w wybranym zawodzie. Co więcej - program kładzie nacisk na kształtowanie postaw społecznych, jak również sprzyja rozwojowi indywidualnych zainteresowań uczniów. Motywuje do większej autonomii w nauce oraz aktywnej pracy i twórczych postaw wobec świata. Technik organizacji usług gastronomicznych jest zawodem o charakterze usługowym. Dominującym typem relacji jest człowiek - człowiek, człowiek - dokument. Fakt ten należy podkreślać w całym toku nauczania i w związku z tym w programie zwrócono szczególną uwagę na kształtowanie umiejętności dotyczących prawidłowego zachowania, postawy, nawyków, sposobu reagowania na życzenia zleceńodawcy przez właściwą obsługę, odwołując się do zasad etyki i kultury zawodowej.

W programie zaproponowano wykorzystanie w pracy dydaktycznej aktywizujących metod lub technik nauczania, zamieszczono też przykładowe scenariusze zajęć, które mogą być przydatne w kształceniu kompetencji przedsiębiorczości. Metody te, jak też nauka przez działanie - doświadczenia, gry dydaktyczne, zabawy sprawiają, iż uczniowie przyswajają sobie nową wiedzę oraz nabywają umiejętności nie odczu-

wajac przeciążenia ani znużenia. Przedstawione pomysły lekcji były już sprawdzane na zajęciach. W toku doboru materiału nauczania uwzględniono własną innowację pedagogiczną, realizowane cele i czas przeznaczony na ich realizację; skorelowano materiał z podstawą programową, odniesiono się do wymagań egzaminacyjnych (egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe w części pisemnej, dotyczącej gospodarki rynkowej).

Program ma charakter liniowy, czyli nowe treści wprowadzane są w sposób systematyczny i chronologiczny.

2. Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania

2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczej kompetencji - inicjatywność i przedsiębiorczość

W wyniku kształcenia uczeń powinien umieć:

- zidentyfikować dostępne możliwości działalności osobistej, zawodowej i gospodarczej,
- oceniać i identyfikować własne mocne i słabe strony w kontekście swoich działań i zdolności wykorzystania szans,
- wprowadzić pomysły w czyn poprzez planowanie, organizowanie, zarządzanie, ocenę ryzyka, podejmowanie decyzji, zastosowanie w praktyce,

Uczeń po zrealizowaniu programu powinien być:

- gotowy do ponoszenia konsekwencji własnych działań,
- zmotywowany do aktywności, kreatywności i innowacyjności w życiu osobistym, społecznym oraz w pracy,
- zmotywowany i zdeterminowany do osiągnięcia zamierzonych celów osobistych, społecznych i zawodowych,
- świadomy wartości etycznych.

2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

W wyniku kształcenia w zawodzie uczeń powinien umieć:

- aktywnie i świadomie uczestniczyć w życiu gospodarczym swego regionu,
- podejmować różne wyzwania,
- stosować i czerpać informacje z różnych źródeł,
- logicznie wyciągać wnioski z otaczającej rzeczywistości,

- przygotować oferty uwzględniające zapotrzebowanie środowiska na rzetelną wiedzę i fachową pomoc,
- wykonać różne obliczenia, kalkulacje,
- dokonać korzystnych wyborów,
- scharakteryzować specyfikę działalności gospodarczej w warunkach gospodarki rynkowej i uwarunkowań swego regionu,
- opisać procesy przemian zachodzące u człowieka,
- przedstawić procesy rządzące lokalnym rynkiem usług,
- przedstawić procesy rządzące lokalnym rynkiem pracy,
- wykorzystać wiedzę podczas kontaktów z instytucjami,
- skutecznie komunikować się z innymi osobami,
- współpracować w zespole,
- zarejestrować działalność gospodarczą,
- sporządzić aplikację do pracodawcy,
- zaprezentować się podczas ubiegania się o pracę,
- prezentować rzetelność i kompetencję w swojej dziedzinie.

2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy

Blok programowy: ekonomiczno - organizacyjny w zawodzie technik organizacji usług gastronomicznych obejmuje wykształcenie myślenia, którego podstawą jest rachunek ekonomiczny, uczenie przedsiębiorczości, zmysłu handlowego, zarządzania i podejmowania samodzielnych decyzji ekonomicznych opartych o zasady działań marketingowych, a także przygotowania do podjęcia działalności na własny rachunek, wobec właściwie pojętej konkurencji na rynku pracy oraz działania zgodnego z obowiązującym prawem.

W wyniku kształcenia w zawodzie uczeń powinien umieć:

- stosować podstawowe zasady gospodarki rynkowej,
- korzystać z przepisów prawa oraz wyjaśniać zasady podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej,
- korzystać z przepisów dotyczących spółek prawa handlowego,
- stosować nowoczesne metody zarządzania i finansowania działalności gospodarczej,
- stosować zasady i instrumenty marketingu w działalności gastronomicznej,
- fachowo i kompleksowo obsługiwać zleceniodawcę,
- prowadzić negocjacje i współpracować z kontrahentami i kooperantami,
- aktywnie poszukiwać zatrudnienia na rynku pracy,

- korzystać ze swoich praw wynikających z obowiązujących przepisów prawnych,
- komunikować się łatwo z otoczeniem mając pozytywne nastawienie do ludzi,
- kierować zespołem,
- podejmować decyzje w sposób samodzielny, odpowiedzialny.

2.4. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej

Szczegółowe cele kształcenia i wychowania			
Dział	Wiadomości	Umiejętności	Postawy
	Uczeń:		
Moja wiedza o sobie	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie i wymienia rodzaje osobowości, • wymienia cechy osoby przedsiębiorczej, • rozpoznaje cechy osobowości człowieka przydatne w zawodach usługowych, • wymienia sposoby opanowania stresu, • objaśnia techniki relaksacyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje samooceny, • określa słabe i mocne strony własnej osobowości, • ocenia sytuację trudną i możliwość wyjścia z niej, • stosuje techniki relaksacyjne, • wybiera sposób asertywnego zachowania w różnych sytuacjach. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje postawę przedsiębiorczości, • wykazuje samoakceptację, • wykazuje odwagę prezentowania stanowiska, • zachowuje asertywność i odpowiedzialność, • wykazuje się inicjatywnością i kreatywnością.
Poznaję gospodarkę rynkową	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: dobra, usługi, zasoby ekonomiczne, rynek, • wyjaśnia, na czym polega zjawisko rzadkości, • wyjaśnia znaczenie rynku i jego funkcje, • wymienia rodzaje rynków, • wyjaśnia pojęcie rynku kapitałowego, • wymienia zasady funkcjonowania rynku w gospodarce rynkowej, • wskazuje różnice w funkcjonowaniu gospodarki rynkowej i centralnie planowanej, • wyjaśnia pojęcia: popyt, podaż, cena, równowaga rynkowa, • wymienia czynniki wpływające na popyt i podaż, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia na przykładach, na czym polega koszt alternatywny, • wyjaśnia działanie mechanizmu rynkowego na konkretnym przykładzie, • ilustruje prawo popytu i podaży, • wykreśla na wykresie elastyczność i zmiany popytu, • wyznacza punkt równowagi rynkowej i cenę równowagi, • porównuje banki w Polsce • określa rolę NBP jako banku centralnego, • porównuje pieniądź gotówkowy, bezgotówkowy i elektroniczny, 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zainteresowanie i aktywność w poznawaniu otaczającej rzeczywistości, • ma świadomość uczestnictwa w życiu gospodarczym, • wykazuje postawę przedsiębiorczości,

	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje czynniki wpływające na popyt i podaż usług turystycznych, szczególnie na terenie Ziemi Kłodzkiej, • określa pojęcia: pieniądź, barter, bank, bank centralny, • wymienia podstawowe funkcje pieniądza. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje kartę płatniczą i kredytową. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zainteresowanie prowadzeniem działalności gospodarczej.
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Moje gospodarstwo domowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia motywy działania człowieka, • wymienia motywy aktywności zawodowej, • określa rodzaje potrzeb człowieka, • definiuje pojęcie gospodarstwa domowego, • wyjaśnia pojęcie budżetu gospodarstwa, • wymienia źródła dochodów gospodarstwa domowego, • wymienia rodzaje papierów wartościowych, • podaje sposoby inwestowania własnych pieniędzy, • wymienia zadania banków komercyjnych, • wyjaśnia pojęcie pozabankowych instytucji finansowych, • wymienia firmy ubezpieczeniowe, • dokonuje podziału ubezpieczeń, • objaśnia system zabezpieczenia emerytalnego w Polsce, • wyjaśnia znaczenie ubezpieczeń zdrowotnych, • określa pojęcie giełdy i rynku kapitałowego, • objaśnia znaczenie giełdy i Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, • wymienia podstawowe indeksy giełdowe, • wymienia instytucje rządowe i pozarządowe zajmujące się ochroną konsumentów, • wymienia podstawowe prawa konsumentów, • podaje zasady reklamacji towarów. 	<ul style="list-style-type: none"> • organizuje pracę własną, • projektuje własne cele i zadania, • porównuje usługi dla ludności i przedsiębiorstw świadczone w różnych bankach, • wypełnia wniosek o otwarcie rachunku bankowego, • wypełnia wniosek kredytowy, • analizuje możliwości inwestowania papierów wartościowych, • ocenia ryzyko inwestowania na giełdzie, • planuje wydatki w zależności od posiadanych własnych zasobów, • rozlicza się z fikcyjnego podatku dochodowego, • analizuje funkcje ubezpieczeń, • klasyfikuje ubezpieczenia, • ocenia wagę ubezpieczeń społecznych, • wybiera fundusz emerytalny na podstawie dostępnych aktualnych informacji, • analizuje i porównuje oferty ubezpieczeń majątkowych różnych firm ubezpieczeniowych, • formułuje pismo i symuluje reklamację u sprzedawcy. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje aktywność i zorganizowanie, • nie boi się podejmowania ryzyka zawodowego, • stawia sobie cele i zadania, • wykazuje konieczność ponoszenia konsekwencji własnych wyborów, • wykazuje się rzetelną pracą,

Chcę podjąć pracę zawodową	<ul style="list-style-type: none"> wymienia motywy aktywności zawodowej, rozdziela aktywne i pasywne metody poszukiwania pracy, podaje możliwości znalezienia pracy osób młodych, identyfikuje instytucje wspierające osoby poszukujące pracy, podaje adresy i telefony instytucji na Ziemi Kłodzkiej zajmujących się wspieraniem osób poszukujących pracy, wskazuje najczęściej stawiane wymagania pracownikom branży turystycznej, w tym gastronomicznej, w środowisku lokalnym, omawia zasady pisania CV i listu motywacyjnego, wyjaśnia pojęcie stosunku pracy i jego cechy, rozdziela formy zatrudniania pracowników, podaje podstawowe przepisy prawa dotyczące zatrudnienia, wymienia prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy, rozdziela skutki wypowiedzenia i rozwiązania stosunku pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje etapy organizowania własnej pracy zawodowej, wyznacza sobie cele i zadania, ocenia skuteczność aktywnych i pasywnych metod poszukiwania pracy, dokonuje analizy ogłoszeń prasowych, ocenia ogłoszenia prasowe pod kątem ich wiarygodności i przydatności, formułuje własne ogłoszenie jako osoby poszukującej pracy w branży gastronomicznej, określa i porównuje sylwetkę pracownika branży gastronomicznej: kucharza, kelnera, technika organizacji usług gastronomicznych, przygotowuje podstawowe dokumenty niezbędne w ubieganiu się o pracę, wybiera sposób przygotowania się do rozmowy kwalifikacyjnej z przyszłym pracodawcą, prowadzi rozmowę kwalifikacyjną z pracodawcą w warunkach symulowanych, porównuje treść umów o pracę, sprawnie posługuje się kodeksem pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje motywację do pracy zawodowej, wykazuje motywację do kształcenia się i ciągłego doskonalenia w zawodzie, wykazuje odwagę prezentowania własnego stanowiska, wykazuje zorganizowanie, kreatywność i aktywność, wykazuje rzetelność i samodzielną, potrafi dokonywać świadomego wyboru, wykazuje otwartość i empatię w stosunku do innych osób.
A może własna firma?	<ul style="list-style-type: none"> podaje klasyfikację przedsiębiorstw według form własności, rodzaju prowadzonej działalności, rozmiaru działalności, wymienia źródła finansowania przedsiębiorstwa, wymienia sposoby inwestowania kapitału, objaśnia pojęcie majątku, kosztów, przychodów, aktywów i pasywów przedsiębiorstwa, 	<ul style="list-style-type: none"> określa aktywna i pasywna przedsiębiorstwa, szczególnie w działalności gastronomicznej, dokonuje prostych obliczeń dotyczących wyniku finansowego przedsiębiorstwa, porównuje opłacalność przedsięwzięcia gospodarczego w kontekście wydatków i przychodów, zysku i ryzyka, 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje świadomość uczestnictwa w życiu gospodarczym, aktywna i zorganizowana, nie boi się podejmowania ryzyka zawodowego, wykazuje znajomość problematyki dotyczącej przedsiębiorczości i działalności gospodarczej.

	<ul style="list-style-type: none"> • ilustruje zasady rozliczeń finansowych przedsiębiorstwa, • wyjaśnia procedurę podjęcia działalności gospodarczej, • wymienia instytucje w powiecie kłodzkim i w województwie dolnośląskim konieczne do zarejestrowania firmy gastronomicznej w Polanicy – Zdroju lub okolicy, • wskazuje zalety i wady wybranych form działalności gospodarczej, • uzasadnia rolę przedsiębiorstwa w gospodarce rynkowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza biznesplan odnośnie podanych prostych założeń, na przykładzie punktu gastronomicznego, • przygotowuje dokumenty do założenia i prowadzenia firmy cateringowej, • określa procedury w celu podjęcia działalności gospodarczej przez osobę fizyczną - z uwzględnieniem działalności gastronomicznej. 	
Funkcjonuję w grupie	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje role pełnione w grupie, • wymienia przyczyny powstawania konfliktów w grupie, • wymienia zasady pracy w zespole, • rozpoznaje cechy dobrej grupy. 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje podstawowe zasady pracy w zespole, • porównuje sposoby rozwiązywania konfliktów, • prowadzi negocjacje, • wyznacza sobie cele i zadania, • kieruje pracą w zespole, • podejmuje decyzje w grupie. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje się rzetelną pracą, • postępuje etycznie, • nie boi się podejmowania decyzji, • wykazuje otwartość na ludzi, • unika konfliktów.
Postępuję etycznie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie wolności gospodarczej, • wyjaśnia pojęcie szarej strefy i korupcji, • definiuje pojęcie mobbingu, • wskazuje nieetyczne zjawiska w funkcjonowaniu rynku, • wymienia problemy ochrony rynku i konkurencji, • wymienia sposoby przeciwdziałania mobbingowi. 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia i podaje przykłady zachowań etycznych i nieetycznych w roli pracodawcy i pracownika, • analizuje i wykrywa cechy nieuczciwej reklamy, • opracowuje projekt reklamy produktu gastronomicznego z zachowaniem etyki zawodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje uczciwość i szczerłość, • wykazuje zasady przestrzegania prawa, • postępuje według zasad etyki zawodowej, • neguje korupcję, „kreatywną księgowość”, „dumping”.

Funkcjonuje w państwie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie państwa, • wymienia podstawowe funkcje ekonomiczne państwa, • identyfikuje podstawowe wskaźniki makroekonomiczne (PKB, PNB -nominalny i realny oraz w przeliczeniu na jednego mieszkańca, dochód narodowy, inflacja, bezrobocie), • wyjaśnia pojęcie wzrostu gospodarczego, • wyjaśnia pojęcie budżetu państwa, • rozróżnia zasady polityki budżetowej, • wymienia źródła finansowania budżetu państwa, • podaje przykłady wydatków państwa, • wyjaśnia pojęcie deficytu budżetowego, nadwyżki budżetowej i długu publicznego, • wyjaśnia pojęcie mienia komunalnego, • wyjaśnia pojęcie rynku pracy, • rozpoznaje przyczyny bezrobocia w Polsce, • podaje rodzaje i strukturę bezrobocia, • wymienia instytucje wspomagające aktywne poszukiwanie pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje skutki interwencjonizmu państwowego, • porównuje koncepcje roli państwa w gospodarce rynkowej, • analizuje czynniki i granice wzrostu gospodarczego, • ocenia przejawy kryzysu w gospodarce, • wykazuje wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na gospodarkę kraju i życie społeczne, • analizuje i ocenia źródła finansowania budżetów lokalnych, na przykładzie miasta i gminy Polanica – Zdrój i gmin sąsiednich, • analizuje i ocenia przykłady wydatków samorządów, na przykładzie miasta i gminy Polanica – Zdrój i gmin sąsiednich • wykazuje zmiany na rynku pracy, • porównuje aktywne i pasywne formy walki z bezrobociem, • proponuje aktywne formy walki z bezrobociem na przykładzie własnej gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje aktywne i świadome uczestnictwo jako obywatela państwa, • wykazuje zainteresowanie życiem gospodarczym państwa i społeczności lokalnej, • wykazuje wrażliwość na sytuacje nieetyczne w życiu gospodarczym państwa.
------------------------	---	--	---

Funkcjonuję w świecie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia formy powiązań gospodarczych Polski z zagranicą, wyjaśnia zagadnienie międzynarodowego podziału pracy i przepływu pracowników, podaje przykłady międzynarodowych umów gospodarczych, wskazuje przejawy globalizacji gospodarki, wymienia przykłady działań ruchu antyglobalistycznego, identyfikuje eksport i import towarów i usług, rozpoznaje problemy ekonomiczne współczesnego świata. 	<ul style="list-style-type: none"> wyciąga wnioski z korzyści i zagrożeń wynikających ze współpracy Polski z Unią Europejską, ocenia korzyści i zagrożenia globalizacji gospodarki międzynarodowej, analizuje przepływ kapitału, analizuje i ocenia uczestnictwo Polski w międzynarodowych organizacjach gospodarczych. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zainteresowanie funkcjonowaniem gospodarki europejskiej i światowej, wykazuje aktywność i zainteresowanie problemami świata.
-----------------------	--	---	--

3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi

3.1. Moja wiedza o sobie

- Wprowadzenie do przedmiotu podstawy przedsiębiorczości.
- Osobowość moją szansą bycia przedsiębiorczym.
- Samoocena, samoakceptacja, moja asertywność.
- Moje techniki relaksacyjne sposobem na stres.

3.2. Poznaję gospodarkę rynkową

- Zasoby ekonomiczne i ich rola w gospodarce
- Rodzaje rynków w gospodarce
- Mechanizm rynkowy w gospodarce rynkowej
- Cechy gospodarki rynkowej
- Co znaczy pieniądź w gospodarce rynkowej?
- Rola Narodowego Banku Polskiego

3.3. Moje gospodarstwo domowe

- Motywy aktywności człowieka
- Planuję działania, bo szanuję swój czas
- Budżet mojego gospodarstwa domowego
- Budżet domowy trzeba dobrze zaplanować

- Usługi bankowe dla ludności. Oszczędzanie a inwestowanie
- Usługi pozabankowych instytucji finansowych
- Ubezpieczenia - wiem czemu i komu służą
- Płacę składki na ubezpieczenie społeczne
- Muszę zadbać o swoją emeryturę
- Fundusze inwestycyjne – wiem co zrobić z nadwyżką środków finansowych
- Giełda Papierów Wartościowych sposobem na pomnożenie moich pieniędzy?
- Mam dochód – muszę zapłacić podatek dochodowy
- Jako konsument mam swoje prawa
- Postępowanie reklamacyjne – wiem jak!

3.4. Chcę podjąć pracę zawodową

- Praca jako wartość i źródło zaspokajania potrzeb człowieka
- Umiejętność samooceny i autoprezentacji w planowaniu drogi zawodowej
- Komunikacja interpersonalna
- Przygotowanie aplikacji do przyszłego pracodawcy
- Rozmowa kwalifikacyjna ważnym testem z autoprezentacji
- Formy zatrudnienia pracowników
- Prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy

3.5. A może własna firma?

- Rodzaje przedsiębiorstw
- Majątek firmy
- Opłacalność w działalności firmy
- Dokumentacja firmy
- Wybór formy przedsiębiorstwa
- Pomysł na działalność gospodarczą
- Biznesplan
- Rejestracja działalności gospodarczej
- Uruchomię gastronomię!

3.6. Funkcjonuję w grupie

- Moja rola w grupie
- Zasady pracy zespołowej
- Skuteczne porozumiewanie się w grupie
- Konflikty grupowe i negocjacje

3.7. Postępuję etycznie

- Etyka w miejscu pracy
- Mobbing – jak rozpoznać, jak się bronić?
- Etyka w prowadzeniu firmy
- Etyczne państwo

3.8. Funkcjonuję w państwie

- Funkcje państwa w gospodarce
- Dochody i wydatki państwa
- System podatkowy w Polsce
- Rozwój gospodarczy państwa
- Sytuacje kryzysowe w gospodarce rynkowej

3.9. Funkcjonuję w świecie

- Globalizacja gospodarki i polityki
- Wymiana międzynarodowa.

4. Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych

4.1. Założenia metodyczne

Założone cele programu nauczania zostaną osiągnięte w wyniku spójnego realizowania zadań przez szkołę, nauczyciela i uczniów.

Zadania nauczyciela związane są z organizacją procesu kształcenia, ukierunkowaniem pracy ucznia, ewaluacją jego osiągnięć, oraz wyborem optymalnych metod kształcenia. Nauczyciel powinien stworzyć podczas zajęć atmosferę, która zapewni pozytywną motywację uczenia się. Ważne jest bowiem mobilizowanie do nauki oraz ukazywanie jej użyteczności w codziennym życiu. Powinien też jak najszybciej rozpoznać różnice między uczniami, pozwoli to na zróżnicowanie metod nauczania, indywidualizowanie środków dydaktycznych i przydzielanie zadań o różnym stopniu trudności. Uczniowie szczególnie zdolni i interesujący się przedmiotem powinni mieć możliwość poszerzania swoich wiadomości i umiejętności na zajęciach dodatkowych, przykładowo kołach zainteresowań. Ewaluacja osiągnięć ucznia jest najważniejszym z zadań nauczyciela. Powinna być zaplanowana i ukazująca w jakim stopniu zostały osiągnięte cele kształcenia. Uczniowie na początku procesu kształcenia powinni zostać poinformowani o wymaganiach programowych na poszczególne stopnie szkolne. Powinni również poznać procedury pomiaru osiągnięć. Miejszem

realizacji procesu kształcenia będzie Regionalna Szkoła Turystyczna, klasa technikum organizacji usług gastronomicznych i jej otoczenie - społeczne i instytucjonalne.

Program uwzględnia możliwość integracji międzyprzedmiotowej. Działania edukacyjne podjęte w ramach lekcji z podstaw przedsiębiorczości można łączyć i rozwijać również na godzinach przewidzianych do dyspozycji wychowawcy, na lekcjach matematyki, informatyki, geografii gospodarczej, przedmiotów zawodowych.

Zdobyte na zajęciach podstaw przedsiębiorczości, według programu autorskiego, wiedza, umiejętności, kompetencje - będą przydatne zarówno przyszłym absolwentom szkoły, jak też obecnym uczniom odbywającym praktyki zawodowe i w ten sposób już poznającym rynek pracy, instytucje czy zależności występujące w gospodarce rynkowej. Pozwolą jednocześnie łatwiej poruszać się w zakresie zagadnień prawnych, ekonomicznych czy społecznych, jak też odkrywać swoje miejsce w zespole, umiejętnie komunikować się z innymi osobami, umieć się zorganizować w działaniach (zespołowych lub indywidualnych). Na tego typu zagadnieniach planuje się położyć największy nacisk wykorzystując do tego celu zarówno przewidziane planem zajęć lekcje, jak też formę pozalekcyjną. Włączanie w proces edukacyjny odpowiadającej tematycznie bieżącej literatury i innych pomocy dydaktycznych, jak też właściwie dobranych metod pracy, ma na celu osiągnięcie zamierzonego efektywnego nabywania wiedzy, umiejętności i postaw.

4.2. Proponowany podział godzin

Lp.	Dział programowy	Liczba godzin
1.	Moja wiedza o sobie	6
2.	Poznaję gospodarkę rynkową	7
3.	Moje gospodarstwo domowe	16
4.	Chcę podjąć pracę zawodową	11
5.	A może własna firma?	12
6.	Funkcjonuję w grupie	6
7.	Postępuję etycznie	4
8.	Funkcjonuję w państwie	6
9.	Funkcjonuję w świecie	4
Razem:		72

4.3. Preferowane metody nauczania - uczenia się

Jednym z istotnych celów zapoznawania z przedsiębiorczością w szkole jest uczenie podejmowania decyzji ekonomicznych w prostych, codziennych sytuacjach: układania budżetu domowego, planowania zakupu produktu lub usługi, korzystania z produktów bankowych, oszczędzania i inwestowania. Działania te uczą formułowania kryteriów wyboru i zgodnego z nimi oceniania możliwych rozwiązań,

wspomagają proces kształtowania postawy odpowiedzialności - opartej na świadomości, że w życiu gospodarczym niezbędne jest podejmowanie ryzyka i ponoszenie konsekwencji własnych wyborów.

W nauczaniu podstaw przedsiębiorczości można stosować wiele metod.

W niniejszym programie zaleca się przede wszystkim te, które aktywizują uczniów. Należą do nich dyskusje i debaty, burza mózgów, metoda SWOT, analiza kosztów i korzyści, odgrywanie ról, czy różne techniki podejmowania decyzji np. tabela decyzyjna czy metoda drzewa decyzyjnego. Uczniowie mogą odgrywać role przedsiębiorców planując działalność gospodarczą, przygotowując uproszczony biznesplan albo kampanię reklamową produktu czy usługi. Mogą również przeprowadzać rozmowę kwalifikacyjną, scenki obsługi klientów, składania reklamacji. Za pomocą gier dydaktycznych można poznawać zasady funkcjonowania gospodarki, inflacji, kursów walutowych, zadań banku centralnego, mechanizmu rynkowego, procesu produkcji i specjalizacji pracy, planowania działalności gospodarczej, osiągnięcia zysków przez przedsiębiorcę czy prowadzenia działań promocyjnych i reklamowych.

Jest oczywiste, że metody aktywizujące nie mogą stać się jedyną czy dominującą w procesie dydaktycznym formą nauczania. W swoich zaletach jednak, stawiają uczniów przed koniecznością rozwiązania praktycznych problemów, przygotowując ich w ten sposób do aktywnego udziału w realnym życiu gospodarczym. Podstawa programowa kształcenia ogólnego szkół ponadgimnazjalnych zaleca odejście od encyklopedyzmu, podkreśla prymat umiejętności, a nie wiadomości. Dotyczy to w szczególności sposobu przedmiotu "Podstawy przedsiębiorczości".

Spośród wielu metod do zastosowania na lekcjach podstaw przedsiębiorczości wskazane jest wykorzystanie następujących:

Metoda drzewka decyzyjnego - dzięki niej można doskonalić umiejętność analizy możliwych sposobów rozwiązania problemu, jak i podjęcia najkorzystniejszej decyzji. Przydatna jest ona na lekcjach, podczas których uczniowie poszukują związków między różnymi rozwiązaniami danego problemu i zastanawiają się nad konsekwencjami tych rozwiązań.

Metaplan - cicha dyskusja, podczas której uczniowie tworzą plakat będący jej graficznym skrótem. Można wykorzystać ją na lekcjach dotyczących globalizacji gospodarki lub dotyczących „szarej strefy” czy „korupcji”.

Burza mózgów (inaczej gra w giełdę pomysłów) - można stosować ją w czasie lekcji dotyczących rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem czy przeciwdziałania bezrobociu.

Metody dramowe - służą praktycznemu kształceniu umiejętności podejmowania decyzji, negocjowania czy rozwiązywania konfliktów.

Jedną z bardziej aktywizujących metod w realizacji przedmiotu może być przygotowywanie projektów - indywidualnie i zespołowo.

Inne z przeprowadzanych zajęć mogą polegać na zapraszaniu pracowników z branży do przeprowadzania wykładów, prelekcji czy pokazów oraz przedstawiania konkretnych sytuacji z życia (zakładu pracy, np. zakładu gastronomicznego, firmy ubezpieczeniowej, instytucji finansowej); organizowaniu wycieczek do przedsiębiorstw, uczestniczeniu uczniów w imprezach, takich jak targi pracy, giełdy, wystawy, akcja reklamowa.

Proponuje się, w poszczególnych działach wykorzystać następujące metody i techniki nauczania:

Dział nauczania	Proponowane metody i techniki nauczania
1. Moja wiedza o sobie	<ul style="list-style-type: none"> • burza mózgów - giełda pomysłów (jak radzić sobie ze stresem?) • analiza SWOT (własnej osobowości), • odgrywanie ról, scenki, symulacje (asertywna odmowa, asertywne wyrażanie podziękowania, krytyki, prośby...)
2. Poznaje gospodarkę rynkową	<ul style="list-style-type: none"> • wycieczka dydaktyczna, wywiady, ankiety (badanie popytu i podaży usług turystycznych / gastronomicznych lub wybranych dóbr na terenie miasta Polanica – Zdrój lub w okolicy), • praca w małych grupach, • wykład, pogadanka z wykorzystaniem środków dydaktycznych.
3. Moje gospodarstwo domowe	<ul style="list-style-type: none"> • analiza kosztów i korzyści, • tabela decyzyjna, metoda drzewka decyzyjnego (czy pieniądze są potrzebne? Czy banki są potrzebne?) • odgrywanie ról, scenki (obsługa klienta, składanie reklamacji u sprzedawcy), • praca w małych grupach (Rozliczamy PIT), • wycieczka dydaktyczna (jeden z banków w Polanicy – Zdroju), • wywiad z zaproszonym gościem – przedstawicielem instytucji (zajmującej się ochroną konsumentów, ZUS - u, banku, towarzystwa ubezpieczeniowego, ...), • wykład, pogadanka z wykorzystaniem pomocy dydaktycznych.
4. Chcę podjąć pracę zawodową	<ul style="list-style-type: none"> • burza mózgów (gdzie i jak szukać pracy?), • metoda drzewka decyzyjnego (jak najskuteczniej szukać pracy?), • scenki, rozmowy symulowane (rozmowa kwalifikacyjna, przyjmowanie do pracy), • praca w grupach, • dyskusja, • wywiad lub prelekcja (zaproszenie pracownika Klubu Pracy), • wykład, pogadanka z wykorzystaniem pomocy dydaktycznych.

5. A może własna firma?	<ul style="list-style-type: none"> • analiza SWOT, • burza mózgów, • odgrywanie ról (przedsiębiorcy planującego działalność gospodarczą, przygotowującego ze współnikami biznesplan, przygotowującego z innymi kampanię reklamową produktu lub usługi...), • metoda projektów – zespołowo (biznesplan, rejestracja działalności gospodarczej, badanie rynku usług turystycznych, hotelarskich, gastronomicznych...), • praca w 2 – osobowych grupach w pracowni komputerowej z wykorzystaniem programu multimedialnego (Zakładam firmę), • wywiad (z zaproszonym na zajęcia przedsiębiorcą), • wykład, pogadanka z wykorzystaniem pomocy dydaktycznych.
6. Funkcjonuję w grupie	<ul style="list-style-type: none"> • Burza mózgów (jak rozwiązać problem, załagodzić konflikt), • metoda dramy (podejmowanie decyzji, negocjowanie, rozwiązanie konfliktu), • dyskusja, • studium przypadku, • odgrywanie ról, scenki (rozwiązywanie konfliktu, style negocjacji, • praca w małych grupach (cechy dobrej grupy, cechy lidera, zasady pracy zespołowej).
7. Postępuję etycznie	<ul style="list-style-type: none"> • metaplan (diagnoza sytuacji i możliwości rozwiązania problemu: „szarej strefy”, „korupcji”, „mobbingu”), • metoda plakatowa, • burza mózgów (jak rozwiązać problem korupcji, szarej strefy itd.) • praca w grupach (tworzymy kodeks etyczny hotelarza, kelnera, barmana, kucharza, sprzedawcy, biznesmena...), • dyskusja (co by było, gdybyśmy wszyscy postępowali nieetycznie? Jak się nie poddać nieuczciwej reklamie?)wykład, pogadanka.
8. Funkcjonuję w państwie	<ul style="list-style-type: none"> • symulacja (debaty budżetowej), • debata za i przeciw (Czy jesteś za państwem opiekuńczym? Rybę czy wędkę?) • burza mózgów (Jak walczyć z bezrobociem?) • ankiety i wywiady z pracownikami urzędu miasta, urzędu pracy (Punkt Pośrednictwa i ewidencji w Polanicy – Zdroju), klubu pracy (Klub Pracy w Kłodzku), • wywiad z zaproszonym na zajęcia pracownikiem Młodzieżowego Centrum Karieri (w Ołdrzychowicach Kłodzkich).
9. Funkcjonuję w świecie	<ul style="list-style-type: none"> • Debata za i przeciw (czy jesteś za globalizacją?), • analiza kosztów i korzyści (plusy i minusy przystąpienia Polski do Unii Europejskiej), • dyskusja.

4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Wskazane jest, aby zajęcia dydaktyczne były prowadzone w przystosowanych pomieszczeniach, z wykorzystaniem najnowocześniejszego wyposażenia dydaktycznego. Zajęcia z podstaw przedsiębiorczości powinny odbywać się

w pracowni wyposażonej w funkcjonalne stoliki uczniowskie, które można dowolnie ustawiać w zależności od organizacji zajęć. Część zajęć wymaga dodatkowo dostępu do pracowni komputerowej, niektóre także dostępu do Internetu.

Pracownia powinna być wyposażona w:

- stolik pod projektor,
- projektor,

- ekran,
- stanowisko komputerowe lub laptop,
- tablicę szkolną, najlepiej tryptyk,
- telewizor z odtwarzaczem DVD,
jak też:
 - podręczniki, prasę, literaturę fachową, wybrane akty prawne,
 - druki, formularze (m.in. zgłoszenie podjęcia działalności gospodarczej, wniosek o otwarcie rachunku bankowego, wniosek o uzyskanie REGON, formularze zgłoszeniowe i rozliczeniowe ZUS, deklaracje podatkowe, faktury VAT i korygujące VAT, rachunki, czeki, weksle, polecenia przelewu), wzory ewidencji: PKPiR, przychodów, zakupów, sprzedaży,
- EduRom Multimedialne lekcje do przedsiębiorczości,
- filmy szkoleniowe DVD:
 - Dopiąć swego czyli jak wyznaczać i osiągać swoje cele?
 - Czy nadają się na przedsiębiorcę?
 - Zakładam firmę.
 - Poczucie własnej wartości.
 - Techniki negocjacji.
 - Savoir – vivre w pracy.
 - Jak wyrzeźić dobre wrażenie na innych?
 - Mowa ciała w praktyce.
 - Wystąpienia publiczne.
 - Jak pokonać stres?
 - Lider – jak przewodzić ludziom?
 - Gdzie i jak szukać pracy?
 - Rozmowa kwalifikacyjna.

Proponuje się, w poszczególnych działach nauczania, następujące wykorzystanie pomocy dydaktycznych:

Dział nauczania	Pomoce dydaktyczne
1. Moja wiedza o sobie	<ul style="list-style-type: none"> • Odtwarzacz DVD i telewizor. • Płyta DVD z filmem: „Poczucie własnej wartości”; • Płyta DVD z filmem: „Jak pokonać stres?”

<p>2. Poznają gospodarkę rynkową</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zestaw komputerowy 1 – stanowiskowy. • Projektor. • Materiał dydaktyczny zawarty w programie eduROM <p>Multimedialne lekcje: „Potrzeby, dobra, usługi i zasoby” „Istota gospodarki rynkowej” „Formy rynku” „Funkcjonowanie rynku. Prawo popytu i podaży” dział II. Rola państwa i główne problemy w gospodarce rynkowej 1. Pieniądz i inflacja 2. Bank centralny i banki komercyjne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Karta płatnicza i kredytowa. <p>• Prezentacje w programie Power Point (prace własne nauczyciela): Czym różni się karta kredytowa od płatniczej?, Prawo popytu i podaży.</p>
<p>3. Moje gospodarstwo domowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zestaw komputerowy 1 – stanowiskowy. • Materiał dydaktyczny zawarty w programie eduROM <p>Multimedialne lekcje: dział IV. Moje gospodarstwo domowe „Budżet gospodarstwa domowego” „Moje podatki. Wypełniamy PIT” „Moje ubezpieczenia” „Prawa konsumentów” dział II. Rola państwa i główne problemy w gospodarce rynkowej „Pieniądz i inflacja” (jeśli nie wykorzystano w dziale programu: Poznają gospodarkę rynkową) „Bank centralny i banki komercyjne” (jeśli nie wykorzystano w dziale programu: Poznają gospodarkę rynkową)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formularze PIT. <p>• Prezentacja (własna) w programie Power Point: „Usługi bankowe dla ludności”.</p>
<p>4. Chcę podjąć pracę zawodową</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zestaw komputerowy 1 – stanowiskowy, • Materiał dydaktyczny zawarty w programie eduROM <p>Multimedialne lekcje: dział III. Człowiek przedsiębiorczy: „Jak znaleźć dobrą pracę?” dział V. Przedsiębiorstwo „Pracodawca i pracownik”.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odtwarzacz DVD i telewizor. • Płyta DVD z filmem: „Gdzie i jak szukać pracy?”; • Płyta DVD z filmem: „Przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej”; • Płyta DVD z filmem: „Jak wywrzeć dobre wrażenie na innych?”; • Płyta DVD z filmem: „Wystąpienia publiczne”; • Płyta DVD z filmem: „Planowanie kariery czyli jak wybrać zawód?”

<p>5. A może własna firma?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zestaw komputerowy 1 – stanowiskowy, • Materiał dydaktyczny zawarty w programie eduROM <p>Multimedialne lekcje: dział III. Człowiek przedsiębiorczy „Jak być przedsiębiorczym?” „Zakładam własną firmę. Rejestracja działalności gospodarczej” dział V. Przedsiębiorstwo „Organizacja pracy i zarządzanie małą firmą” „Formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw” „Istota i znaczenie marketingu. Instrumenty promocji” „Rachunkowość i kapitał w firmie” „Pracodawca i pracownik”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odtwarzacz DVD i telewizor. • Płyta DVD z filmem: „Czy nadaję się na przedsiębiorcę?”; • Płyta DVD z filmem: „Zakładam firmę”; • Płyta DVD z filmem: „Savoir – vivre w pracy”; • Płyta DVD z filmem: „Mowa ciała w praktyce”; • Płyta DVD z filmem: „Lider - jak przewodzić ludziom?”; • Program multimedialny: „Absolwent – zakładam firmę” – licencja wielostanowiskowa + przewodnik metodyczny (pracownia komputerowa). • Przepisy prawne. • Prezentacje w programie PowerPoint (prace własne nauczyciela): „Biznesplan”, „Druki i formularze potrzebne do założenia działalności gospodarczej”, „Koszty założenia działalności gospodarczej”, „Działalność gospodarcza krok po kroku”, „Koncesja, licencja, zezwolenie i inne...”
<p>6. Funkcjonuję w grupie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zestaw komputerowy 1 – stanowiskowy, • Materiał dydaktyczny zawarty w programie eduROM <p>Multimedialne lekcje: dział III. Człowiek przedsiębiorczy „Komunikacja interpersonalna i proces negocjacji”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odtwarzacz DVD i telewizor. • Płyta DVD z filmem: „Dopiąć swego, czyli jak wyznaczać i osiągać swoje cele?”; • Płyta DVD z filmem: „Techniki negocjacji”; • Płyta DVD z filmem: „Lider - jak przewodzić ludziom?” (jeśli nie wykorzystano filmu w dziale programu: A może własna firma?).
<p>7. Postępuję etycznie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Arkusze papieru, mazaki, guma mocująca, magnesy. • Przykładowy kodeks etyczny dla zawodu. • Przepisy prawne.
<p>8. Funkcjonuję w państwie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zestaw komputerowy 1 – stanowiskowy, • Materiał dydaktyczny zawarty w programie eduROM <p>Multimedialne lekcje: dział II. Rola państwa i główne problemy w gospodarce rynkowej „Pieniądz i inflacja” „Budżet państwa” „Bezrobocie - jego rodzaje, przyczyny i skutki” dział VI. Polska i jej współpraca międzynarodowa „Wskaźniki rozwoju gospodarczego”.</p>

<p>9. Funkcjonuję w świecie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zestaw komputerowy 1 – stanowiskowy, • Materiał dydaktyczny zawarty w programie eduROM <p>Multimedialne lekcje: dział VI. Polska i jej współpraca międzynarodowa „Transformacja polskiej gospodarki” „Polska w Unii Europejskiej” „Handel międzynarodowy” „Wskaźniki rozwoju gospodarczego” „Procesy globalizacji”.</p>
---------------------------------	--

4.5. Literatura przedmiotowa

1. Bryś J., Bryś R., Zarządzanie firmą, Wydawnictwo Format – AB, Warszawa 2002.
2. Ekonomia stosowana, red.M. Belka, Łódź, 2008.
3. Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych, Olimpiada Przedsiębiorczości Wiedza, Umiejętności, Postawy, Warszawa, lipiec 2009.
4. Janiszewski S., Kołaczyk Z., Pietraszewski M., Rachunkowość przedsiębiorstw gastronomiczno – hotelarskich, Wydawnictwo eMPi2, Poznań 2000.
5. Książek K., Zbiór zadań z podstaw rachunkowości i finansów w hotelarstwie, Wydawnictwo REA, Warszawa 2008.
6. Mielczarczyk Z., Urbańska B., Gospodarka i rachunkowość w gastronomii, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne S.A., Warszawa 2002.
7. Niemierko B., Ocenianie szkolne bez tajemnic, WSiP, Warszawa 2002.
8. Szempruch J., Założenia, zasady opracowania i modyfikacji programu kształcenia kompetencji kluczowych w zakresie przedsiębiorczości, WSEiI w Lublinie, Lublin 2009.
9. Szwajor J., Zakładam własną firmę, Wydawnictwo Ekonomiczne Hermes, Kielce, grudzień 2004.
10. Ustawy i rozporządzenia.

5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny

5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości

Dział programowy	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
Moja wiedza o sobie	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie i wymienia rodzaje osobowości, • określa słabe i mocne strony własnej osobowości, • wymienia cechy osoby przedsiębiorczej, • rozpoznaje cechy osobowości człowieka przydatne w zawodach usługowych, • ocenia sytuację trudną i możliwość wyjścia z niej, • odróżnia asertywność od agresji i uległości, • definiuje pojęcie stresu, • wymienia sposoby opanowania stresu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonuje trafnej i uzasadnionej samooceny, • uzasadnia związek osobowości z wyborem zawodu, • objaśnia techniki relaksacyjne i potrafi je zastosować, • wybiera sposób asertywnego zachowania w różnych sytuacjach.
Poznaję gospodarkę rynkową	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: dobra, usługi, zasoby ekonomiczne, rynek, • wyjaśnia, na czym polega zjawisko rzadkości, • wyjaśnia znaczenie rynku i jego funkcje, • wymienia rodzaje rynków, • wyjaśnia pojęcie rynku kapitałowego, • wymienia zasady funkcjonowania rynku w gospodarce rynkowej, • wskazuje różnice w funkcjonowaniu gospodarki rynkowej i centralnie planowanej, • wyjaśnia pojęcia: popyt, podaż, cena, równowaga rynkowa, • podaje prawo popytu i podaży, • wymienia czynniki wpływające na popyt i podaż, • wyznacza punkt równowagi rynkowej i cenę równowagi, • identyfikuje czynniki wpływające na popyt i podaż usług turystycznych, szczególnie na terenie Ziemi Kłodzkiej, • określa rolę NBP jako banku centralnego, • określa pojęcia: pieniądz, barter, bank, bank centralny, • wymienia podstawowe cechy i funkcje pieniądza, • rozróżnia pieniądz gotówkowy i bezgotówkowy. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia na przykładach, na czym polega koszt alternatywny, • wyjaśnia działanie mechanizmu rynkowego na konkretnym przykładzie, • ilustruje prawo popytu i podaży na wykresie, • odczytuje z wykresu nadwyżkę i niedobór towarów, • wskazuje konsekwencje nadwyżki lub niedoboru towarów, • wykreśla na wykresie elastyczność i zmiany popytu, • objaśnia wpływ ceny na popyt i podaż dóbr i usług, • porównuje banki w Polsce, • porównuje pieniądz gotówkowy, bezgotówkowy i elektroniczny, • porównuje kartę płatniczą i kredytową.

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Mojе gospodarstwo domowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia motywy działania człowieka, • wymienia motywy aktywności zawodowej, • określa rodzaje potrzeb człowieka, • definiuje pojęcie gospodarstwa domowego, • wyjaśnia pojęcie budżetu gospodarstwa, • wymienia źródła dochodów i rodzaje wydatków gospodarstwa domowego, • wymienia rodzaje papierów wartościowych, • podaje sposoby inwestowania własnych pieniędzy, • wymienia zadania banków komercyjnych, • wyjaśnia pojęcie pozabankowych instytucji finansowych, • wymienia firmy ubezpieczeniowe, • dokonuje podziału ubezpieczeń, • wyjaśnia znaczenie ubezpieczeń zdrowotnych, • określa pojęcie giełdy i rynku kapitałowego, • objaśnia znaczenie giełdy i Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, • wymienia podstawowe indeksy giełdowe, • wymienia instytucje rządowe i pozarządowe zajmujące się ochroną konsumentów, • wymienia podstawowe prawa konsumentów, • podaje zasady reklamacji towarów. 	<ul style="list-style-type: none"> • projektuje własne cele i zadania, • określa strukturę źródeł utrzymania i wydatków własnej lub fikcyjnej polskiej rodziny, • analizuje sytuację budżetową własnego gospodarstwa domowego, • ocenia zdolność kredytową rodziny, • porównuje usługi dla ludności i przedsiębiorstw świadczone w różnych bankach, • wypełnia wniosek o otwarcie rachunku bankowego, • oblicza odsetki od założonej lokaty, • wypełnia wniosek kredytowy, • analizuje możliwości inwestowania papierów wartościowych, • ocenia ryzyko inwestowania na giełdzie, • planuje wydatki w zależności od posiadanych własnych zasobów, • rozlicza się z fikcyjnego podatku dochodowego, • analizuje funkcje ubezpieczeń, • klasyfikuje ubezpieczenia, • ocenia wagę ubezpieczeń społecznych, • objaśnia system zabezpieczenia emerytalnego w Polsce, • wybiera fundusz emerytalny na podstawie dostępnych aktualnych informacji, • analizuje i porównuje oferty ubezpieczeń majątkowych różnych firm ubezpieczeniowych, • formułuje pismo i symuluje reklamację u sprzedawcy.
---	---	--

Chcę podjąć pracę zawodową	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia motywy aktywności zawodowej, • rozróżnia aktywne i pasywne metody poszukiwania pracy, • podaje możliwości znalezienia pracy osób młodych, • identyfikuje instytucje wspierające osoby poszukujące pracy, • podaje adresy i telefony instytucji na Ziemi Kłodzkiej zajmujących się wspieraniem osób poszukujących pracy, • wskazuje najczęściej stawiane wymagania pracownikom branży turystycznej, w tym gastronomicznej, w środowisku lokalnym, • omawia zasady pisania CV i listu motywacyjnego, • sporządza prosty życiorys zawodowy i formułuje list motywacyjny, • wyjaśnia pojęcie stosunku pracy i jego cechy, • podaje podstawowe przepisy prawa dotyczące zatrudnienia, • wymienia formy zatrudniania pracowników, • wymienia prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy, • wymienia formy wypowiedzenia i rozwiązania stosunku pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> • projektuje etapy organizowania własnej pracy zawodowej, • wyznacza sobie cele i zadania, • ocenia skuteczność aktywnych i pasywnych metod poszukiwania pracy, • dokonuje analizy ogłoszeń prasowych, • ocenia ogłoszenia prasowe pod kątem ich wiarygodności i przydatności, • formułuje własne ogłoszenie jako osoby poszukującej pracy w branży gastronomicznej, • określa i porównuje sylwetkę pracownika branży gastronomicznej: kucharza, kelnera, technika organizacji usług gastronomicznych, • prowadzi rozmowę telefoniczną z potencjalnym pracodawcą, • przygotowuje dokumenty niezbędne w ubieganiu się o pracę w odniesieniu do różnych sytuacji i stanowisk pracy, • wybiera sposób przygotowania się do rozmowy kwalifikacyjnej z przyszłym pracodawcą, • prowadzi rozmowę kwalifikacyjną z pracodawcą w warunkach symulowanych, • charakteryzuje formy zatrudniania pracowników, • porównuje treść umów o pracę wskazując wady i zalety tych umów, • rozróżnia skutki wypowiedzenia i rozwiązania stosunku pracy, • sprawnie posługuje się kodeksem pracy, • wykazuje specyfikę pracy osób niepełnosprawnych, kobiet w ciąży i osób młodocianych.
----------------------------	---	---

<p>A może własna firma?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje klasyfikację przedsiębiorstw według form własności, rodzaju i rozmiaru prowadzonej działalności, • definiuje pojęcia: osoba fizyczna, osoba prawna, przedsiębiorstwo, • wymienia źródła finansowania przedsiębiorstw, • wymienia sposoby inwestowania kapitału, • objaśnia pojęcie majątku, kosztów, przychodów, aktywów i pasywów przedsiębiorstwa, • omawia zasady rozliczeń finansowych przedsiębiorstwa, • definiuje biznesplan, • wskazuje celowość sporządzania biznesplanu, • wymienia elementy biznesplanu, • podaje podstawę prawną prowadzenia działalności gospodarczej, • wyjaśnia procedurę podjęcia działalności gospodarczej, • wymienia instytucje w powiecie kłodzkim i w województwie dolnośląskim konieczne do zarejestrowania firmy gastronomicznej w Polanicy – Zdroju lub okolicy, • wskazuje zalety i wady wybranych form działalności gospodarczej, • uzasadnia rolę przedsiębiorstwa w gospodarce rynkowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • dobiera właściwą formę organizacyjno - prawną do rodzaju prowadzonej działalności, • określa aktywa i pasywa przedsiębiorstwa, szczególnie w odniesieniu do działalności gastronomicznej, • dokonuje prostych obliczeń dotyczących wyniku finansowego przedsiębiorstwa, • porównuje opłacalność przedsięwzięcia gospodarczego w kontekście wydatków i przychodów, zysku i ryzyka, • sporządza biznesplan odnośnie podanych prostych założeń, na przykładzie punktu gastronomicznego, • przygotowuje dokumenty do założenia i prowadzenia firmy cateringowej, • określa procedury w celu podjęcia działalności gospodarczej przez osobę fizyczną - z uwzględnieniem działalności gastronomicznej.
<p>Funkcjonuję w grupie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje role pełnione w grupie, • podaje pojęcie konfliktu, • wymienia przyczyny powstawania konfliktów w grupie, • wymienia zasady pracy w zespole, • wymienia korzyści pracy zespołowej, • rozpoznaje cechy dobrej grupy, • wymienia czynniki niezbędne do prawidłowego komunikowania się, • podaje przykłady różnych komunikatów. 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje podstawowe zasady pracy w zespole, • porównuje sposoby rozwiązywania konfliktów, • prowadzi negocjacje, • wyznacza sobie cele i zadania, • kieruje pracą w zespole, • podejmuje decyzje w grupie, • interpretuje różne komunikaty.
<p>Postępuję etycznie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie wolności gospodarczej, • wyjaśnia pojęcie szarej strefy i korupcji, • wyjaśnia pojęcie lobbingu, • definiuje pojęcie mobbingu, • wymienia przejawy mobbingu, • podaje przykłady zachowań nieetycznych, • wskazuje nieetyczne zjawiska w funkcjonowaniu rynku, • wymienia problemy ochrony rynku i konkurencji. 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia i podaje przykłady zachowań etycznych i nieetycznych w roli pracodawcy i pracownika, • wymienia sposoby przeciwdziałania mobbingowi, • analizuje i wykrywa cechy nieuczciwej reklamy, • opracowuje projekt reklamy produktu gastronomicznego z zachowaniem etyki zawodowej.

Funkcjonując w państwie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie państwa, • wymienia podstawowe funkcje ekonomiczne państwa, • identyfikuje podstawowe wskaźniki makroekonomiczne (PKB, PNB -nominalny i realny oraz w przeliczeniu na jednego mieszkańca, dochód narodowy, inflacja, bezrobocie), • wyjaśnia pojęcie wzrostu gospodarczego, • wyjaśnia pojęcie budżetu państwa, • rozróżnia zasady polityki budżetowej, • wymienia źródła finansowania budżetu państwa, • podaje przykłady wydatków państwa, • wyjaśnia pojęcie deficytu budżetowego, nadwyżki budżetowej i długu publicznego, • wyjaśnia pojęcie mienia komunalnego, • wyjaśnia pojęcie rynku pracy, • rozpoznaje przyczyny bezrobocia w Polsce, • wymienia instytucje wspomagające aktywne poszukiwanie pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje skutki interwencjonizmu państwowego, • porównuje koncepcje roli państwa w gospodarce rynkowej, • analizuje czynniki i granice wzrostu gospodarczego, • ocenia przejawy kryzysu w gospodarce, • wykazuje wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na gospodarkę kraju i życie społeczne, • analizuje i ocenia źródła finansowania budżetów lokalnych, na przykładzie miasta i gminy Polanica – Zdrój i gmin sąsiednich, • analizuje i ocenia przykłady wydatków samorządów, na przykładzie miasta i gminy Polanica – Zdrój i gmin sąsiednich • podaje rodzaje i strukturę bezrobocia, • wykazuje zmiany na rynku pracy, • porównuje aktywne i pasywne formy walki z bezrobociem, • proponuje aktywne formy walki z bezrobociem na przykładzie własnej gminy.
Funkcjonując w świecie	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia formy powiązań gospodarczych Polski z zagranicą, • wskazuje przejawy globalizacji gospodarki, • wymienia przykłady działań ruchu antyglobalistycznego, • identyfikuje eksport i import towarów i usług, • rozpoznaje problemy ekonomiczne współczesnego świata. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zagadnienie międzynarodowego podziału pracy i przepływu pracowników, • podaje przykłady międzynarodowych umów gospodarczych, • wyciąga wnioski z korzyści i zagrożeń wynikających ze współpracy Polski z Unią Europejską, • ocenia korzyści i zagrożenia globalizacji gospodarki międzynarodowej, • analizuje przepływ kapitału, • analizuje i ocenia uczestnictwo Polski w międzynarodowych organizacjach gospodarczych.

5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów

Przed przystąpieniem do realizacji treści kształcenia, należy zdiagnozować stan wiedzy uczniów, głównie poprzez sprawdzenie umiejętności posługiwania się pojęciami oraz wykorzystania wiedzy do opisu zjawisk i faktów.

W zależności od metod i technik nauczania, jak też treści edukacyjnych, a w nich kompetencji przedsiębiorczości, można zastosować różnorodne sposoby sprawdzania osiągnięć ucznia.

Będą to:

- wypowiedzi ustne:
 - aktywność ucznia na lekcjach i innych zajęciach w ramach programu, np. wywiadach z przedstawicielami instytucji;
 - przedstawione na bieżąco wiadomości, umiejętności i widoczne postawy własne lub nabyte w czasie zajęć;
 - wygłoszone, samodzielnie opracowane, referaty;
 - zaprezentowane na forum klasy prace domowe;
 - opinie, sądy, wnioski, argumenty - wygłoszone indywidualnie podczas zajęć przeprowadzonych np. metodą dyskusji, debaty;
 - aktywny udział w zajęciach z wykorzystaniem metod symulacyjnych;
 - przedstawienie wyników pracy zespołowej;
 - autoprezentacja;
 - prezentacja danego zagadnienia na forum klasy, szkoły, szerszej publiczności;
- prace pisemne:
 - sprawdziany wiedzy: testy, kartkówki;
 - samodzielnie opracowana notatka z zajęć;
 - przygotowane w domu lub na lekcji prace pisemne;
 - indywidualne lub zespołowe opracowania danych zagadnień;
 - pisemne opracowania projektów indywidualnych lub zespołowych, raportów z wykonania zadań;
 - opracowanie planu pracy, schematu, plakatu, krzyżówki tematycznej, ankiety i innych zadań w ramach prac indywidualnych lub zespołowych;
 - uczestnictwo w olimpiadach i konkursach tematycznie związanych z przedmiotem podstawy przedsiębiorczości.

Tabela poniżej prezentuje kategorie oceny osiągnięć uczniów oraz formy ich sprawdzania. W kolumnie „waga” zaznaczono istotność oceny i jej wpływ na ocenę semestralną lub roczną.

Przedmiot oceny	Forma oceny	Waga
Wiedza ucznia	Sprawdzian	3
	Kartkówka, odpytywanie	1
	Ćwiczenia wykonywane na lekcji	1
	Praca domowa	1
	Aktywność na lekcji	1
Umiejętność poszukiwania wiadomości	Portfolio	3
	Przygotowanie prezentacji na dany temat	2
	Przygotowanie referatu	1
Umiejętność praktycznego działania	Praca w grupie	1
	Projekt uczniowski na skalę klasy	2
	Projekt uczniowski na skalę szkoły	3
	Projekt uczniowski w środowisku lokalnym	4
	Udział w konkursie przedmiotowym	3
	Wyróżnienie się w konkursie przedmiotowym	4
	Uczestniczenie w zajęciach pozalekcyjnych	3
Umiejętność komunikowania się	Autoprezentacja	2
	Sporządzenie CV i listu motywacyjnego	2
	Odgrywanie ról, symulowanie scenek	2
	Prezentowanie, argumentowanie poglądów	2
Prezentowanie postawy przedsiębiorczej	Uczestnictwo w działaniach o charakterze przedsiębiorczym	3
	Inicjowanie działań o charakterze przedsiębiorczym	4

Na podstawie tabeli oraz ocen cząstkowych otrzymanych przez ucznia wystawiona zostanie ocena semestralna (roczna) wg następującego wzoru oraz zamieszczonego poniżej zestawienia:

$(\text{suma stopni wagi } 1) + (\text{suma stopni wagi } 2) \times 2 + (\text{suma stopni wagi } 3) \times 3 + (\text{suma stopni wagi } 4) \times 4$

Wynik = -----

$(\text{liczba stopni wagi } 1) + (\text{liczba stopni wagi } 2) \times 2 + (\text{liczba stopni wagi } 3) \times 3 + (\text{liczba stopni wagi } 4) \times 4$

Wynik

do 1,60

od 1,61 do 2,60

od 2,61 do 3,60

od 3,61 do 4,60

od 4,61 do 5,60

od 5,61 do 6,00

Ocena semestralna lub roczna

Niedostateczna

Dopuszczająca

Dostateczna

Dobra

Bardzo dobra

Celująca

W przypadku prac pisemnych zastosowany zostanie punktowy sposób oceniania z przeliczeniem na procentową realizację zadania, odpowiedzi, polecenia:

Sprawdziany, prace klasowe		Kartkówki:	
ocena:		ocena:	
0% - 29%	- niedostateczna	0% - 49%	- niedostateczna
30% - 47%	- dopuszczająca	50% - 59%	- dopuszczająca
48% - 64%	- dostateczna	60% - 74%	- dostateczna
65% - 81%	- dobra	75% - 89%	- dobra
82% - 98%	- bardzo dobra	90% - 100%	- bardzo dobra
99% - 100%	- celująca		

Oprócz oceny osiągnięć ucznia, dokonywanej przez nauczyciela, sprawdzane będą efekty pracy nad kształceniem kompetencji przedsiębiorczości poprzez samoocenę uczniów. Do określonych zajęć będą zastosowane odpowiadające im karty samooceny.

Przykłady takich kart zamieszczono poniżej:

Karta samooceny kompetencji przedsiębiorczości ucznia			
Kryteria oceny	Tak	Częściowo	Nie
1. Czy byłem(am) zaangażowany(a) w układanie planu pracy przez grupę ?			
2. Czy czynnie i z zaangażowaniem uczestniczyłem(am) w wykonaniu zadania ?			
3. Czy zastanawiałem(am) się nad propozycjami i argumentami innych członków grupy ?			
4. Czy starałem(am) się wpływać na decyzje grupy ?			
5. Czy unikałem(am) tworzenia sytuacji konfliktowych w grupie?			
6. Czy starałem(am) się pomóc innym członkom grupy ?			
7. Czy jestem zadowolony(a) ze swojej pracy w zespole ?			
Moja praca zasługuje na ocenę (oceni w skali 1-6)			
Moje refleksje i uwagi związane z pracą w zespole :			
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			

<p>1. Analiza SWOT mojej osobowości i zasobu umiejętności.</p> <p>S – MOCNE STRONY W – SŁABE STRONY</p> <p>w ocenie własnej w ocenie kolegów w ocenie własnej w ocenie kolegów</p> <p>O – SZANSE, MOŻLIWOŚCI</p> <p>T - ZAGROŻENIA</p>
<p>2. Wskażę 3 najważniejsze dla mnie motywy mojej przedsiębiorczości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • chęć bycia najlepszym • chęć wybicia się • chęć wzbogacenia się • chęć zaimponowania • wygoda • dla zasług • obawa przed niepowodzeniami • ambicje • •
<p>3. Potrafię wymienić 4 najważniejsze dla mnie wartości:</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>4. Na podstawie zadania 1 dokonam wyboru tych moich słabych stron, na które mam osobisty wpływ, gdyż widzę możliwość ich zminimalizowania lub wyeliminowania:</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>5. W skali 1 – 6 oceniam:</p> <ul style="list-style-type: none"> • moje zdolności przedsiębiorcze • moją samoakceptację • moją asertywność • umiejętność radzenia sobie ze stresem <p>.....punktów</p> <p>..... punktów</p> <p>..... punktów</p> <p>..... punktów</p>
<p>6. Mój komentarz:.....</p>

5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów

Poniżej zamieszczono przykłady sprawdzania wiedzy uczniów z wykorzystaniem testów;

Przykład testu sprawdzającego wiedzę z tematu:

Sytuacje kryzysowe w gospodarce rynkowej (bezrobocie)

Zaznacz jedną z odpowiedzi, za prawidłowo wskazaną odpowiedź uzyskasz 1 pkt.

1. Bezrobocie występuje wtedy, gdy:
 - a. jest więcej miejsc pracy niż poszukujących pracy
 - b. jest więcej poszukujących pracy niż miejsc pracy
 - c. jest tyle samo poszukujących pracy co miejsc pracy
 - d. co drugi zatrudniony może utracić miejsce pracy
2. Zasoby siły roboczej tworzą:
 - a. wszystkie osoby, które pracują
 - b. wszyscy ci, którzy pracują lub gotowi są pracować
 - c. wszyscy ci, którzy ukończyli 18 lat
 - d. wszyscy ci, którzy ukończyli co najmniej szkołę średnią
3. Powiatowy Urząd Pracy nie pozbawia statusu bezrobotnego, jeśli bezrobotny:
 - a. nie stawiał się w wyznaczonym terminie i powiadomił w ciągu 7 dni o przyczynie niestawienia się
 - b. nie stawiał się w wyznaczonym terminie i nie powiadomił w ciągu 7 dni o przyczynie niestawienia się
 - c. nie stawiał się w wyznaczonym terminie i podjął pracę „na czarno”
 - d. nie stawiał się w wyznaczonym terminie i wyjechał z Polski bez powiadomienia urzędu
4. Stopę bezrobocia mierzy się stosunkiem liczby osób:
 - a. poszukujących pracy do liczby osób aktywnych zawodowo
 - b. poszukujących pracy do liczby osób zatrudnionych
 - c. zdolnych do pracy do zasobów siły roboczej
 - d. w wieku produkcyjnym do ogółu ludności
5. Bezrobocie strukturalne spowodowane jest:
 - a. sztywnymi płacami
 - b. małą mobilnością ludności
 - c. postępem technologicznym
 - d. nadmiarem zawodów, na które nie ma zapotrzebowania w gospodarce
6. Powiatowy Urząd Pracy w ramach podnoszenia kwalifikacji zawodowych bezrobotnych, organizuje:
 - a. studia magisterskie
 - b. praktyki zawodowe
 - c. kursy dokształcające
 - d. szkoły policealne

7. Osoby bezrobotne kierowane są do prac interwencyjnych przez:
 - a. Wojewódzki Urząd Pracy
 - b. Naczelną Radę Zatrudnienia
 - c. Ministra Pracy i Polityki Społecznej
 - d. Powiatowy Urząd Pracy
8. Architekt jest bezrobotny, ponieważ odszedł z pracy we Wrocławiu, aby znaleźć sobie lepiej płatną posadę w Warszawie. Jaki to jest rodzaj bezrobocia?
 - a. bezrobocie technologiczne
 - b. bezrobocie frykcyjne
 - c. bezrobocie strukturalne
 - d. bezrobocie sezonowe
9. Osobą bezrobotną jest:
 - a. osoba ucząca się w systemie dziennym
 - b. rolnik posiadający gospodarstwo powyżej 2 ha przeliczeniowych
 - c. emeryt
 - d. osoba nie wykonująca żadnej pracy zarobkowej oraz zdolna i gotowa do podjęcia pracy
10. Do aktywnych form walki z bezrobociem nie zalicza się:
 - a. organizowania finansowanych przez państwo robót publicznych
 - b. prac interwencyjnych organizowanych przez urzędy pracy
 - c. wypłacania zasiłków dla bezrobotnych
 - d. pomocy finansowej bezrobotnym otwierającym własną działalność gospodarczą.

Przykład testu sprawdzającego wiedzę z działu:

Chcę podjąć pracę zawodową

Zaznacz jedną z odpowiedzi, za prawidłowo wskazaną odpowiedź uzyskasz 1 pkt.

1. Podpisując umowę o pracę, pracownik wyraża zgodę na:
 - a. ustalone wynagrodzenie
 - b. zwolnienie chorobowe
 - c. urlop okolicznościowy
 - d. doskonalenie zawodowe
2. Prawa do urlopu wypoczynkowego nie posiada osoba zatrudniona na umowę:
 - a. o pracę na czas nieokreślony
 - b. o pracę na czas określony
 - c. o dzieło
 - d. o pracę na zastępstwo

3. Kodeks pracy zawiera przepisy dotyczące nawiązania z pracownikiem stosunku pracy na podstawie:
 - a. umowy zlecenia
 - b. umowy o pracę
 - c. umowy o dzieło
 - d. wolontariatu
4. Czas pracy przeciętnie w pięciodniowym tygodniu pracy nie może przekraczać:
 - a. 35 godzin
 - b. 40 godzin
 - c. 42 godzin
 - d. 45 godzin
5. Jeden z pracowników został ojcem. Może on skorzystać z:
 - a. 4 dni urlopu okolicznościowego
 - b. 2 dni urlopu okolicznościowego
 - c. 2 dni urlopu wychowawczego
 - d. 14 dni urlopu macierzyńskiego
6. Najpóźniej w ciągu 7 dni od rozwiązania umowy o pracę pracownik musi otrzymać:
 - a. informację o podatku dochodowym
 - b. premię uznaniową
 - c. wypowiedzenie pracy
 - d. świadectwo pracy
7. W życiorysie zawodowym nie podaje się informacji o:
 - a. ukończonej szkole średniej
 - b. ukończonych kursach zawodowych
 - c. stanie rodziny
 - d. ukończonych studiach
8. Wymiar urlopu pracownika zatrudnionego co najmniej 10 lat wynosi:
 - a. 24 dni
 - b. 18 dni
 - c. 26 dni
 - d. 30 dni
9. Pełnoletni uczeń szkoły średniej podjął w czasie wakacji pracę na podstawie umowy zlecenia. Zleceniodawca nie ma obowiązku:
 - a. zgłoszenia go do ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego
 - b. zapewnienia mu odpowiednich warunków pracy
 - c. wypłacenia ustalonego wynagrodzenia

- d. podpisania z nim umowy
10. Dodatkowym, szczególnym, atutem osoby poszukującej pracy na stanowisko technika organizacji usług gastronomicznych będzie:
- a. posiadanie prawa jazdy
 - b. umiejętność obsługi programu „Gastro”
 - c. umiejętność obsługi programu „Płatnik”
 - d. uregulowany stosunek do służby wojskowej
11. Absolwenci technikum organizacji usług gastronomicznych do okresu pracy, na podstawie którego ustala się wymiar urlopu wypoczynkowego, wliczają:
- a. 6 lat
 - b. 8 lat
 - c. 4 lata
 - d. 5 lat
12. W umowie ustalono, że po wykonaniu prac inwentarskich ulega ona rozwiązaniu. Zawarta umowa jest:
- a. umową zlecenia
 - b. umową o dzieło
 - c. umową na czas określony
 - d. umową na czas wykonania pracy
13. W odpowiedzi na zamieszczoną w prasie ofertę pracy, kandydat powinien złożyć:
- a. umowę o pracę
 - b. dokumenty aplikacyjne
 - c. informacje o stanie zdrowia
 - d. dowód osobisty lub paszport
14. Informacja, która nie powinna znaleźć się w CV, to:
- a. ostatnie miejsce zatrudnienia
 - b. umiejętności zawodowe
 - c. orientacja polityczna
 - d. ukończone szkoły
15. Ubezpieczenie społeczne jest obowiązkowe dla osób zatrudnionych na podstawie:
- a. umowy o pracę
 - b. umowy zlecenia
 - c. umowy o dzieło
 - d. umowy agencyjnej

16. Każdy pracownik nabywa prawo do pierwszego urlopu wypoczynkowego po przepracowaniu:
- 1 miesiąca
 - 3 miesięcy
 - 12 miesięcy
 - 6 miesięcy

Przykład testu ewaluacyjnego:

TEST sprawdzający wiedzę i umiejętności z podstaw przedsiębiorczości
Zaznacz jedną z odpowiedzi, za prawidłowo wskazaną odpowiedź uzyskasz 1 pkt.

- Chcąc założyć firmę odwiedzasz kolejno:
 - urząd gminy, urząd statystyczny, ZUS, bank, ...
 - urząd miasta, urząd statystyczny, urząd skarbowy, ZUS, ...
 - KRS, urząd statystyczny, bank, urząd skarbowy, ...
 - KRS, ZUS, urząd skarbowy, bank, ...
- Dokumentem odnoszącym się do faktu trwania stosunku pracy jest:
 - umowa o pracę
 - świadcstwo pracy
 - regulamin pracy
 - imienna lista płac
- Numer NIP uzyskuje się w:
 - urzędzie skarbowym
 - urzędzie statystycznym
 - urzędzie miasta i gminy
 - urzędzie pracy
- Cztery banki proponują Ci kredyt na kwotę 10 000,- zł.

BANK A	odsetki 15%	provizji brak
BANK B	odsetki 10%	provizja 500,-zł
BANK C	odsetki 10%	provizja 1%
BANK D	odsetki 9%	provizja 100,- zł

Wybierz ofertę najkorzystniejszą:

- BANK A
- BANK B
- BANK C
- BANK D

5. Kto wystawił poniższy dokument?

Hurtownia Wędlin 00-950 Warszawa, ul. Krótka 15 NIP 875-963-12-20 REGON 456963850	KASA PRZYJMIE 20 05 2012 dzień – miesiąc - rok	Nr		102/12
		KP		
Od kogo: Patrycja Nowak		Winien Kasa		Ma Konto
		zł		numer
Za co: zapłata za fakturę VAT99/12		165,	60	
Kwota słownie: sto sześćdziesiąt pięć złotych 60/100		Razem 165, 60		
Wystawił	Zatwierdził	Raport kasowy	Kwotę powyższą otrzymałem	
B.Kowalska	Malinowska	Nr. 10, poz. 12	B.Kowalska	

- A. Bogumiła Kowalska
 - B. Barbara Malinowska
 - C. Patrycja Nowak
 - D. Krystyna Laskowska
6. Zgodnie z prawem popytu, wzrost ceny danego dobra powoduje, że:
- A. nabywcy zwiększają zakupy
 - B. nabywcy ograniczają zakupy
 - C. producenci ograniczają produkcję
 - D. producenci zwiększają produkcję dóbr
7. Klauzulę „Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych celem przeprowadzenia procesu rekrutacyjnego” zawiera:
- A. umowa o pracę
 - B. dokumenty aplikacyjne
 - C. arkusz osobowy
 - D. zaświadczenie lekarskie poświadczające zdolność do wykonywania zawodu

8. Osoba fizyczna prowadząca jednoosobowe przedsiębiorstwo podejmuje i wykonuje działalność gospodarczą w oparciu o przepisy:
- kodeksu pracy
 - ustawy - Kodeks Spółek Handlowych
 - ustawy o swobodzie działalności gospodarczej
 - kodeksu spółek handlowych

9. Na podstawie tabeli określ, ile dni urlopu ma do wykorzystania Jan Zaległy

Rodzaj urlopu	Należne dni urlopu	Wykorzystane dni urlopu
Okolicznościowy	2	2
Wypoczynkowy	26	10
Opieka nad dzieckiem do lat 14	2	
Na żądanie	2	
Zaległy		

- 14 dni
 - 16 dni
 - 18 dni
 - Nie można ustalić
10. Jeśli nie zdałeś matury, a chcesz kontynuować naukę to właściwa dla Ciebie będzie:
- Szkoła wyższa
 - Uczelnia licencjacka
 - Szkoła policealna
 - Nie możesz kontynuować nauki w szkole
11. Agencje zatrudnienia zajmują się:
- zatrudnianiem osób
 - poszukiwaniem pracowników tymczasowych
 - pośrednictwem pracy
 - wszystkie powyższe odpowiedzi są prawidłowe
12. Podatek dochodowy liczony jest od dochodu, który stanowi:
- przychody – koszty uzyskania przychodów
 - przychody ze sprzedaży – koszty ich uzyskania
 - przychody – ulgi podatkowe
 - przychody + zwwyżki podatkowe
13. Rachunek zysków i strat zakłada, że należy porównać:
- zyski i straty
 - przychody i koszty
 - dochody i koszty

- D. podatek należny i naliczony
14. Najkorzystniejsza wysokość lokaty terminowej to:
- 2%
 - 2,5%
 - 3,5%
 - 4,5%
15. Dzięki zatrudnieniu pracownika na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony ma on przede wszystkim zaspokojone potrzeby:
- fizjologiczne
 - bezpieczeństwa
 - przynależności
 - uznania
16. Spółkę partnerską mogą założyć:
- dziennikarze
 - kominiarze
 - księgarze
 - pielęgniarki
17. Cena zamieszczona na otrzymanej od dostawcy fakturze, to:

Lp	Nazwa wyrobu, towaru lub usługi	Symbol PKWiU	J.m.	Ilość	Cena jedn. bez podatku	Wartość bez podatku	Podatek		Wartość z podatkiem
							%	Kwota	
1	Materiały dekoracyjne		kg	700	30,00	21 000	22	4 620	25 620,-
Razem						21 000	X	4 620	25 620,-
Do zapłaty 25 620 zł								zw	
Słownie zł/gr Dwaścieścia pięć tysięcy siedemset czterdzieści dwa złote 00/100						21 000	22	4 620	25 620,-
							7		
Podpis odbierającego Maria Lipińska						Podpis wystawiającego Zbigniew Chrzan			

- cena sprzedaży netto
 - cena sprzedaży brutto
 - cena zakupu netto
 - cena zakupu brutto
18. Akcja jest papierem wartościowym potwierdzającym:
- udzielenie pożyczki
 - udział w kapitale spółki akcyjnej
 - udział w kapitale Skarbu Państwa

D. zaciągnięcie pożyczki

19. Zgodnie z polskim prawem:

A. kredyty mogą być udzielane wyłącznie przez banki

B. oprocentowanie kredytów nie może przekraczać dwukrotności rocznej inflacji

C. kredyty mogą być zaciągane wyłącznie w złotych

D. państwo przejmuje spłatę kredytu w sytuacji niewypłacalności dłużnika

20. Inflacja objawia się:

A. spadkiem cen towaru

B. wzrostem ogólnego poziomu cen

C. wprowadzaniem cen urzędowych

D. brakiem popytu na towary

6. Ewaluacja programu nauczania

Zaplanowana w programie autorskim ewaluacja obejmie kilka aspektów programu, a prowadzona będzie na bieżąco, przez cały okres realizacji, z uwzględnieniem etapu wstępnego i końcowego. Ewaluacji dokonuje nauczyciel realizujący program autorski i uczestniczący w nim uczniowie. Ewaluowane aspekty, to:

- ocena jakości programu jako dokumentu,
- ocena jakości programu w trakcie realizacji i po jego zakończeniu ,
- opracowane narzędzia ewaluacji.

Celem niniejszej ewaluacji będzie zbadanie jakości programu, przedmiotem ewaluacji: zbadanie skuteczności pod kątem osiągniętych celów i efektywności zastosowanych treści i metod w motywowaniu uczniów do poznawania przedmiotu. Wyniki ewaluacji mają posłużyć przede wszystkim nauczycielowi realizującemu program autorski, ale może być także przydatny innym nauczycielom przedmiotu, jeśli po ewaluacji w trakcie realizacji programu oraz ewaluacji końcowej wyniki będą wskazywały na wysoką jego skuteczność.

W związku z tym, po modyfikacji uwzględniającej nową podstawę programową program będzie można wykorzystać także w przyszłości.

Prowadząc proces ewaluacji programu kształcenia kompetencji kluczowych w zakresie przedsiębiorczości nauczyciel realizujący program będzie więc mógł :

- ulepszyć strukturę programu,
- dodać lub usunąć pewne metody czy techniki pracy,

- podjąć decyzję w sprawie doboru składów grup uczniów uczestniczących w określonych zajęciach,
- ocenić skuteczność innowacyjności i sterować jej zakresem,
- ustalić, czy program spełni swoje zadanie przy zmienionych warunkach (np. inna liczebność klasy, inny nauczyciel prowadzący zajęcia, zmiana klasopracowni itp.).

Narzędziami ewaluacji będą: analiza dokumentacji, analiza SWOT programu, jako dokumentu, ankiety dla uczniów, wywiady z uczniami, testy, arkusze samooceny nauczyciela. Ewaluację wstępną rozpocznie wstępna ewaluacja programu jako dokumentu oraz zdiagnozowanie wiedzy uczniów w zakresie treści z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości (wiedza gimnazjalna) - wrzesień 2010.

W każdym semestrze prowadzenia zajęć dydaktycznych planuje się ewaluację w trakcie realizacji programu:

- testy i zadania sprawdzające na bieżąco wiadomości i umiejętności uczniów;
- testy i zadania na koniec semestru,
- ankietowanie uczniów, wywiady z uczniami,

Pod koniec roku szkolnego nauczyciel uczący dokonuje oceny realizacji programu:

- testy dla ucznia sprawdzające wiadomości z całego roku realizacji programu;
- zestawy zadań dla ucznia sprawdzające umiejętności z całego roku realizacji programu;
- ankietowanie uczniów,
- samoocenę nauczyciela;
- analizowanie dokumentacji.

Na koniec realizacji programu, w fazie podsumowującej, dokonana zostanie autoewaluacja nauczyciela dotycząca końcowych efektów realizacji programu, stwierdzająca, czy określone przez program cele zostały osiągnięte.

Raporty z ewaluacji będą przedstawiane dyrekcji szkoły po każdym semestrze realizacji programu.

Przykładowe narzędzia ewaluacji programu:

- Ewaluacja wstępna – zdiagnozowanie zamierzeń nauczyciela za arkusza diagnostycznego (badanie opracowanego programu autorskiego – dokumentu - przed jego realizacją)

OCENA PROGRAMU NAUCZANIA - arkusz diagnostyczny			
Lp	Wskaźniki	Tak	Nie
1	Czy program zawiera konieczne elementy i właściwą strukturę?
2	Czy program zawiera aktualną podstawę programową i uwzględniono wszystkie konieczne treści nauczania?
3	Czy cele programu są dostosowane do możliwości i zainteresowań uczniów?
4	Czy treści i metody programu są dostosowane do zainteresowań i możliwości uczniów?
5	Czy program zawiera treści umożliwiające <ul style="list-style-type: none"> • doskonalenie kompetencji kluczowych, • wykorzystanie wiedzy w praktyce, • korzystanie z różnych źródeł informacji?
6	Czy kluczowe kompetencje w zakresie inicjatywności i przedsiębiorczości są spójne z podstawą programową i standardami egzaminacyjnymi?
7	Czy program umożliwia indywidualizację pracy i wymagań wobec ucznia?
8	Czy program w równym stopniu kładzie nacisk na dostarczenie wiedzy, kształcenie umiejętności i postaw?
9	Czy zastosowano logiczny układ treści nauczania?
10	Czy program jest zgodny z koncepcją pracy szkoły?
11	Czy program zawiera treści innowacyjne?
Rekomendacja programu:			
.....			
..... podpis nauczyciela			

- Ewaluacja w trakcie realizacji i faza podsumowująca - dokonanie pomiaru osiągnięć uczniów i analiza bieżących i końcowych efektów realizacji programu, ocenienie go jako całości (diagnozowanie za pomocą ankietowania, czy określone przez program cele zostały osiągnięte); arkusz ewaluacji końcowej jako auto-ewaluacja nauczyciela realizującego program:

Ankieta			
Udziel odpowiedzi na pytania, wpisując znak „+” w odpowiedniej rubryce.			
Lp	Pytania	Tak	Nie
1.	Czy dzisiejsza lekcja była dla Ciebie interesująca ?		
2.	Czy dowiedziałeś/aś się czegoś nowego ?		
3.	Czy zdobyłeś/aś nowe umiejętności ?		
4.	Czy odpowiadała Ci atmosfera na lekcji?		
5.	Czy jesteś zadowolony/a z dzisiejszej lekcji ?		
6	Twoje dodatkowe sugestie:		
Dziękuję za wypełnienie ankiety!			

Przykładowa ankieta ewaluacyjna dla uczniów (badanie zostanie przeprowadzone po każdym semestrze):

Ankieta			
Odpowiedz na poniższe pytania zaznaczając krzyżykiem wybraną przez siebie odpowiedź: TAK lub NIE, na pozostałe pytania udziel krótkiej odpowiedzi:			
Lp	Pytania do uczniów	TAK	NIE
1	Czy chętnie uczestniczyłeś/aś w zajęciach?		
2	Czy przychodziłeś/aś na zajęcia przygotowany/ana?		
3	Czy odniosłeś/aś korzyści z uczestnictwa w zajęciach?		
4	Czy treści były według Ciebie przedstawione w sposób zrozumiały i interesujący?		
5	Czy forma prowadzenia zajęć była dla Ciebie ciekawa?		
6	Czy stosowane przez nauczyciela metody pracy pozwoliły Ci aktywnie uczestniczyć w zajęciach?		
7	Czy łączenie teorii z praktyką sprawiło, że omawiany materiał był dla Ciebie bardziej zrozumiały?		
8	Czy praca w zespole powodowała, że czułeś/aś się na zajęciach bardziej pewnie?		
9	Czy Twoim zdaniem praca w zespole przyczyniła się do integracji klasy?		
10	Czy proponowana przez nauczyciela forma zajęć rozwijała Twoją umiejętność samokształcenia?		
11	Czy w czasie zajęć mogłeś/aś samodzielnie zdobywać wiedzę?		
12	Czy w czasie zajęć mogłeś/aś samodzielnie podejmować decyzje?		
13	Czy mogłeś/aś obserwować rezultaty swojej pracy?		
14	Realizacja którego tematu / tematów podobała Ci się najbardziej?		
15	Które zagadnienia najbardziej zapadły Ci w pamięć?		
16	Które zagadnienia sprawiły Ci największą trudność?		
17	Które tematy lub zagadnienia były Twoim zdaniem zbędne i dlaczego?		
18	Jakich zagadnień Ci zabrakło?		
Dziękuję za wypełnienie ankiety!			

Test diagnostyczny dla uczniów technikum rozpoczynających naukę przedmiotu podstawy przedsiębiorczości

1. Oblicz, jakie odsetki zapłaci klient, który zaciągnął kredyt w wysokości 10 000 zł, oprocentowany 12% w stosunku rocznym, jeśli ma go spłacić jednorazowo po jednym roku.
2. Lokata bankowa jest oprocentowana w wysokości 7% rocznie, przy czym kapitalizacja odsetek następuje co kwartał. Zakładając lokatę bankową w kwocie 1000 zł na okres 2 lat, a potem ją likwidując, inwestor otrzyma:
 - a. 1140 zł
 - b. 1149 zł
 - c. 1121 zł
3. Jak określa się osobę, która pomaga rozwiązać konflikt, pośrednicząc pomiędzy jego stronami?
 - a. negocjator
 - b. mediator
 - c. komunikator
 - d. sędzia
4. W przypadku zrównoważonego budżetu państwa nagły wzrost wydatków państwa:
 - a. zawsze powoduje konieczność nakładania wyższych podatków.
 - b. skutkuje powstaniem deficytu budżetowego, o ile nie towarzyszy mu odpowiednio zwiększenie podatków lub wpływów z prywatyzacji.
 - c. może prowadzić do przejściowego wzrostu tempa wzrostu gospodarczego.
5. W sklepach ceny podawane są w złotych, co oznacza, że pieniądź pełni funkcję:
 - a. środka przechowywania wartości
 - b. środka spłaty zobowiązań
 - c. miernika wartości
 - d. środka wymiany
6. Instytucją Unii Europejskiej nie jest:
 - a. Parlament Europejski.
 - b. Komisja Europejska.
 - c. Rada Europy.
7. Przedsiębiorca, który chce założyć własną, jednoosobową firmę, musi w pierwszej kolejności udać się do:
 - a. ZUS-u
 - b. sądu rejonowego
 - c. banku

- d. urzędu gminy
- 8. Wydatki państwa przekraczające wysokość jego dochodów przyczyniają się do:
 - a. wzrostu deficytu budżetowego.
 - b. wzrostu długu publicznego.
 - c. wzrostu rentowności obligacji skarbowych.
- 9. Według przepisów prawnych bezrobotny to osoba:
 - a. zwolniona z pracy
 - b. poszukująca pracy na pół etatu
 - c. zarejestrowana w rejonowym urzędzie pracy
 - d. pozostająca bez pracy przez 6 miesięcy
- 10. Inflacja to:
 - a. wzrost cen towarów połączony ze spadkiem wartości pieniądza
 - b. wzrost kursów walut obcych
 - c. nadmierny wzrost cen towarów i usług
 - d. spadek kursów walut obcych
- 11. Przejściowe osłabienie złotego w stosunku do franka szwajcarskiego oznacza:
 - a. zwiększenie atrakcyjności zaciągania kredytów we franku szwajcarskim.
 - b. pogorszenie sytuacji osób spłacających kredyty zaciągnięte we franku szwajcarskim.
 - c. wzrost popytu w Polsce na importowane towary, za które płaci się we franku szwajcarskim.
- 12. Cena towaru to:
 - a. ilość pieniądza, jaką należy zapłacić za zakupione towary
 - b. kwota, która podana jest do zapłaty na paragonie
 - c. ilość pieniądza, jaką należy zapłacić za jednostkę tego towaru
 - d. kwota, jaką należy zapłacić po odliczeniu podatku VAT
- 13. Ilość towaru, jaką sprzedający dostarczają na rynek w danym czasie i danej cenie, określa się jako:
 - a. popyt
 - b. podaż
 - c. eksport
 - d. import
- 14. Rząd może przyczynić się do wzrostu wydajności pracy w gospodarce poprzez:
 - a. zwiększenie liczby przysługujących dni urlopu wypoczynkowego.
 - b. skrócenie okresu wypowiedzenia przysługującego pracownikowi.
 - c. wprowadzenie ułatwień dla osób rozpoczynających własną działalność gospodarczą.

Odpowiedzi:

Nr pyt.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Odp.	1200 zł	c	b	b,c	c	c	d	a,b,c	c	a	a,b	c	b	b,c

7. Scenariusz do zajęć

Poniżej podano przykładowe wykorzystanie scenariusza zajęć.

Temat: Funkcje państwa w gospodarce

(Pierwsza lekcja nowego działu)

Czas trwania: 1 jednostka lekcyjna (45 minut)

Cel główny: uczeń zna rolę państwa w gospodarce rynkowej, identyfikuje jego funkcje, rozumie wpływ polityki państwa na życie gospodarcze kraju i jego obywateli.

Szczegółowe cele kształcenia i wychowania:

Oczekiwane osiągnięcia ucznia (uczeń wie, rozumie, potrafi, wykazuje postawę):

- wyjaśnia pojęcie państwa,
- wymienia podstawowe funkcje ekonomiczne państwa,
- wyjaśnia pojęcie budżetu państwa,
- rozróżnia zasady polityki budżetowej,
- wyjaśnia pojęcie deficytu budżetowego, nadwyżki budżetowej i długu publicznego,
- wykazuje wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na gospodarkę kraju i życie społeczne,
- wykazuje skutki interwencjonizmu państwowego,
- porównuje koncepcje roli państwa w gospodarce rynkowej,
- wykazuje aktywne i świadome uczestnictwo jako obywatela państwa,
- wykazuje zainteresowanie życiem gospodarczym państwa i społeczności lokalnej,
- wykazuje wrażliwość na sytuacje nieetyczne w życiu gospodarczym państwa.

Metody / techniki nauczania: pogadanka, dyskusja, burza mózgów, praca w małych grupach, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne:

- Garbacik K., Żmiejkó M.: Czas na przedsiębiorczość – podręcznik i zeszyt ćwiczeń dla szkół ponadpodstawowych, WSZ PWN Łódź.
- Pojector multimedialny lub wizualizer, (ewentualnie foliogramy, rzutnik, prezentacja, załączniki);
- Zestaw komputerowy 1 – stanowiskowy.

- Materiał dydaktyczny zawarty w programie eduROM Multimedialne lekcje: dział II: Rola państwa i główne problemy w gospodarce rynkowej: „Budżet państwa”
Przebieg zajęć:

Faza zajęć	Metoda pracy	Sposób realizacji, czynności nauczyciela i uczniów	Uwagi
Wstępna – czynności organizacyjne, zmotywowanie uczniów do pracy	pogadanka	Nauczyciel omawia cele lekcji i zapisuje temat: „Funkcje państwa w gospodarce”. Następnie podaje zagadnienia do lekcji: 1. Pojęcie państwa 2. Funkcje wewnętrzne i zewnętrzne państwa 3. Pojęcie budżetu państwa, nadwyżki i deficytu budżetowego oraz długu publicznego 4. Zasady polityki budżetowej 5. Formy i skutki interwencjonizmu państwowego 6. Cele polityki gospodarczej państwa. Uczniowie notują w zeszytach.	
Główna – poznanie funkcji państwa	pogadanka	Nauczyciel pokazuje foliogram, następnie zadaje uczniom pytania, uczniowie odpowiadają: – Co to jest państwo ? – Jakie są funkcje państwa, w tym: funkcje ekonomiczne? Nauczyciel uzupełnia wypowiedzi uczniów. Podsumowuje. Uczniowie notują.	Zał.1. Foliogram
rozumowanie przez analogię, poznanie znaczenia pojęć,	pogadanka	W nawiązaniu do tematu związanego z budżetem państwa nauczyciel pyta uczniów o analogię z budżetem domowym (uczniowie odpowiadają): – czym jest budżet domowy, z czego się składa, jak określa się stan nadwyżki dochodów nad wydatkami i odwrotnie? Nauczyciel wyjaśnia podstawowe pojęcia związane z budżetem państwa: budżet państwa, nadwyżka budżetowa, deficyt budżetowy, dług publiczny, podatki, zasady budżetowe. Analiza materiału dydaktycznego „Budżet państwa ” Uczniowie sporządzają notatkę.	Zał.2. oraz eduRom: Budżet państwa
poznanie form interwencjonizmu państwowego i jego skutków	burza mózgow praca w małych grupach	Nauczyciel przedstawia formy interwencjonizmu państwowego – prezentacja w programie PowerPoint. Uczniowie notują. Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: – Jakie są/mogą być skutki nadmiernego interwencjonizmu państwa? Uczniowie podają pomysły, a wyznaczona osoba zapisuje je na tablicy. Nauczyciel dzieli klasę na małe grupy, poleca uporządkowanie odpowiedzi, sugeruje wskazanie mocnych i słabych stron interwencjonizmu państwa w różnych dziedzinach życia.	
Podsumowująca – cele polityki gospodarczej państwa	dyskusja	Nauczyciel stawia pytanie do klasy: – Jakie są cele polityki gospodarczej państwa? Uczniowie odpowiadają. Nauczyciel uzupełnia podane informacje, stawia pytania kontrolne sprawdzające zrozumienie tematu i podsumowuje zajęcia, ocenia oraz dziękuje uczniom za aktywny udział w lekcji.	Zał.3. Foliogram

Część IV

TECHNOLOGIA INFORMACYJNA

Opracowanie: Daniel Łuczko

Koordinator: Edmund Wąsik

Spis treści

Notatka o autorze.....	151
1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu.....	151
2. Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania	152
2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji.....	152
2.2. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy	152
2.3. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej	153
3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi	153
3.1. Istota mediów cyfrowych	153
3.2. Narzędzia Technologii Informacyjnej.....	153
3.3. Praca w sieci komputerowej.....	154
3.4. Prawne i społeczne konsekwencje stosowania TI.....	155
4. Procedury osiągania szczegółowych celów edukacyjnych.....	155
4.1. Założenia metodyczne	156
4.2. Proponowany podział godzin.....	157
4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się	159
4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	159
4.5. Literatura przedmiotowa	160
5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny.....	161
5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu technologia informacyjna.....	161
5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów.....	165
5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów	165
6. Ewaluacja programu nauczania.....	166
6.1. Ewaluacja wstępna.....	166
6.2. Ewaluacja bieżąca	167
6.3. Ewaluacja końcowa.....	168

Notatka o autorze

Jestem nauczycielem przedmiotu Technologia Informacyjna w technikum hotelarskim, gastronomicznym oraz obsługi turystycznej. Pracuję w zawodzie od 12 lat i poza TI miałem możliwość nauczania informatyki, matematyki i techniki biurowej w studium policealnym, szkole średniej oraz podstawowej.

Kwalifikacje do nauczania zdobyłem na wydziale Matematycznym, na Uniwersytecie Wrocławskim. Licencjat o specjalności „Informatyka” oraz tytuł magistra specjalności nauczycielskiej. Wcześniej ukończyłem liceum ogólnokształcące o profilu pedagogicznym, co również nie było bez wpływu na moje doświadczenia związane z pracą w szkole.

Poza pracą w zawodzie nauczyciela prowadzę własną działalność gospodarczą, której profil jest nierozrywnie związany z TI (informatyka, reklama). Daje mi ona stały kontakt z pracodawcami na terenie naszego regionu, co pozwala obserwować oczekiwania rynku względem kompetencji związanych z TI stawianych pracownikom.

1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu

Potrzeba napisania programu nauczania Technologii Informacyjnej wynika z kilku faktów. Informatyka i jej pochodne dziedziny to chyba najbardziej dynamicznie rozwijające się gałęzie współczesnej nauki. Poza wielkimi przełomami jak komputer osobisty, telefon komórkowy, czy Internet, da się zauważyć stały, do tego bardzo szybki rozwój technologii już istniejących. Kolosalne znaczenie mają również zmiany społeczne, które wymagają podnoszenia kwalifikacji, umożliwiających swobodne funkcjonowanie w społeczeństwie informacyjnym. Program nauczania w zakresie tak dynamicznie rozwijającej się dziedziny jak Technologia Informacyjna powinien być jak najczęściej aktualizowany, aby sprostać wymaganiom życia w bardzo zinformatywanym świecie. Nowe wymagania stawiane dziś przed młodym człowiekiem znakomicie ujmują zalecenia Unii Europejskiej w zakresie tzw. kompetencji kluczowych.

Staralem się również dopasować niniejszy program nauczania do profilu zawodowego szkoły, w której uczę. Regionalna Szkoła Turystyczna, technikum im. Jana Pawła II jest szkołą, która stawia sobie za cel przygotowanie profesjonalnych kadr na potrzeby turystycznego rynku regionu, ale także kraju i Europy. Program będzie wdrażany w technikum hotelarskim, które oprócz kształcenia zawodowego przy-

gotowuje do matury i kontynuacji nauki, oraz staramy się, aby absolwent posiadał wszelkie kompetencje do prowadzenia własnej działalności.

Program został opracowany w oparciu o:

- podstawę programową przedmiotu Technologia Informacyjna, wynikającą z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r,
- zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie,
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r, określające zasady dopuszczania programów nauczania do użytku w szkole.

2. Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania

2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji

- Solidne rozumienie istoty, roli i możliwości, jakie daje TI w życiu osobistym oraz w pracy, świadomość potencjalnych zagrożeń, związanych ze stosowaniem TI.
- Sprawne posługiwanie się aplikacjami biurowymi, takimi jak: edytor tekstu, arkusz kalkulacyjny, baza danych.
- Umiejętność wyszukiwania, gromadzenia, tworzenia, przetwarzania i prezentowania informacji.
- Umiejętność komunikowania się za pośrednictwem mediów elektronicznych.
- Umiejętność docierania i korzystania z usług oferowanych w Internecie.
- Świadomość zagadnień związanych z prawdziwością i rzetelnością informacji dostępnych w mediach.
- Umiejętność korzystania z narzędzi TI zgodnie z zasadami etycznymi i prawnymi.
- Stosowanie narzędzi TI jako wsparcia kreatywności i innowacji.

2.2. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy

- Świadomość możliwości, jakie daje TI w hotelarstwie.
- Umiejętność wykorzystania narzędzi TI do poszukiwania pracy oraz organizacji własnego warsztatu pracy.
- Sprawna obsługa komputera ze szczególnym uwzględnieniem programów biurowych.
- Umiejętność wykorzystania możliwości Internetu w pracy zawodowej.
- Znajomość systemów informatycznych stosowanych w hotelarstwie.

2.3. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej

- Umiejętność świadomego i sprawnego posługiwania się narzędziami TI.
- Umiejętność aktywnego funkcjonowania w społeczeństwie informacyjnym.

3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi

3.1. Istota mediów cyfrowych

Liczba

Podstawowe pojęcia informatyczne (bit, bajt), binarna interpretacja liczb, operatory logiczne, dwójkowy system zapisu liczb.

Tekst

Binarna interpretacja tekstu, kod ASCII, emotikony i ASCII-art.

Obraz

Binarna interpretacja obrazu, rozdzielczość, stosowane palety barw, formaty obrazów elektronicznych, kompresja obrazów, korzystanie z aparatu cyfrowego i skanera.

Dźwięk

Binarna interpretacja dźwięku, formaty dźwięku, kompresja dźwięku, korzystanie z dyktafonu cyfrowego, konwersja dźwięku.

Film

Binarna interpretacja filmu, formaty filmów, kompresja filmów, korzystanie z kamery cyfrowej, konwersja video.

3.2. Narzędzia Technologii Informacyjnej

System operacyjny

Najważniejsze funkcje systemu operacyjnego, edycja struktury katalogowej, kompresja plików, bezpieczna praca z systemem.

Arkusz Kalkulacyjny

Zastosowania arkusza kalkulacyjnego w różnych dziedzinach życia (budżet domowy, faktura VAT, statystyka), korzystanie z formuł, stosowanie adresowania względnego i bezwzględnego, tworzenie wykresów.

Edytor tekstu

Formaty dokumentów tekstowych, zasady tworzenia i struktura dokumentów (CV, list motywacyjny, artykuł), zaawansowane funkcje edycyjne (korespondencja seryjna, tworzenie wzorów matematycznych, narzędzia językowe, formularze, makra).

Programy graficzne

Rodzaje grafiki, formaty plików graficznych, kompresja, edycja grafiki rastrowej, edycja grafiki wektorowej.

Programy do edycji dźwięku

Kompresja dźwięku, edycja audio.

Prezentacja

Zasady tworzenia prezentacji, umieszczanie materiałów z różnych źródeł, rodzaje prezentacji, film jako alternatywa tradycyjnej prezentacji, tworzenie krótkich filmów związanych ze szkołą lub branżą (reklama, reportaż itp), korzystanie ze sprzętu do prezentacji.

Baza danych

Pojęcie bazy danych, tabeli, rekordu, stosowanie bazy danych w różnych zadaniach (katalog książek, kontakty, baza klientów firmy).

3.3. Praca w sieci komputerowej

Internet

Pojęcie i rodzaje sieci, protokół komunikacyjny, dokumenty RFC, Internet, system domen, protokoły internetowe.

Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu

Anonimowość w Internecie, zasady przechowywania haseł, stosowane techniki podwyższające bezpieczeństwo pracy w Sieci.

Usługi oferowane przez Internet

Strony www, poczta elektroniczna, komunikatory, grupy dyskusyjne, gry on-line, praca zdalna, pieniądze „przez Internet”, wyszukiwarki internetowe.

Podstawy prezentacji informacji w Internecie

Pojęcie i rodzaje serwerów, podstawy tworzenia dokumentów hipertekstowych, przetwarzanie i tworzenie multimediów na potrzeby prezentacji w Internecie.

3.4. Prawne i społeczne konsekwencje stosowania TI

Zasady bezpiecznej pracy z komputerem

Zasady BHP pracy na stanowisku wyposażonym w komputer, logowanie, zasady bezpieczeństwa haseł, bezpieczeństwo informacji, profilaktyka.

Prawo i etyka w TI

Omówienie prawa autorskiego i zasad korzystania z treści w formie elektronicznej, licencja komputerowa, netykieta.

Zagrożenia związane ze stosowaniem TI

Profilaktyka antywirusowa, przestępczość elektroniczna, treści niebezpieczne i nierzetelne, konsekwencje niewłaściwego używania narzędzi TI, uzależnienia komputerowe.

Historia, teraźniejszość i perspektywy rozwoju TI

Historia rozwoju technik informacyjnych – w szczególności komputera, możliwości stworzone przez TI, ocenianie możliwości rozwiązywania różnych problemów za pomocą dostępnych narzędzi TI ze szczególnym naciskiem na problemy natury branżowej, twórcze wykorzystanie TI, trendy i perspektywy rozwoju TI.

4. Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych

Program zbudowany został w taki sposób, aby realizacja materiału pozwoliła na osiągnięcie założonych celów. Treści „wyczelne” (teoria) zostały ujęte w sposób liniowy, gdyż dla ucznia technikum nie powinno stanowić większych problemów ich opanowanie. Treści praktyczne zostały ujęte w sposób spiralny, poszerzający z każdym powtórzeniem wymagania stawiane uczniowi. Duży nacisk został położony na opanowanie kluczowej kompetencji w części „solidne rozumienie istoty, roli i możliwości jakie daje TI”. Przyjąłem schemat, który można w skrócie określić: liczba – tekst – grafika – dźwięk – film/prezentacja. Ten schemat występuje w dziale pierwszym i drugim, oraz w projekcie końcowym.

Realizacja działu pierwszego („Cyfrowa postać mediów”) powinna pozwolić nauczycielowi na zdiagnozowanie umiejętności początkowych, z jakimi uczniowie przyszli do klasy pierwszej. W proponowanym poniżej podziale godzin tematy kształtujące rozumienie natury mediów cyfrowych „przeplecione” zostały tematami z działu drugiego (arkusz kalkulacyjny, edytor tekstu, edytor grafiki).

Dział drugi to praktyczne, realizowane programowo ćwiczenia z narzędziami TI. Tu uczeń powinien pogłębić swoje umiejętności, wyniesione z poprzednich etapów edukacyjnych. Dzięki wcześniejszej diagnozie nauczyciel będzie miał możliwość zindywidualizowanego toku pracy z każdym uczniem.

Dział trzeci obejmuje zagadnienia sieciowe z głównym naciskiem położonym na wyposażenie ucznia w umiejętności sprawnej pracy z Internetem. Należy zadbać o to aby każdy uczeń nauczył się korzystania z podstawowych usług internetowych i założył sobie konto pocztowe, które będzie wykorzystywane przy realizacji dalszych zadań.

Dział czwarty stanowi znakomite pole do dyskusji, opracowań i referatów, które zaleca się jako formy realizacji. Pozwala to na zaktywizowanie uczniów oraz wymusza wykorzystywanie i doskonalenie umiejętności wyniesionych z poprzednich działów.

Realizację programu proponuję zakończyć projektem końcowym, który będzie korelował ze specyfiką zawodową szkoły. W proponowanym poniżej podziale godzin przyjęto realizację projektu pt. „Moja firma”, w którym założeniem jest wymyślenie przez każdego ucznia własnej działalności, a następnie opracowanie materiałów: począwszy od dokumentacji (papier firmowy, oferta), aż do materiałów promocyjnych z wykorzystaniem montażu video i tworzeniem dokumentów hipertekstowych. Takie zadanie wspiera kreatywność ucznia oraz pokazuje praktycznie możliwości wykorzystania zdobytych umiejętności w życiu osobistym i zawodowym.

4.1. Założenia metodyczne

Realizacja programu powinna zostać wspierana poprzez nawiązanie współpracy międzyprzedmiotowej, szczególnie z nauczycielami hotelarstwa, przedsiębiorczości, prawa oraz techniki biurowej. Warto również spróbować nakłonić uczniów do tworzenia materiałów w językach obcych, co zapewne będzie owocować współpracą również z nauczycielami języków.

Dodatkowo powinno się nawiązać współpracę z okolicznymi firmami branży hotelarskiej, celem zapoznania uczniów na miejscu z praktycznym zastosowaniem TI w warunkach prawdziwej pracy (polecam chociaż jedną wycieczkę dydaktyczną do hotelu).

Szczególnie w trakcie realizacji treści z działu czwartego („Prawne i społeczne konsekwencje stosowania TI”) warto by było zaprosić na zajęcia specjalistów od np. uzależnień (współpraca z pedagogiem szkolnym), lub prawa.

Na każdym etapie należy dbać o przestrzeganie zasad bezpiecznej pracy, praw autorskich oraz dyscypliny podczas zajęć.

4.2. Proponowany podział godzin

Proponowany przeze mnie podział jest dopasowany do siatki godzin, którą realizuję w mojej macierzystej szkole, czyli po jednej godzinie przez dwa lata. Przyjęto 18 godzin na semestr, w tym po jednej godzinie do dyspozycji nauczyciela i jednej na klasyfikację.

Semestr 1

Omówienie regulaminów BHP, pracowni, PSO	1 godz.
Logowanie, gromadzenie i bezpieczeństwo informacji	1 godz.
Podstawowe pojęcia informatyczne	1 godz.
Alternatywne systemy zapisu liczb	1 godz.
Wykonywanie obliczeń przy użyciu arkusza kalkulacyjnego	1 godz.
Binarna interpretacja tekstu	1 godz.
Kod ASCII, emotikony	1 godz.
Sporządzanie dokumentów tekstowych	1 godz.
Obraz cyfrowy	1 godz.
Korzystanie z aparatu cyfrowego i skanera	1 godz.
Grafika cyfrowa – podstawy	1 godz.
Binarna interpretacja dźwięku	1 godz.
Korzystanie z dyktafonu cyfrowego	1 godz.
Binarna interpretacja filmu	1 godz.
Korzystanie z kamery cyfrowej	1 godz.
Sprawdzian	1 godz.
Klasyfikacja semestralna	1 godz.
Do dyspozycji nauczyciela	1 godz.

Semestr 2

Zastosowania arkusza kalkulacyjnego	1 godz.
Tworzenie zaawansowanych formuł	1 godz.
Tworzenie wykresów	1 godz.
Edycja tekstu – ćwiczenia	1 godz.
Zaawansowane funkcje edytora tekstu	1 godz.
Edycja grafiki rastrowej	1 godz.
Edycja grafiki wektorowej	1 godz.
Edycja dźwięku	1 godz.
Edycja video	1 godz.
Zasady tworzenia prezentacji	1 godz.

Korzystanie ze sprzętu do prezentacji	1 godz.
Bazy danych - podstawy	1 godz.
Bazy danych – ćwiczenia	1 godz.
Zastosowania baz danych	1 godz.
Funkcje systemu operacyjnego	1 godz.
Rodzaje systemów operacyjnych	1 godz.
Klasyfikacja roczna	1 godz.
Do dyspozycji nauczyciela	1 godz.

Semestr 3

Sieci komputerowe	1 godz.
Historia sieci Internet	1 godz.
Bezpieczne korzystanie z Internetu	1 godz.
Zasady zachowania w sieci - netykieta	1 godz.
Usługi internetowe	1 godz.
Poczta elektroniczna, grupy dyskusyjne	1 godz.
Komunikatory, usługi terminalowe	1 godz.
Komercyjne zastosowania Internetu	1 godz.
Przykładowe zastosowania branżowe	1 godz.
Strona www – dokument hipertekstowy	1 godz.
HTML – podstawy	1 godz.
HTML – formatowanie	1 godz.
HTML – multimedia	1 godz.
Narzędzia do tworzenia stron internetowych	1 godz.
Prawo autorskie	1 godz.
Licencje komputerowe	1 godz.
Klasyfikacja semestralna	1 godz.
Do dyspozycji nauczyciela	1 godz.

Semestr 4

Projekt – wprowadzenie, kontrakt	1 godz.
Projekt – logo	1 godz.
Projekt – oferta	1 godz.
Projekt – reklama dźwiękowa	1 godz.
Projekt – strona www	3 godz.
Projekt – film/prezentacja	4 godz.
Projekt – zamknięcie	1 godz.

Profilaktyka antywirusowa	1 godz.
Zagrożenia związane ze stosowaniem TI	1 godz.
Historia rozwoju TI	1 godz.
Perspektywy rozwoju TI	1 godz.
Klasyfikacja roczna	1 godz.
Do dyspozycji nauczyciela	1 godz.

4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się

W trakcie realizacji programu należy jak najczęściej stosować metody aktywizujące, ze szczególnym naciskiem na symulację. W przypadku zadań praktycznych – w sposób naturalny – powinny się one łączyć z metodami praktycznymi oraz programowymi. Takie zestawienie będzie utrzymywać nabywane przez ucznia umiejętności oraz pogłębiać jego rozumienie tematu.

Metody podające należy stosować w sposób ograniczony – forma wykładu może być stosowana jako wprowadzenie, bądź przy trudnych tematach teoretycznych. W miarę możliwości należy raczej stosować pogadanki i metody aktywizujące.

Proponowane zadanie końcowe realizowane jest oczywiście metodą projektów.

4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Wyposażenie stałe

Niezbędnym wyposażeniem stałym pracowni przedmiotowej jest komputer z dostępem do Internetu dla każdego ucznia oraz nauczyciela. Platforma komputerów nie ma znaczenia, jeżeli tylko spełnione są dalsze warunki. System operacyjny z graficzną nakładką i możliwością swobodnej edycji struktury katalogowej w obrębie profilu użytkownika, oraz możliwość podłączania urządzeń USB takich jak: pamięć przenośna (do odczytu i zapisu), skaner, aparat, dyktafon, kamera itp.

Aplikacje wymagane do zrealizowania programu to:

- przeglądarka internetowa,
- baza danych,
- arkusz kalkulacyjny,
- edytor tekstu,
- edytor grafiki rastrowej,
- edytor grafiki wektorowej,
- edytor dźwięku,
- edytor video,
- program do tworzenia prezentacji,
- program do tworzenia stron internetowych z obsługą technologii FLASH.

Dodatkowo pracownia powinna być wyposażona w tablicę, ekran, projektor multimedialny, głośniki oraz drukarkę. Każdy komputer uczniowski wyposażony w słuchawki (głośników nie polecam ze względu na hałas podczas jednoczesnego użytkowania).

Zalecam sieciowe rozwiązanie przechowywania profili użytkowników (uczniów), gdyż powoduje to niezależność pracy ucznia od maszyny i wyklucza problemy przy ewentualnych usterkach komputera.

Kolejnym niezbędnym elementem jest serwer (bądź hosting) na pocztę i strony www uczniów, oraz ewentualną platformę e-learningową lub internetową stronę przedmiotową, zawierającą materiały dla uczniów.

Wyposażenie czasowe

Do zrealizowania niektórych tematów potrzebne będą dodatkowe urządzenia, które należy odpowiednio wcześniej zabezpieczyć. Są to: skaner, aparat cyfrowy, dyktafon cyfrowy, oraz kamera cyfrowa. W czasie realizacji tematu pt. „Korzystanie ze sprzętu do prezentacji” warto zaopatrzyć się w dodatkowy 1 lub nawet 2 projektory tak by każdy uczeń miał możliwość nauczania się obsługi. Generalnie warto stosować każdy sprzęt dostępny w szkole, o ile tylko będzie adekwatny do tematu prowadzonych zajęć.

4.5. Literatura przedmiotowa

- G. i W. Hermanowscy, Technologia Informacyjna, podręcznik, Gdynia 2010,
- Praca zbiorowa, Internet w turystyce i hotelarstwie. Informatyka w hotelarstwie, Warszawa 2004,
- Opracowania własne.

5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny

5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu technologia informacyjna

Uczeń aby uzyskać ocenę dopuszczającą:

- zna i określa podstawowe jednostki informatyczne (bit, bajt),
- zna podstawowe operatory logiczne (or, and, not),
- wie, że wszystkie dane w komputerze są kodowane za pomocą „0” i „1”,
- wie co to są i do czego służą emotikony,
- zna pojęcia rozdzielczości obrazu,
- potrafi korzystać z aparatu, dyktafonu i kamery cyfrowej,
- potrafi bezpiecznie włączyć, wyłączyć komputer oraz się zalogować,
- potrafi tworzyć nowe foldery, usuwać, kopiować i przenosić pliki,
- potrafi wykonać podstawowe obliczenia w arkuszu kalkulacyjnym,
- potrafi stworzyć dokument tekstowy z elementami formatowania,
- zna rodzaje grafiki komputerowej,
- potrafi „wyciąć” fragment z pliku dźwiękowego w formacie wav,
- potrafi stworzyć prezentację komputerową,
- potrafi stworzyć dowolny film/animację komputerową,
- zna podstawowe pojęcia związane z bazami danych (tabela, rekord),
- wie co to jest Internet,
- zna przynajmniej dwie techniki podnoszące bezpieczeństwo pracy w sieci Internet,
- potrafi korzystać z przeglądarki stron www i wyszukiwarki,
- wysła e-maila z załącznikiem na podany adres pocztowy,
- zna pojęcie hipertekstu,
- potrafi stworzyć dowolną stronę internetową,
- wie co i jak długo jest chronione prawem autorskim,
- zna pojęcie licencji komputerowej, potrafi podać trzy przykłady,
- zna pojęcie netykiety,
- wie co to są wirusy komputerowe i jakie są sposoby zabezpieczenia się przed ich działaniem,
- potrafi wymienić przynajmniej dwa zagrożenia związane ze stosowaniem TI,
- potrafi określić ważne zdarzenia z historii rozwoju TI,
- potrafi określić przynajmniej jeden system informatyczny stosowany w hotelarstwie,

Uczeń aby uzyskać ocenę dostateczną:

- posiada umiejętności wymagane na ocenę dopuszczającą,
- zna przedrostki stosowane w jednostkach informatycznych (układ SI),
- potrafi podać wynik podstawowych operacji logicznych (or, and, not),
- zna binarny zapis liczb (nie musi umieć przeliczać),
- wie co to jest ASCII,
- potrafi rozróżnić rodzaje grafiki komputerowej,
- potrafi w sposób swobodny korzystać z aparatu, dyktafonu i kamery cyfrowej,
- potrafi wyjaśnić na czym polega kompresja plików,
- potrafi wymienić podstawowe formaty plików graficznych, dźwiękowych i filmowych,
- potrafi stosować formuły i wykresy w arkuszu kalkulacyjnym,
- potrafi stworzyć dokument tekstowy, zawierający elementy z różnych źródeł,
- potrafi określić różnicę między grafiką wektorową a rastrową,
- potrafi stworzyć prostą grafikę,
- potrafi „skleić” dwa pliki dźwiękowe w formacie wav,
- potrafi stworzyć prezentację komputerową z elementami z różnych źródeł,
- potrafi stworzyć film/animację komputerową z materiałów z różnych źródeł,
- potrafi stworzyć bazę danych zawierającą przynajmniej jedną tabelę,
- zna typy sieci komputerowych, potrafi określić jakiego typu siecią jest Internet,
- zna przynajmniej trzy techniki podnoszące bezpieczeństwo pracy w sieci Internet,
- potrafi korzystać z różnych przeglądarek stron www i wyszukiwarek,
- wysła e-maila z załącznikiem na kilka podanych adresów pocztowych,
- potrafi komunikować się za pośrednictwem komunikatora internetowego,
- potrafi stworzyć stronę internetową zawierającą odnośniki i formatowanie,
- potrafi określić rozróżnić publikację od rozpowszechnienia,
- zna przynajmniej trzy rodzaje licencji komputerowych i potrafi określić ich zasady,
- zna przynajmniej trzy zasady netykiety,
- zna przynajmniej jeden program antywirusowy,
- potrafi wymienić przynajmniej trzy zagrożenia związane ze stosowaniem TI,
- potrafi określić chronologicznie ważne zdarzenia z historii rozwoju TI,
- potrafi określić przynajmniej dwa systemy informatyczne stosowany w hotelarstwie,

Uczeń aby uzyskać ocenę dobrą:

- posiada umiejętności wymagane na ocenę dostateczną,
- zna przedrostki stosowane w jednostkach informatycznych (układ IEC),

- potrafi podać wynik złożonych operacji logicznych (or, and, not),
- zna binarny zapis liczb i potrafi przeliczać między systemami,
- rozumie binarną interpretację tekstu, grafiki, dźwięku i video,
- dobiera odpowiedni rodzaj grafiki do zadanego zadania,
- potrafi w sposób biegły korzystać z aparatu, dyktafonu i kamery cyfrowej,
- rozumie na czym polega kompresja stratna i bezstratna plików,
- wie na czym polega konwersja formatów plików,
- potrafi stosować adresowanie względne i bezwzględne w arkuszu kalkulacyjnym,
- potrafi wykorzystywać narzędzia edytora tekstu: korespondencja seryjna, narzędzia językowe,
- potrafi edytować grafikę rastrową,
- potrafi edytować pliki dźwiękowe w formacie wav,
- potrafi stworzyć prezentację komputerową z automatycznymi przejściami i efektami,
- potrafi stworzyć film/animację komputerową połączoną z dźwiękiem,
- potrafi stworzyć bazę danych zawierającą kilka tabel, oraz formularz wprowadzania i edycji danych,
- zna pojęcie protokołu komunikacyjnego,
- rozumie działanie systemu domen internetowych,
- zna przynajmniej cztery techniki podnoszące bezpieczeństwo pracy w sieci Internet,
- potrafi korzystać z rozbudowanych zapytań w wyszukiwarkach,
- wysłała e-maila z kilkoma załącznikami na kilka podanych adresów pocztowych,
- potrafi przesyłać pliki się za pośrednictwem komunikatora internetowego,
- zna i potrafi korzystać z kilku grup dyskusyjnych,
- potrafi stworzyć stronę internetową zawierającą elementy multimedialne,
- zna pojęcie dozwolonego użytku własnego,
- zna przynajmniej pięć rodzajów licencji komputerowych i potrafi określić ich zasady,
- zna przynajmniej pięć zasad netykiety,
- rozumie różnicę między skanerem a monitorem antywirusowym, wymienia rodzaje oprogramowania zwiększającego bezpieczeństwo komputera,
- potrafi ocenić rzetelność wyszukanej w Internecie informacji,
- potrafi określić chronologicznie ważne zdarzenia z historii rozwoju TI,
- zna i potrafi korzystać z przynajmniej jednego systemu informatycznego stosowanego w hotelarstwie

- ocenia możliwości stosowania TI w życiu osobistym i zawodowym,

Uczeń aby uzyskać ocenę bardzo dobrą:

- posiada umiejętności wymagane na ocenę dobrą,
- zna różne stosowane jednostki informatyczne (bps, fps, dpi),
- dobiera odpowiedni rodzaj grafiki do zadanego zadania,
- potrafi konwertować różne formatów plików,
- potrafi stosować arkusz kalkulacyjny w różnych dziedzinach życia,
- stosuje edytor wzorów matematycznych, proste makra,
- potrafi stworzyć grafikę wektorową,
- potrafi stworzyć film/animację komputerową zgodnie ze scenariuszem (planowanie zadań, właściwy dobór środków),
- potrafi stworzyć relacyjną bazę danych zawierającą kwerendy,
- zna podstawowe protokoły internetowe (dns, http, https, ftp, ssh, smtp, pop3, telnet),
- zna i stosuje usługi oferowane przez internet,
- rozumie pojęcie serwera, podaje rodzaje serwerów,
- zna i potrafi korzystać z kilku grup dyskusyjnych,
- potrafi stworzyć złożoną stronę internetową oraz umieścić ją na serwerze,
- zna i respektuje regulacje dotyczące ochrony praw autorskich,
- zna zasady licencji komputerowych i potrafi je wyrywkowo określać,
- zna i stosuje zasady netykiety,
- potrafi stosować oprogramowanie niezbędne do kompleksowej ochrony komputera,
- zna zagrożenia związane z rozwojem TI,
- zna historię rozwoju TI,
- zna i potrafi korzystać z kilku systemów informatycznych stosowanych w hotelarstwie
- umiejętnie dobiera narzędzia TI do rozwiązywania różnych problemów,
- stosuje narzędzia TI w życiu osobistym i szkolnym,

Uczeń aby uzyskać ocenę celującą:

posiada umiejętności wymagane na ocenę bardzo dobrą, wykazuje zainteresowanie TI oraz posiada umiejętności znacznie wykraczające poza program, lub uczeń jest laureatem konkursu przedmiotowego na szczeblu co najmniej powiatowym.

Wpływ na ocenę mogą mieć pozalekcyjne działania ucznia, jak aktywny udział w wydarzeniach szkolnych, podczas których uczeń wykorzystuje narzędzia TI.

5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów

W semestrze pierwszym ocenie będzie podlegać przyswojenie wiedzy teoretycznej i częściowo umiejętności praktycznych. W przypadku teorii oceniać można ustne odpowiedzi na pytania, udział w dyskusji, aktywność w trakcie zajęć, kartkówki, zadania domowe oraz przewidziany na koniec semestru sprawdzian. W przypadku umiejętności praktycznych należy oceniać wykonane zadania.

W semestrze drugim i trzecim zdecydowanie należy się skupić na ocenie wykonanych przez ucznia zadań. Ocenie powinna podlegać całość pracy z omawianym narzędziem TI (jedna ocena za edytor tekstu, arkusz kalkulacyjny itd.) przy zastosowaniu kryteriów przedstawionych powyżej.

Semestr czwarty został zaplanowany na realizację projektu branżowego oraz kilku tematów poruszających problematykę rozwoju TI w szerokiej perspektywie. Ocena za projekt powinna być kilkuczłonowa. Proponuję aby oceniane były następujące elementy:

1. Terminowość wywiązania się z zadań – zalecam stosowanie rozwiązania, polegającego na ustaleniu oceny początkowej (np. celująca bardzo motywuje), która będzie obniżana o jeden lub pół stopnia w przypadku niedotrzymania terminu pojedynczego zadania.
2. Techniczne wykonanie zadania – ocena sposobu realizacji zadania z uwzględnieniem doboru narzędzi, wykorzystanych technik i poprawności technicznej. Można tu oceniać każde zadanie z osobna np. w arkuszu oceny projektu (przykład w dalszej części) a następnie wpisać do dziennika średnią ważoną z uzyskanych ocen za zadanie lub zwyczajnie wpisywać wszystkie oceny cząstkowe (główna waga realizacji celów edukacyjnych skupia się w tym punkcie).
3. Jakość wykonanego zadania – ocena efektu końcowego zadania z pominięciem strony technicznej. Będą tu oceniane wykonanie merytoryczne zadania, poszanowanie praw autorskich, poprawność dokumentu, obliczeń, oraz ewentualnie walory estetyczne bądź artystyczne.

Pozostałe tematy semestru czwartego oraz wybrane tematy teoretyczne z pozostałych semestrów przeprowadzane w formie referatu, dyskusji bądź eksperymentu, pozwalają na ocenianie uczniów za wkład w przygotowanie oraz aktywny udział w zajęciach.

5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów

Jako przykład proponuję arkusz oceny projektu, który realizuję w czwartym semestrze.

Zadanie	Ocena terminowości			Ocena techniczna	Ocena treści	Ocena ogólna*
	początkowa	-opóźnienie	końcowa			
Logo						
Oferta						
Reklama dźwiękowa						
Strona www						
Film/prezentacja						
OCENA KOŃCOWA PROJEKTU*						

* opcjonalnie

W przypadku wpisywania wszystkich ocen częściowych ostatnia kolumna i wiersz nie będą potrzebne. W przeciwnym razie należałoby ustalić wagę trzech podstawowych ocen (pamiętając by suma stanowiła 100%) np.:

terminowość – 30% oceny ogólnej,

technika – 40% oceny ogólnej,

treść – 30% oceny ogólnej.

Wtedy ocena ogólna będzie możliwa do wyliczenia wzorem:

$$\text{Ocena ogólna} = 0,3 * \text{o.terminowości} + 0,4 * \text{o.techniczna} + 0,3 * \text{o.treści}$$

Dokładnie ten sam mechanizm można zastosować do wyliczenia oceny końcowej projektu. Czyli przyjąć np. następujące wagi zadań:

logo – 5%,

oferta – 10%,

reklama dźwiękowa – 15%,

strona www – 30%,

film/prezentacja – 40%.

Wtedy obliczenie oceny końcowej będzie wyglądało następująco:

$$\text{Ocena} = 0,05 * \text{logo} + 0,1 * \text{oferta} + 0,15 * \text{dźwięk} + 0,3 * \text{www} + 0,4 * \text{film}.$$

6. Ewaluacja programu nauczania

6.1. Ewaluacja wstępna

Program będzie za odpowiedni dla celów pracy szkoły i zgodny z profilem kształcenia, jeżeli nauczyciel przedmiotu odpowie twierdząco na następujące pytania:

- Czy program jest zgodny z podstawą programową?

- Czy program jest zgodny z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r, określające zasady dopuszczania programów nauczania do użytku w szkole.
- Czy program jest zgodny z profilem kształcenia w klasach, w których będzie wdrażany, ewentualnie czy istnieje możliwość dostosowania go?
- Czy program jest zgodny z kluczową kompetencją zawartą w zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady UE z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie?
- Czy treści nauczania w programie są spójne celem kształcenia uczniów w szkole?
- Czy program zapewnia możliwość indywidualizacji nauczania?

6.2. Ewaluacja bieżąca

Ewaluacja bieżąca to ciągłe diagnozowanie i korygowanie programu, pozwalające na dostosowanie go do warunków istniejących. Proponuję założyć rejestr uwag, w którym na bieżąco będą odnotowywane wnioski i dokonane modyfikacje.

Rejestr zawierałby następujące dane:

- liczba porządkowa,
- data,
- opis problemu,
- ocena problemu,
- dokonana modyfikacja usuwająca problem.

Proponuję także aby co semestr wykonać diagnozę wśród uczniów w formie anonimowej ankiety.

Przykładowy zestaw pytań:

- Czy otrzymałeś jasne informacje o sposobie oceniania w minionym semestrze?
- Czy ocena semestralna jest zgodna z założonym sposobem oceniania?
- Czy realizowane zajęcia były ciekawe?
- Czy materiał był możliwy do opanowania?
- Co sprawiło Ci największe trudności?
- Czy po zajęciach rozumiesz więcej w obszarze TI niż przed?
- Czy po zajęciach potrafisz lepiej stosować narzędzia TI niż przed?
- Czy zajęcia podniosły Twoje przygotowanie zawodowe?
- Czy treści zajęć wniosły coś w Twoje życie osobiste?
- Jakie są Twoje propozycje poprawy procesu nauczania w minionym semestrze?

6.3. Ewaluacja końcowa

Po zakończeniu procesu kształcenia należy zebrać dane, podsumować je i podjąć decyzję o kontynuacji bądź zmianie programu nauczania.

Analiza rejestru uwag umożliwia określenie możliwości dostosowania programu do warunków istniejących w klasie i szkole. Sugestii dostarczą również ankiety wypełniane przez uczniów. Warto również odbyć rozmowę z rodzicami oraz nauczycielami, pedagogiem, wychowawcą w celu zorientowania się, czy są widoczne i ewentualnie jakie występują zmiany po wprowadzeniu programu.

Podjęcie decyzji może ułatwić odpowiedzenie na pytania:

- Czy efekty kształcenia spełniają cele kształcenia?
- Czy program był adekwatny do możliwości uczniów?
- Czy program spełnił oczekiwania nauczyciela?
- Czy program spełnił oczekiwania uczniów?
- Czy program wspierał profil zawodowy kształcenia?